

Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială

Raport anual 2024

Raport anual al
Comitetului Național
pentru Supravegherea
Macroprudențială
pentru anul 2024

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României

Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București

tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

<http://www.cnsmro.ro/>

ISSN 2601-8144

ISSN-L 2601-8144

Cuprins

Organizare	5
Sinteză	6
1. Activitatea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială în anul 2024	8
1.1. Cadrul politicii macroprudențiale în România și Uniunea Europeană	8
1.2. Problematika dezbătută în cadrul ședințelor CNSM	9
1.3. Activitatea grupurilor de lucru în cadrul CNSM	13
1.4. Colaborarea autorităților membre ale CNSM cu autoritatea macroprudențială europeană	14
2. Imagine de ansamblu asupra principalelor riscuri și vulnerabilități la adresa stabilității financiare	16
2.1. Evaluări ale riscurilor și vulnerabilităților la nivel internațional	16
2.2. Principalele provocări la nivel național	18
2.2.1. Sectorul bancar	25
Caseta A. Accesul la numerar prin infrastructura bancară	29
2.2.2. Piețele financiare nebancale	34
3. Măsurile implementate pentru îndeplinirea obiectivelor macroprudențiale naționale	43
3.1. Amortizoarele de capital	43
3.1.1. Amortizorul anticiclic de capital	45
Caseta B. Utilizarea abordării bazate pe rata pozitivă neutră a amortizorului anticiclic de capital la nivelul Spațiului Economic European	51
3.1.2. Amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică	56
Caseta C. Operațiunile de preluare/achiziție inițiate în anul 2024 în cadrul sectorului bancar românesc	68
3.1.3. Amortizorul de capital pentru riscul sistemic	70
3.2. Alte instrumente cu impact asupra stabilității financiare	78
3.2.1. Aplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurilor macroprudențiale adoptate de alte state membre	78

3.2.2. Evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital	82
3.2.3. Evaluarea impactului planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală	85
3.3. Interacțiunea dintre amortizoarele de capital și alte cerințe minime aplicate instituțiilor de credit	88
4. Implementarea politicii macroprudențiale	92
Anexă	95
Abrevieri	100
Listă tabele	124
Listă figuri	125
Listă grafice	125

Organizare

Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) este compus din:

Banca Națională a României. BNR are un rol intrinsec în menținerea stabilității financiare, date fiind responsabilitățile sale, care rezultă din ipostaza multiplă de autoritate monetară, prudențială, de rezoluție și de monitorizare a sistemelor de plăți. Atribuțiile subsumate obiectivelor de stabilitate financiară sunt exercitate atât prin reglementarea, supravegherea prudențială și rezoluția instituțiilor aflate sub autoritatea sa, cât și prin formularea și transmiterea eficientă a măsurilor de politică monetară și supravegherea funcționării în condiții optime a sistemelor de plăți și de decontare de importanță sistemică.

Autoritatea de Supraveghere Financiară. ASF contribuie la consolidarea unui cadru integrat de funcționare și supraveghere a piețelor financiare non-bancare, a participanților și operațiunilor pe aceste piețe.

Ministerul Finanțelor. MF se organizează și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului, care aplică strategia și Programul de guvernare în domeniul finanțelor publice.

Sinteză

Riscurile sistemice s-au menținut ridicate pe parcursul anului 2024, în principal pe canalul tensiunilor geopolitice, amplificate de o efervescență electorală globală, cu alegeri desfășurate pe diferite continente și în marile economii ale lumii. Noua administrație americană promovează un protecționism mai accentuat decât în primul mandat, iar corectarea deficitului comercial al SUA în raport cu Europa, în linie cu promisiunea unei reindustrializări interne, devine un subiect central în relațiile transatlantice. Conflictul din Ucraina rămâne un factor major de incertitudine, fără o soluție clară până la finalul lui 2024, în timp ce situația dificilă din Orientul Mijlociu a cunoscut evoluții, în a doua jumătate a anului, care creează premisele obținerii unei stabilități regionale.

În 2024, economia globală a crescut cu 3,2 la sută, însă evoluțiile au fost inegale la nivel internațional. Economia SUA a înregistrat o creștere solidă de 2,8 la sută, susținută de cererea internă, în timp ce UE a avut o expansiune modestă de 1 la sută. Inflația a continuat să scadă, iar marile bănci centrale, precum Fed și BCE, au redus ratele dobânzilor cu 100 de puncte de bază pentru a stimula economia. Aceste măsuri au favorizat creșterea prețurilor activelor de risc, deși piețele financiare au înregistrat episoade de volatilitate, mai ales în contextul incertitudinilor asociate politicilor economice. În Europa, temerile privind datoria suverană au dus la creșterea randamentelor obligațiunilor de stat, în timp ce nivelurile ridicate ale datoriilor publice constituie în continuare o provocare importantă la nivel global.

Economia românească rămâne vulnerabilă din cauza persistenței deficitelor gemene, în timp ce absorbția eficientă a fondurilor din Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) și implementarea rapidă a proiectelor devin cruciale, având în vedere apropierea termenului-limită din 2026, după care accesul la aceste resurse nu va mai fi posibil.

Pe de altă parte, sectorul bancar din România își menține indicatorii prudențiali la niveluri superioare mediei europene, consolidând astfel trendul pozitiv al ultimilor ani. Acest cadru favorabil a fost susținut de implementarea unei game extinse de instrumente macroprudențiale, care au contribuit la stabilitatea și reziliența sistemului financiar, în pofida unui climat intern și extern plin de provocări.

Pe parcursul anului 2024, CNSM a emis recomandări cu privire la recalibrarea amortizoarelor de capital (respectiv patru recomandări aferente analizelor trimestriale privind amortizorul anticiclic de capital și recomandarea cu privire la amortizorul O-SII, emisă pe baza unei evaluări cu frecvență anuală), fiind decise următoarele:

- ➔ Rata aplicabilă pentru amortizorul anticiclic de capital, stabilită la 1 la sută începând cu 23 octombrie 2023, a fost reconfirmată în toate cele patru ședințe din 2024. Indicatorii de lichiditate și profitabilitate au rămas la niveluri superioare mediei europene, permițând astfel continuarea politicii macroprudențiale fără a afecta negativ oferta de creditare destinată debitorilor eligibili (Recomandarea CNSM nr. R/1/2024, Recomandarea CNSM nr. R/2/2024, Recomandarea CNSM nr. R/4/2024 și Recomandarea CNSM nr. R/5/2024);

- ➡ Începând cu aprilie 2025, numărul instituțiilor de importanță sistemică a scăzut la șapte, cu două mai puține decât în anul precedent, pe fondul fuziunilor și procesului de consolidare din sectorul bancar autohton (Recomandarea nr. R/6/2024).

În lista instrumentelor macroprudențiale aplicabile sectorului bancar românesc se mai numără amortizorul de conservare a capitalului, cu o rată fixată la 2,5 la sută prin legislația europeană, precum și un amortizor de capital pentru riscul sistemic, a cărui metodologie este stabilită în funcție de vulnerabilitățile de natură sistemică identificate.

Totodată, CNSM a decis conformarea cu prevederile Ghidului EBA/GL/2023/10 de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/14 privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică, publicând în acest sens Recomandarea CNSM nr. R/3/2024.

Alte decizii implementate pe parcursul anului 2024 au vizat neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurilor macroprudențiale adoptate de Portugalia, Italia și Danemarca, în contextul în care expunerile sectorului bancar românesc față de statele menționate se situează mult sub pragul de semnificație stabilit de autoritățile competente ale țărilor care au inițiat măsurile. De asemenea, Republica Moldova a fost identificată de CNSM drept țară terță semnificativă pentru sectorul bancar românesc, în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital.

Consiliul general a aprobat și decizia de înființare a unui grup de lucru la nivelul CNSM pentru programele guvernamentale de garantare a creditelor. Scopul acestui grup de lucru este de a identifica posibilele măsuri pentru o mai bună direcționare a creditelor garantate de stat către sectoarele de importanță strategică, concomitent cu o reducere în timp a acestui tip de expunere. În urma analizelor prezentate în anii anteriori în cadrul CNSM, ar putea fi avute în vedere următoarele cinci domenii strategice: (i) sectoarele care încorporează un grad ridicat valoare adăugată; (ii) serviciile cu un grad ridicat de cunoaștere (engl. *knowledge intensive*); (iii) securitatea alimentară; (iv) securitatea energetică și, în contextul tensiunilor geopolitice; (v) industria de apărare.

1. Activitatea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială în anul 2024

1.1. Cadrul politicii macroprudențiale în România și Uniunea Europeană

Politicile macroprudențiale au contribuit și în 2024 la menținerea stabilității financiare în România și în restul statelor membre ale Uniunii Europene, într-un context prelungit de incertitudini electorale și geopolitice la nivel global.

În contrast cu un tablou al riscurilor tot mai aglomerat, solvabilitatea și profitabilitatea instituțiilor de credit descriu un sector bancar rezilient.

În cadrul ultimei întâlniri din anul 2024, Consiliul general al Comitetului European pentru Risc Sistemic (CERS) a concluzionat că riscurile la adresa stabilității financiare în Uniunea Europeană au crescut în a doua jumătate a anului, pe fondul incertitudinilor politice și al tensiunilor geopolitice tot mai accentuate. Printre potențialii factori declanșatori ai scenariilor de tip extrem (engl. *tail risk*) se numără impunerea unor noi restricții comerciale, escaladarea conflictului dintre Rusia și Ucraina, precum și tensiunile din Orientul Mijlociu, fiind însoțite de atacuri cibernetice și acțiuni de război hibrid.

Aceste dinamici ar putea amplifica riscurile macroeconomice, de credit și de piață, generând volatilitate sporită pe piețele financiare și pe cele ale mărfurilor.

Comitetul a atras atenția asupra riscului unui proces dezordonat de ajustare pe piețele financiare globale, evidențiind potențiale supraevaluări în anumite active, cum ar fi acțiunile americane, criptoactivele și obligațiunile cu randament ridicat. Mai mult, o relaxare a standardelor de reglementare în unele jurisdicții non-UE ar putea încuraja asumarea de riscuri suplimentare.

În lumina acestor evoluții, CERS a subliniat necesitatea ca UE să își reexamineze prioritățile, întărind pregătirea și cooperarea internă, menținând sau chiar sporind standardele de reglementare și supraveghere, cu un accent deosebit pe consolidarea cadrului pentru criptoactive.

De asemenea, ca urmare a consultării dintre CERS și Comisia Europeană, a fost publicat un raport¹ privind adecvarea politicilor macroprudențiale pentru intermedierea financiară non-bancară.

¹ A system-wide approach to macroprudential policy, CERS 2024

În prima jumătate a mandatului legislativ, se solicită acoperirea lacunelor din cadrul de reglementare și facilitarea schimbului de date între autorități, cu o atenție deosebită asupra vulnerabilităților din fondurile de piață monetară și fondurile de investiții, precum și implementarea recomandărilor internaționale privind sistemele de marjă pentru a asigura lichiditatea necesară în caz de apeluri de marjă.

În domeniul criptoactivelor, CERS evidențiază necesitatea clarificării perimetrului de reglementare și armonizarea clasificării acestor active între statele membre, asigurând totodată că autoritățile dispun de resursele analitice și de date esențiale.

Pe agenda Consiliului s-au aflat în ultimii ani și discuțiile privind riscurile cibernetice, tot mai relevante în contextul digitalizării și al unor relații internaționale tensionate. CERS evidențiază concentrarea riscului în rândul furnizorilor terți și amenințările hibride la adresa infrastructurii critice, aspecte care impun o mai bună colectare de date și coordonare între autorități.

1.2. Problematika dezbătută în cadrul ședințelor CNSM

Pe parcursul anului 2024, au avut loc patru ședințe ordinare ale Consiliului general al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială, convocate de președintele CNSM și desfășurate la sediul BNR, în zilele de 28 martie, 18 iunie, 17 octombrie și 16 decembrie.

În cadrul acestor ședințe au fost prezentate lucrări care vizează politica macroprudențială și riscul sistemic la adresa stabilității financiare din România, pe marginea cărora au avut loc dezbateri, iar în urma analizelor au fost adoptate măsuri adresate autorităților membre ale CNSM.

Potrivit mandatului său, și respectând principiul transparenței și al responsabilității instituționale, CNSM a continuat activitatea de comunicare și în cursul anului 2024, publicând, pe website-ul propriu, comunicate de presă după încheierea fiecărei ședințe. Textul comunicatelor de presă a fost discutat, agreat și aprobat de membrii Consiliului general al CNSM în cadrul ședințelor.

Ședința Consiliului general al CNSM din 28 martie 2024. Membrii Consiliului general al CNSM s-au întrunit la începutul anului 2024 pentru a discuta recalibrarea amortizorului anticiclic de capital, precum și proiectul Raportului anual al CNSM pentru anul 2023. De asemenea, pe ordinea de zi s-au regăsit și informații cu privire la: (i) modul de implementare de către destinatari a recomandărilor emise de Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială în anul 2023, precum și a celor emise în perioada anterioară; (ii) calendarul pentru adoptarea măsurilor la nivel național în vederea punerii în aplicare a recomandărilor CERS; (iii) riscurile sistemice la adresa stabilității financiare identificate de autoritățile membre în funcție de aria de competență specifică; (iv) riscurile

generate de piața imobiliară comercială; (v) modul de finanțare a companiilor și a populației și (vi) conformarea instituțiilor de credit cu cerința de fonduri proprii și datorii eligibile (MREL) la data de referință 1 ianuarie 2024 (data finalizării perioadei de tranziție prevăzute de cadrul european), care va trebui îndeplinită în continuare pe baze permanente.

În cadrul ședinței, au fost adoptate următoarele documente:

- Recomandarea CNSM nr. R/1/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România, prin care s-a recomandat Băncii Naționale a României să mențină rata amortizorului anticiclic la 1 la sută, precum și să continue monitorizarea evoluției situației economice și a creditării, ca urmare a multiplelor surse de incertitudine la nivel internațional și regional.
- Decizia CNSM nr. D/1/2024 privind Raportul anual al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială pentru anul 2023.

Ședința Consiliului general al CNSM din 18 iunie 2024. Pe ordinea de zi a ședinței din iunie 2024 s-au aflat lucrări care vizează politica macroprudențială și riscul sistemic, respectiv: (i) analiza periodică de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital, (ii) conformarea cu prevederile Ghidului EBA/GL/2023/10 de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/14 privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică, (iii) neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurii macroprudențiale adoptate de Portugalia și (iv) menținerea statutului de țară terță semnificativă a Republicii Moldova pentru sectorul bancar românesc, în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Totodată, membrii Consiliului general al CNSM au fost informați și cu privire la: (i) analiza periodică referitoare la recalibrarea amortizorului de capital pentru risc sistemic, (ii) riscurile sistemice la adresa stabilității financiare identificate de autoritățile membre ale CNSM în funcție de aria de competență specifică și (iii) modul de finanțare a companiilor și populației.

În urma ședinței, au fost aprobate următoarele documente:

- Recomandarea CNSM nr. R/2/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România, prin care s-a recomandat Băncii Naționale a României să mențină rata amortizorului anticiclic la 1 la sută, dat fiind contextul caracterizat de multiple surse de incertitudine geopolitică, precum și prezența unui cadru macroeconomic dominat de problema deficitelor gemene.
- Recomandarea CNSM nr. R/3/2024 privind conformarea cu prevederile Ghidului EBA/GL/2023/10 de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/14 privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică, prin care s-a recomandat Băncii Naționale a României și Autorității de Supraveghere Financiară să se conformeze cu prevederile Ghidului EBA/GL/2023/10 de la data la care vor exista instituții relevante (instituții de tip G-SII) în cadrul jurisdicției lor și să asigure opozabilitatea prevederilor acestuia față de instituțiile vizate.

- Decizia CNSM nr. D/2/2024 privind intenția de conformare a CNSM cu prevederile Ghidului Autorității Bancare Europene EBA/GL/2023/10 de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/14 privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică, potrivit căreia CNSM intenționează să se conformeze cu Ghidul Autorității Bancare Europene EBA/GL/2023/10, prin preluarea acestuia în practicile proprii, de la data la care va exista o instituție relevantă (instituție de tip G-SII) în cadrul jurisdicției sale.
- Decizia CNSM nr. D/3/2024 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, în urma căreia Republica Moldova a fost identificată și în anul 2024 ca țară terță semnificativă.
- Decizia CNSM nr. D/4/2024 privind neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurii macroprudențiale adoptate de Portugalia, potrivit căreia măsura macroprudențială adoptată de autoritatea din Portugalia, prevăzută în Recomandarea CERS/2023/13, nu este recunoscută, ținând cont de expunerile eligibile nesemnificative ale sectorului bancar românesc față de această țară.

Ședința Consiliului general al CNSM din 17 octombrie 2024. În cadrul ședinței din octombrie 2024 au fost supuse analizei și deciziei membrilor CNSM lucrări care vizează politica macroprudențială și riscul sistemic, respectiv: (i) analiza periodică de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital, (ii) analiza periodică privind identificarea instituțiilor de importanță sistemică, (iii) rezultatele analizei periodice referitoare la instrumentul macroprudențial amortizorul de capital pentru riscul sistemic și (iv) neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurilor macroprudențiale adoptate de Italia și Danemarca. De asemenea, membrii Consiliului general al CNSM au fost informați cu privire la: (i) impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală, (ii) riscurile sistemice la adresa stabilității financiare identificate de autoritățile membre ale CNSM, în funcție de aria de competență specifică, (iii) caracteristicile și riscurile asociate expunerilor sectorului bancar asupra sectorului guvernamental, (iv) companiile nefinanciare de importanță sistemică din România și (v) calendarul pentru măsurile naționale care ar trebui adoptate în urma recomandărilor Comitetului European pentru Risc Sistemic (CERS).

Ședința CNSM a fost încheiată după aprobarea următoarelor măsuri de politică macroprudențială:

- Recomandarea CNSM nr. R/4/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România, potrivit căreia, pe fondul unor echilibre macroeconomice tensionate, s-a recomandat Băncii Naționale a României să mențină rata amortizorului anticiclic la 1 la sută.
- Decizia CNSM nr. D/5/2024 privind neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurii macroprudențiale adoptate de Italia, prin care Consiliul general al CNSM a decis să nu recunoască măsura macroprudențială adoptată de autoritatea din Italia, prevăzută în Recomandarea CERS/2024/2.

- Decizia CNSM nr. D/6/2024 privind neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurii macroprudențiale adoptate de Danemarca, prin care, dat fiind nivelul nesemnificativ de expuneri eligibile prevăzute de Recomandarea CERS/2024/3, măsura macroprudențială adoptată de autoritatea din Danemarca nu a fost recunoscută.

Ședința Consiliului general al CNSM din 16 decembrie 2024. Ultima ședință a Consiliului general al CNSM din anul 2024 a avut pe ordinea de zi lucrări care vizează politica macroprudențială și riscul sistemic, respectiv: (i) analiza periodică de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital, (ii) analiza de recalibrare a amortizorului de capital aplicabil instituțiilor de importanță sistemică identificate la nivel național (amortizorul O-SII) pentru anul 2025, alături de propunerile privind (iii) înființarea unui grup de lucru CNSM pentru programele guvernamentale de garantare a creditelor și (iv) transmiterea raportului final către CERS referitor la punerea în aplicare a recomandării A din Recomandarea CERS/2019/18 privind colectarea și schimbul de informații în scopuri macroprudențiale cu privire la sucursalele instituțiilor de credit care au sediul principal într-un alt stat membru sau într-o țară terță. Totodată, Consiliul general al CNSM a fost informat cu privire la: (i) posibilitatea de utilizare a amortizoarelor de capital în raport cu alte cerințe minime aplicate instituțiilor de credit, (ii) analiza periodică privind identificarea riscurilor sistemice la adresa stabilității financiare de către autoritățile membre ale CNSM, în funcție de aria de competență specifică, (iii) rezultatele exercițiului macroprudențial de testare la stres a solvabilității sectorului bancar, (iv) calendarul pentru adoptarea măsurilor la nivel național în vederea punerii în aplicare a recomandărilor Comitetului European pentru Risc Sistemic (CERS) și (v) măsurile macroprudențiale adoptate de statele membre ale Spațiului Economic European în anul 2024.

Pe parcursul ședinței au fost adoptate următoarele recomandări și decizii privind politica macroprudențială națională:

- Recomandarea CNSM nr. R/5/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România, adresată Băncii Naționale a României, prin care se menține rata amortizorului anticiclic la 1 la sută, în condițiile unui cadru general marcat de incertitudine, provocări geopolitice, dar și în contextul unor echilibre macroeconomice tensionate.
- Recomandarea CNSM nr. R/6/2024 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România, prin care s-a recomandat Băncii Naționale a României să impună, începând cu data de 1 aprilie 2025, pe bază individuală sau consolidată, după caz, un amortizor de capital aferent altor instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII), calculat pe baza valorii totale a expunerii la risc, fiecărei instituții de credit identificate ca având un caracter sistemic pe baza datelor raportate pentru data de referință 30 septembrie 2024.
- Decizia CNSM nr. D/7/2024 privind înființarea unui Grup de lucru pentru programele guvernamentale de garantare a creditelor, potrivit căreia, în cadrul Comisiei tehnice privind riscul sistemic, se înființează un grup de lucru ce are ca obiective: (i) identificarea măsurilor pentru o mai bună direcționare a creditelor garantate de stat către sectoarele

de importanță strategică, concomitent cu o reducere în timp a acestui tip de expunere, precum și (ii) analizarea modului în care riscurile generate de creditele garantate de stat acordate companiilor nefinanciare ar putea afecta sistemul bancar și economia reală.

1.3. Activitatea grupurilor de lucru în cadrul CNSM

Grupul de lucru CNSM pentru identificarea unor posibile soluții pentru diminuarea riscurilor provenind din creșterea deficitului balanței comerciale pe filiera industriei agroalimentare. Conform Deciziei CNSM nr. D/4/16.12.2019 a fost aprobată înființarea unui Grup de lucru având ca obiectiv identificarea unor posibile soluții pentru diminuarea riscurilor provenind din creșterea deficitului balanței comerciale pe filiera industriei agroalimentare. Grupul de lucru și-a desfășurat activitatea pe parcursul anului 2020, iar rezultatele acestuia sunt prezentate pe larg în analiza publicată pe website-ul CNSM.

Grupul de lucru CNSM pentru identificarea unor posibile soluții pentru sprijinirea finanțării verzi. A fost înființat ca urmare a Deciziei CNSM nr. D/4/14.10.2020, având drept scop identificarea unor posibile soluții pentru sprijinirea finanțării verzi. Activitatea grupului de lucru s-a desfășurat pe parcursul anului 2021, iar rezultatele acestuia sunt prezentate pe larg în analiza publicată pe website-ul CNSM.

Grupul de lucru CNSM privind identificarea unor posibile soluții pentru creșterea sustenabilă a intermedierei financiare. Al treilea grup de lucru de la nivelul CNSM a fost înființat în urma Deciziei CNSM nr. D/7/15.12.2021 și a avut ca scop identificarea unor posibile soluții pentru creșterea sustenabilă a intermedierei financiare. Activitatea grupului de lucru s-a desfășurat pe parcursul anului 2022, iar rezultatele acestuia sunt prezentate pe larg în analiza publicată pe website-ul CNSM.

Principalele propuneri rezultate în urma analizei grupurilor de lucru și modul de implementare a acestora se regăsesc detaliate în Capitolul 4 al prezentului raport.

În ultima ședință din anul 2024, Consiliul general al CNSM a aprobat Decizia nr. D/7/16.12.2024 de înființare a unui Grup de lucru CNSM pentru programele guvernamentale de garantare a creditelor. Scopul acestui grup de lucru este de a identifica posibilele măsuri pentru o mai bună direcționare a creditelor garantate de stat către sectoarele de importanță strategică. Activitatea Grupului de lucru CNSM se va desfășura pe parcursul anului 2025 și se va finaliza prin redactarea unui raport în care vor fi formulate propunerile privind posibilele măsuri identificate sub formă de recomandări adresate celor trei instituții membre ale CNSM (BNR, Guvern și ASF).

1.4. Colaborarea autorităților membre ale CNSM cu autoritatea macroprudențială europeană

În vederea asigurării stabilității financiare la nivelul pieței unice și identificării celor mai bune practici în domeniul supravegherii macroprudențiale, în special în ceea ce privește adoptarea unor măsuri eficiente și eficace, este necesar a fi dezvoltate deopotrivă coordonarea politicilor macroprudențiale și cooperarea dintre autoritățile relevante pe plan național și european. În acest sens, fiecare dintre autoritățile membre ale CNSM participă, atât în grupuri de lucru constituite la nivel național, precum grupurile de lucru ale CNSM cât și în cele înființate de CERS. Astfel, în anul 2024, reprezentanți ai Băncii Naționale a României, Autorității de Supraveghere Financiară și Ministerului Finanțelor au luat parte la lucrările următoarelor grupuri de lucru ale CERS:

- Grupul de lucru privind utilizarea unei rate pozitive neutre a amortizorului anticiclic de capital (PNR CCyB) în Spațiul Economic European, care și-a desfășurat activitatea pe parcursul anului 2024, a avut ca scop învățarea reciprocă, pentru a facilita o înțelegere comună privind utilizarea ratei pozitive neutre a CCyB la nivelul statelor UE. Această practică a devenit tot mai utilizată după pandemia COVID-19, când mai multe țări au început să implementeze o astfel de rată, chiar și atunci când riscurile sistemice ciclice nu sunt nici foarte scăzute, nici ridicate, având ca obiectiv întărirea rezilienței sectorului bancar în fața diferitelor șocuri. În urma lucrărilor grupului de lucru, a fost publicat pe website-ul CERS documentul privind utilizarea amortizorului contraciclic de capital pentru a consolida reziliența încă de la începutul ciclului – *Raport comun BCE/CERS privind utilizarea unui CCyB pozitiv neutru în SEE*. Raportul se bazează pe un sondaj extins realizat în rândul tuturor instituțiilor membre ale CERS și analizează experiențele jurisdicțiilor care au implementat sau iau în considerare implementarea unei PNR CCyB, precum și opiniile celor care nu au adoptat o astfel de abordare. Prin această analiză, raportul oferă o înțelegere mai profundă a diferitelor perspective și identifică posibile obstacole în calea utilizării unei PNR CCyB. Mai multe detalii se regăsesc în Caseta B. Utilizarea abordării bazate pe rata pozitivă neutră a amortizorului anticiclic de capital la nivelul SEE.
- Grupul de lucru privind suprapunerea amortizoarelor de capital cu alte cerințe minime aplicate instituțiilor de credit și-a început activitatea la finele anului 2024 și își propune să dezvolte instrumentarul tehnic deja existent pentru acest subiect. Acesta are rolul de forum pentru schimbul de idei și opinii între statele membre, secretariatul CERS și BCE cu privire la experiența în implementarea metodologiilor privind evaluarea gradului în care pot fi utilizate amortizoarele de capital.
- Echipa de evaluare a conformității cu subrecomandarea A din Recomandarea CERS/2022/9 privind vulnerabilitățile din sectorul imobiliar comercial în Zona Economică Europeană și cu subrecomandarea F din Recomandarea Comitetului European Pentru Risc Sistemic din 21 martie 2019 de modificare a recomandării CERS/2016/14 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobile la care au participat experți din partea autorităților naționale ale statelor membre, inclusiv un reprezentant al Băncii Naționale a României. Activitatea grupului de lucru a început în luna martie

2024 și a continuat pe tot parcursul anului, fiind finalizată printr-un Raport de evaluare a conformității cu recomandările CERS, care urmează să fie publicat pe website-ul Comitetului European pentru Risc Sistemic în cursul anului 2025.

- Grupul de lucru pentru analize al Comitetului Tehnic Consultativ al CERS (AWG²) – este o substructură permanentă a Comitetului Tehnic Consultativ (ATC³) al CERS, cu scopul de a identifica principalele riscuri sistemice, atât prin intermediul unor analize recurente, cât și prin abordarea unor subiecte tematice, în funcție de evoluția mediului de risc. În prima categorie se numără: Tabloul trimestrial de riscuri (engl. *Risk Dashboard*), chestionarul CERS privind riscurile (engl. *Bottom Up Survey*), analiza riscurilor și priorităților de politici etc. Pe parcursul anului 2024 au fost analizate și alte teme de actualitate, cum ar fi: riscul geopolitic și fragmentarea economică, riscul cibernetic, riscurile asociate pieței imobiliare, riscul sistemic de lichiditate, riscul de rată a dobânzii, riscurile climatice etc.
- Autoritatea Bancară Europeană (engl. *European Banking Authority – EBA*), Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale (engl. *European Insurance Occupational Pensions Authority – EIOPA*) și Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (engl. *European Securities and Markets Authority – ESMA*) au obligativitatea, conform legislației în vigoare, de a evalua reziliența sectorului bancar, a societăților de asigurări, a fondurilor de investiții și a contrapărților centrale din Europa în cazul materializării unor evoluții adverse ale cadrului macroeconomic. Aceste exerciții de testare la stres au la bază narrative macroeconomice și scenarii armonizate la nivel european privind posibile evoluții ale cadrului macroeconomic și ale pieței financiare, care sunt dezvoltate în colaborarea cu CERS, în cadrul grupului de lucru privind testarea la stres (engl. *Task Force on Stress Testing – TFST*⁴). În anul 2024, activitatea grupului TFST s-a concentrat pe trasarea scenariului advers folosit în cadrul exercițiului european de testare la stres din anul 2025 a solvabilității sectorului bancar (engl. *2025 EU-wide stress test*⁵). Scenariul este conceput pentru a asigura o severitate semnificativă a diferitelor șocuri macroeconomice și financiare în toate țările UE. Acesta se bazează pe ipoteza de escaladare severă a tensiunilor geopolitice, însoțită de politici comerciale care ar determina o creștere a prețurilor la energie și materii prime, perturbări în lanțul de aprovizionare și efecte adverse asupra consumului privat și investițiilor, alături de o contracție economică la nivel mondial. Pe lângă această activitate, grupul de lucru TFST a stabilit scenariul advers al exercițiului de testare la stres din anul 2025 pentru fondurile de piață monetară (engl. *money market funds*), derulat de ESMA. De asemenea, în cadrul TFST au fost discutate numeroase studii de interes din perspectiva testării la stres a instituțiilor financiare. Acestea au vizat numeroase tematici care au ca scop alinierea la cele mai bune practici și metode folosite în trasarea scenariilor macrofinanciare care sunt folosite pentru a testa reziliența sistemului financiar european.

² ATC Analysis Working Group (AWG)

³ Advisory Technical Committee – ATC

⁴ Grupul de lucru TFST reunește experți din cadrul autorităților naționale de reglementare și supraveghere, inclusiv din BNR.

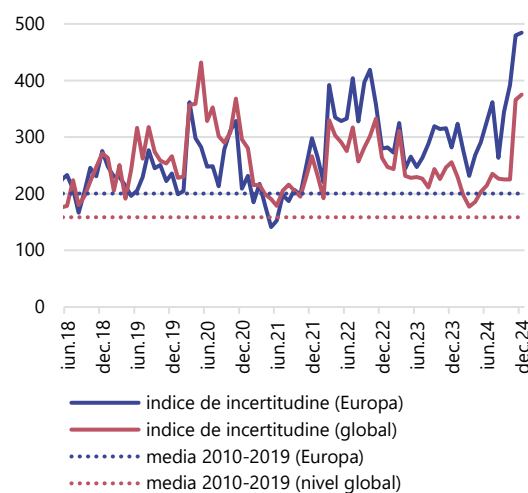
⁵ <https://www.eba.europa.eu/publications-and-media/press-releases/eba-launches-its-2025-eu-wide-stress-test>

2. Imagine de ansamblu asupra principalelor riscuri și vulnerabilități la adresa stabilității financiare

2.1. Evaluări ale riscurilor și vulnerabilităților la nivel internațional

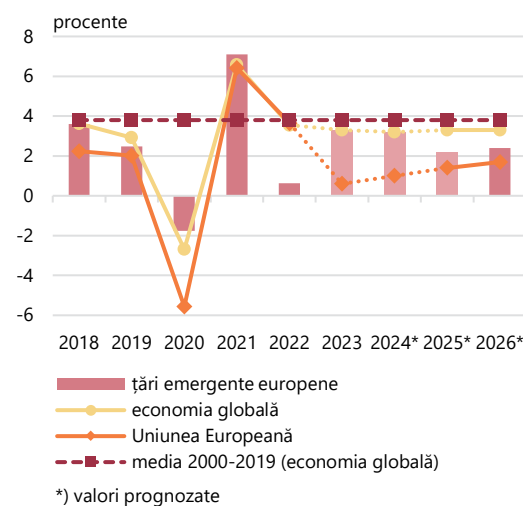
Pe parcursul anului 2024, riscurile la adresa stabilității financiare la nivel global au consemnat evoluții mixte. Contextul macroeconomic extern a continuat să fie marcat de incertitudini multiple, atât ca urmare a escaladării tensiunilor geopolitice, cât și în contextul unui an electoral important pe plan internațional, cu implicații asupra mixului de politici implementate la nivelul principalelor economii ale lumii, în special în ceea ce privește comerțul global (Grafic 2.1). Incertitudinile asociate politicilor comerciale și fiscale au fost în special relevante în condițiile în care economia mondială era deja relativ fragmentată în urma șocurilor succesive din ultimii ani, precum și în contextul unui grad ridicat al îndatorării publice la nivel global.

Grafic 2.1. Indici de incertitudine cu privire la politicile economice, în Europa și la nivel global

Sursa: Baker, Bloom & Davis (2016)

Grafic 2.2. Creșterea economică la nivel global, în UE și țări emergente europene

Sursa: FMI (*World Economic Outlook Update*, ianuarie 2025)

Potrivit celor mai recente estimări ale FMI⁶, creșterea economică globală a fost de 3,2 la sută în anul 2024, evoluțiile fiind eterogene pe plan internațional (Grafic 2.2). Economia SUA a continuat să evolueze peste așteptări, inclusiv pe fondul cererii interne robuste, înregistrând

⁶ *World Economic Outlook Update*, ianuarie 2025

o rată de creștere de 2,8 la sută, în timp ce la nivelul UE activitatea economică a consemnat o rată de creștere semnificativ mai redusă, de 1 la sută⁷. Procesul dezinflaționist a continuat la nivel global, convergența inflației către țintă fiind relativ mai rapidă în economiile avansate⁸. În acest context, majoritatea principalelor bănci centrale au demarat procesul de relaxare a politicii monetare în cursul anului 2024 – atât Fed, cât și BCE, au efectuat o serie de reduceri succesive ale ratelor dobânzilor de politică monetară (cumulând scăderi de 100 de puncte de bază din partea fiecăreia de-a lungul anului 2024).

Grafic 2.3. Evoluția piețelor de capital și a volatilității implicite a acestora, în SUA și Europa

Sursa: Refinitiv, CBOE, FRED, calcule BNR

Aceste evoluții au susținut dinamica ascendentă a prețurilor activelor cu profil mai ridicat de risc pe piețele financiare internaționale, în pofida unor corecții temporare și a unor episoade scurte de amplificare a volatilității, care au avut un impact relativ limitat asupra sistemului financiar în ansamblu (Grafic 2.3). În acest sens, se remarcă fluctuațiile ample manifestate la începutul lunii august, în special la nivelul piețelor de capital din Japonia și SUA, dar și la nivelul piețelor valutare și de obligațiuni, în contextul reversării substanțiale a tranzacțiilor de tip *carry trade* având ca monedă de finanțare yenul japonez⁹.

Randamentele titlurilor de stat din economiile avansate au înregistrat o volatilitate relativ ridicată de-a lungul anului 2024, pe fondul incertitudinilor sporite privind evoluția activității economice și a

inflației, precum și în contextul revizuirilor succesive ale așteptărilor investitorilor cu privire la politica monetară a principalelor bănci centrale. Relevante din această perspectivă au fost și evenimentele electorale, într-un an marcat de alegeri importante pe plan internațional, de natură a exacerba riscurile legate de conduita politicilor fiscale, în contextul unui grad ridicat al îndatorării publice la nivel global. Pe plan european, incertitudinile de natură politică și fiscală au amplificat îngrijorările investitorilor cu privire la sustenabilitatea datoriei suverane¹⁰, contribuind la majorarea randamentelor titlurilor de stat pentru unele dintre statele membre (îndeosebi Franța).

⁷ În perspectivă, este așteptat ca aceste divergențe să persiste, inclusiv ca urmare a unor probleme structurale și de competitivitate la nivelul UE – pentru o discuție mai amplă, a se vedea, de exemplu, FMI, *Regional Economic Outlook for Europe*, octombrie 2024, sau „The Future of European Competitiveness – A Competitiveness Strategy for Europe”, Draghi (2024).

⁸ Comparativ cu economiile emergente și cele în curs de dezvoltare. Cu toate acestea, se remarcă persistența inflației din sectorul serviciilor, atât în SUA, cât și în zona euro.

⁹ Pentru o discuție mai amplă, a se vedea, de exemplu „The market turbulence and carry trade unwind of August 2024”, *BIS Bulletin*, no. 90.

¹⁰ Reflectate inclusiv în fluctuații ale costului asigurării riscului de credit (făcând referire la cotații CDS aferente obligațiunilor emise de unele state membre) – pentru o discuție mai amplă, a se vedea, de exemplu *BIS Quarterly Review*, septembrie 2024.

2.2. Principalele provocări la nivel național

Riscurile la adresa stabilității financiare pe plan intern s-au menținut ridicate în anul 2024, în concordanță cu situația la nivel european. La baza acestei evoluții au stat multiplele incertitudini pe plan internațional, potențate de amplificarea tensiunilor geopolitice, precum și de adâncirea deficitelor gemene și avansul economic modest. Astfel, au fost identificate două riscuri de nivel sever: incertitudinile la nivel global în contextul multitudinii de evenimente geopolitice, perspectiva fiind de înrăutățire în perioada următoare, și deteriorarea echilibrelor macroeconomice interne. Acestea li se adaugă alte două riscuri de nivel moderat: riscul de nerambursare a creditelor contractate de sectorul neguvernamental și riscul asociat provocărilor la adresa securității cibernetice și inovației financiare.

Riscurile ciclice la adresa stabilității financiare pot fi augmentate de vulnerabilitățile structurale specifice economiei autohtone, acestea din urmă situându-se, de asemenea, pe o tendință de accentuare în anul 2024. Principalele vulnerabilități persistente constau în (i) disciplina scăzută la plată în economie și vulnerabilitățile bilanțiere ale firmelor, (ii) nivelul scăzut al intermedierei financiare, (iii) problema demografică și lipsa forței de muncă calificată, precum și (iv) schimbările climatice. Pentru rezolvarea acestor vulnerabilități este necesară prioritizarea la nivel național a unor politici cuprinzătoare și adecvate. În mod particular, implementarea de soluții care să vizeze respectarea cerințelor privind capitalizarea companiilor și îmbunătățirea disciplinei la plată la nivelul economiei este de natură să diminueze presiunea asupra programelor guvernamentale de sprijin a economiei și implicit asupra bugetului de stat, atât prin reducerea cheltuielilor, cât și prin crearea unor premise de majorare a veniturilor, ca urmare a întăririi conformării fiscale și a disciplinei financiare în ansamblu.

Activitatea economică a avut o evoluție modestă, respectiv de 0,8 la sută¹¹ în anul 2024 față de anul 2023, fiind impulsionată în principal de consum (+3,8 puncte procentuale la creșterea PIB) și de variația stocurilor (+0,8 puncte procentuale la creșterea PIB). În contrapartidă, exportul net a avut un aport negativ la creșterea PIB (-2,9 puncte procentuale), alături de investiții (-0,9 puncte procentuale la creșterea PIB). Perspectivile indică o revenire graduală a activității, până la sfârșitul anului 2025, avansul economic fiind estimat între 2,5 la sută¹² și 3,3 la sută¹³. Impulsionarea investițiilor prin atragerea de fonduri europene nerambursabile și în special a celor prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) devine cu atât mai importantă cu cât, conform studiilor Comisiei Europene¹⁴, acestea determină o creștere economică suplimentară semnificativă (de până la 3,7 la sută până în 2026). Totuși, *Raportul Comisiei Europene privind stadiul implementării Facilității de Redresare și Reziliență*¹⁵ arată că implementarea PNRR de către România este semnificativ întârziată, cu efecte asupra

¹¹ Comunicat de presă INS nr. 88/10 aprilie 2025

¹² Prognoza Comisiei Europene – noiembrie 2024

¹³ Prognoza FMI – octombrie 2024

¹⁴ Pfeiffer, P., Varga, J., Veld, J., (2021), „Quantifying Spillovers of Next Generation EU Investment”, *European Commission Discussion paper* 144.

¹⁵ Raportul anual privind Facilitatea de Redresare și Reziliență

fluxurilor financiare viitoare și presiuni suplimentare asupra echilibrului fiscal-bugetar. Până la finalul anului 2024 a fost încasată o treime din fondurile alocate prin PNRR (9,4 miliarde euro), însă doar 65 la sută din acestea au fost efectiv cheltuite (6,1 miliarde euro). În plus, România este singura țară care, din cauza măsurilor insuficiente pentru corectarea deficitului excesiv¹⁶, a fost la un pas de suspendare a angajamentelor de plată și plăților, suma încă disponibilă de încasat fiind de 19,1 miliarde euro.

Situația echilibrelor macroeconomice a continuat să se deterioreze, nivelurile ridicate ale deficitelor gemene menținându-se printre principalii factori de risc la adresa stabilității financiare. Execuția bugetară pe anul 2024 s-a încheiat cu un deficit de 1,7 ori mai mare comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023, reprezentând echivalentul a 8,7 la sută din PIB (+3,1 puncte procentuale față de 2023), apropiindu-se de maximul atins în perioada pandemiei (-9,5 la sută din PIB în 2020). Deși veniturile la bugetul de stat s-au majorat cu 10 la sută, cheltuielile au crescut într-un ritm mai alert (+19 la sută), ajungând la 41,2 la sută din PIB, în special în cazul cheltuielilor de capital (+68 la sută), al celor de personal (+24 la sută) și al cheltuielilor pentru bunuri și servicii (+21 la sută). Creșterea veniturilor a fost susținută de încasările din venituri curente (+17,4 la sută), în principal din contribuțiile de asigurări, TVA, accize, impozitul pe salarii și venit, impozitul pe profit și veniturile nefiscale. Îmbunătățirea încasărilor la buget trebuie să rămână o prioritate, în special în condițiile în care România are cel mai ridicat decalaj de colectare a TVA din UE (30,6 la sută¹⁷ față de 7 la sută în UE). Estimările¹⁸ pentru anii următori indică o menținere a deficitului bugetar la cel mai ridicat nivel din Uniunea Europeană (-7,9 la sută în 2025 și 2026), reflectând atât factori de natură structurală, cât și conjuncturali (Grafic 2.4). În acest context, persistă incertitudinile cu privire la politica fiscală și de venituri, aceste evoluții reclamând o consolidare fiscal-bugetară credibilă, prin respectarea regulilor fiscale¹⁹. În acest sens, Guvernul României și-a asumat implementarea planului fiscal-structural pe termen mediu, aprobat de Comisia Europeană, care prevede reducerea treptată a deficitului bugetar la sub 3 la sută din PIB în următorii șapte ani.

Poziția externă a continuat să se deterioreze, România înregistrând unul dintre cele mai mari deficite de cont curent din UE (-8,9 la sută din PIB, T4 2024), semnificativ mai ridicat comparativ cu economiile similare din regiune (-6,3 la sută în Bulgaria, -0,3 la sută în Ungaria, 0,3 la sută în Polonia și 1,7 la sută în Cehia, T4 2024, Grafic 2.5). Conform datelor pentru perioada ianuarie-decembrie 2024, deficitul de cont curent a ajuns la 29,4 miliarde euro, în creștere cu 36,7 la sută față de aceeași perioadă a anului precedent. Soldul negativ al contului curent este determinat în principal de componenta de comerț internațional de bunuri și servicii (-21,4 miliarde euro, +36,1 la sută în termeni anuali), mai precis de mărfurile generale (-32,9 miliarde euro, +13,3 la sută). Vulnerabilitățile dinspre poziția investițională netă a României s-au accentuat, aceasta situându-se peste pragul de alertă de -35 la sută stabilit de Comisia Europeană.

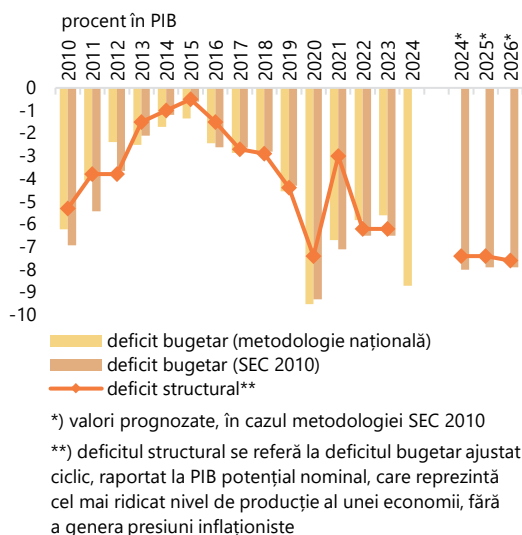
¹⁶ Raportul anual privind Facilitatea de Redresare și Reziliență

¹⁷ EU VAT Gap Report 2024

¹⁸ Potrivit estimărilor Comisiei Europene (baza de date AMECO)

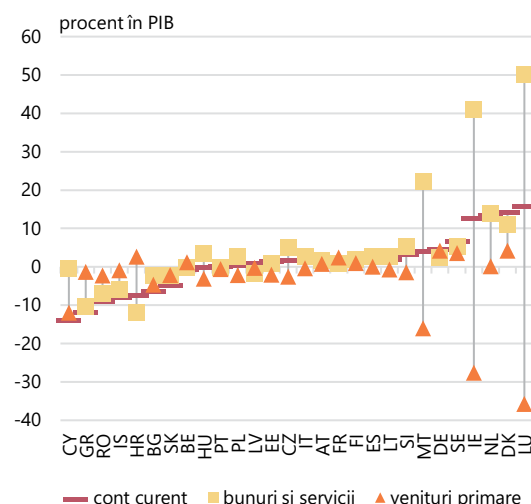
¹⁹ Notă-poziție a Consiliului Fiscal privind bugetul public și regulile fiscale

Grafic 2.4. Deficitul bugetar

Sursa: MF, Comisia Europeană

Grafic 2.5. Situația contului curent și a principalelor componente în țările din UE (T4 2024)

Sursa: Eurostat

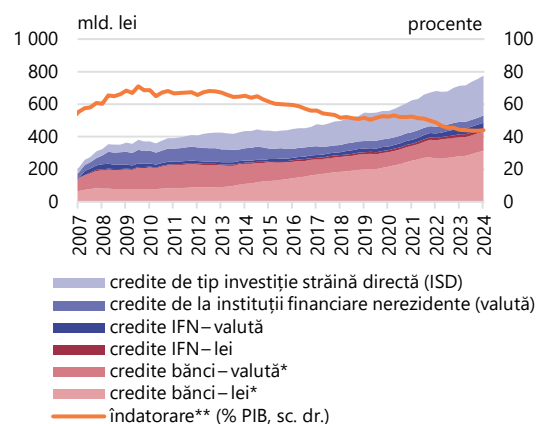
Datoria publică a continuat tendința de creștere în anul 2024, de la 48,9 la sută din PIB în 2023 la 54,6 la sută în decembrie 2024, estimările indicând o valoare de aproape 60 la sută până în anul 2026²⁰. Rata serviciului datoriei externe pe termen lung a scăzut marginal la 16,5 la sută în luna decembrie 2024 comparativ cu 16,7 la sută în anul 2023, în timp ce gradul de acoperire a importurilor de bunuri și servicii a fost de 5,8 luni în comparație cu 5,6 luni la 31 decembrie 2023. Gradul de acoperire a datoriei externe pe termen scurt, calculată la valoarea reziduală, cu rezervele valutare la BNR la 31 decembrie 2024, a fost de 100,3 la sută comparativ cu 99,7 la sută la 31 decembrie 2023. Evenimentele electorale derulate în ultimele luni ale anului 2024, precum și alegerile prezidențiale din anul 2025, coroborate cu fragilitatea ratingului suveran al României, situat în prezent în ultima clasă recomandată investițiilor, două agenții de rating revizuind perspectiva acestuia de la „stabilă” la „negativă”, sunt de natură a amplifica îngrijorările investitorilor cu privire la poziția fiscală și cea externă a economiei și a crește costul finanțării datoriei guvernamentale.

Îndatorarea sectorului real a crescut într-un ritm mai alert în anul 2024 comparativ anul precedent (9 la sută în decembrie 2024 față de 4,5 la sută în urmă cu un an), pe fondul relaxării condițiilor financiare și creșterii cererii pentru consum a populației. Astfel, datoria totală a sectorului privat se ridică la 776 miliarde lei (decembrie 2024), reprezentând echivalentul a 44 la sută din PIB (Grafic 2.6). În structură, datoria financiară a populației a crescut într-un ritm mai alert comparativ cu cea aferentă firmelor (8,9 la sută față de 7,7 la sută, decembrie 2024). În funcție de creditor, cea mai mare proporție a datoriei companiilor și populației (51 la sută, decembrie 2024) este finanțată de bănci și într-o mai mică măsură de IFN (7 la sută, decembrie 2024). Creditele externe de tip mamă-fiică au o pondere însemnată în totalul îndatorării (44 la sută din datoria sectorului companiilor nefinanciare și 32 la sută din îndatorarea totală a sectorului real, decembrie 2024), cu o creștere anuală mai alertă comparativ cu cea aferentă datoriei financiare (10,5 la sută față de 7,7 la sută în decembrie 2024, în termeni anuali). Creditele în valută ale populației sunt în continuă scădere (-17 la sută, decembrie 2024, în termeni anuali) și reprezintă 9 la sută

²⁰ Potrivit estimărilor Comisiei Europene (baza de date AMECO)

din totalul datoriei sectorului, în timp ce, în cazul companiilor nefinanciare, împrumuturile de la bănci și IFN denuminate în monedă străină și-au menținut dinamica pozitivă, deși cu un ritm de creștere mai lent (7 la sută, decembrie 2024, anual). La baza temperării creditării în valută a firmelor a stat diminuarea diferențialului de rată a dobânzii între creditele în lei și cele în euro, pe fondul deciziilor de politică monetară la nivelul zonei euro.

Grafic 2.6. Îndatorarea sectorului privat, după tipul creditorului și valută

*) Includ și creditele externalizate și cele scoase în afara bilanțului

**) Include și datoria externă de tip ISD

Sursa: INS, BNR, calcule BNR

În acest context, băncile au raportat în T4 2024 înăsprirea standardelor de creditare pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare și pentru cele acordate populației pentru consum, precum și relaxarea celor asociate creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri. Pentru T1 2025, instituțiile de credit anticipează menținerea condițiilor de creditare pentru firme, relaxarea în cazul creditelor pentru consum și înăsprirea în cazul împrumuturilor imobiliare acordate populației.

În pofida evoluției pozitive și revigorării creditării sectorului real pe parcursul anului 2024, gradul de intermediere financiară din România rămâne modest (49,8 la sută, calculat ca pondere a activelor sectorului bancar în PIB, T3 2024), fiind cel mai redus la nivel european, cu mult sub media Uniunii Europene (213 la sută) și la distanță semnificativă

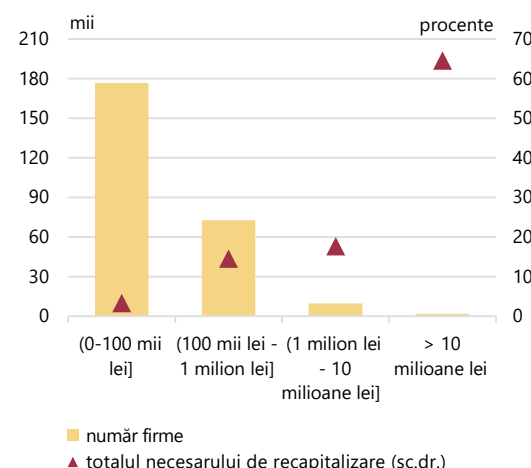
de statele din regiune (93 la sută în Polonia și Bulgaria, 105,7 la sută în Ungaria). Și din perspectiva raportului credit acordat sectorului privat în PIB, România se situează pe ultima poziție în clasamentul european, cu o valoare de 39,8 la sută față de o medie de 118,3 la nivelul Uniunii Europene (T3 2024). Pentru creșterea sustenabilă a intermedierei financiare este necesară o orientare a creditării către firmele care activează în sectoare strategice, precum cele care încorporează un grad ridicat de valoare adăugată, oferă servicii cu un grad ridicat de cunoaștere (engl. *knowledge intensive*), îmbunătățesc securitatea alimentară sau energetică și întăresc industria de apărare, mai ales în contextul conflictelor militare de la granița cu România.

Reziliența companiilor nefinanciare a fost testată în repetate rânduri în ultimii ani, în anul 2023 principalele provocări constând în creșterea costurilor, în special a celor cu forța de muncă, materii prime și materiale, dar și de finanțare, neacompaniate de o majorare corespunzătoare a productivității. În acest context, sănătatea financiară a firmelor din România s-a deteriorat în anul 2023 comparativ cu anul anterior, însă este superioară celei din anul 2021. Tiparul de finanțare al companiilor, respectiv într-o mare măsură prin credite comerciale (31 la sută din datorii), s-a menținut și în anul 2023, fiind de natură a genera probleme semnificative de lichiditate, disciplină la plată și contagiune și împiedicând accesul la creditul bancar. De altfel, capacitatea firmelor de a-și acoperi cheltuielile cu dobânzile din profit (EBIT/cheltuielile cu dobânzile) s-a degradat, aproape o treime dintre firmele care au raportat cheltuieli cu dobânzile fiind vulnerabile la rata

dobânzii (nivel EBIT/cheltuieli cu dobânzile mai mic de 2,5), respectiv cu 35 la sută mai multe comparativ cu exercițiul anterior.

Subcapitalizarea firmelor rămâne cronică și este în strânsă legătură cu modelul de finanțare și nivelul modest al educației financiare a companiilor din România. Numărul firmelor cu deficiențe de capitalizare se ridică la 260,5 mii, respectiv 31 la sută din totalul firmelor din economie, după o creștere de 9 la sută în termeni anuali. Necesarul de recapitalizare al acestor firme totalizează aproximativ 147 miliarde lei, fiind echivalentul a 29,5 miliarde euro, respectiv o valoare care depășește nivelul fondurilor alocate României prin PNRR (28,5 miliarde euro). Totodată, un număr redus de firme subcapitalizate (circa 1 700, 1 la sută din totalul firmelor subcapitalizate) generează circa 65 la sută din totalul necesarului de recapitalizare (Grafic 2.7).

Grafic 2.7. Distribuția numărului și valorii necesarului de recapitalizare, după nivelul necesarului de recapitalizare

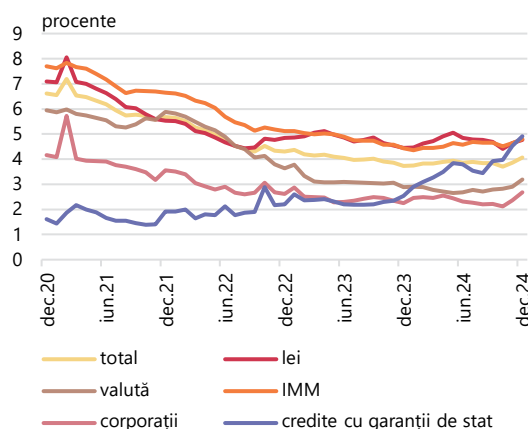

Sursa: MF, ONRC, calcule BNR

Creditarea companiilor nefinanciare a continuat să crească în 2024, cu 7 la sută în termeni anuali, însă într-un ritm mai lent comparativ cu anii precedenți (10 la sută în 2023 și 19 la sută în 2022), pe fondul unui volum de credit nou acordat diminuat (-7 la sută, fluxuri cumulate pe 12 luni, în decembrie 2024 față de decembrie 2023). Capacitatea companiilor nefinanciare de onorare a serviciului datoriei și-a menținut tendința de îmbunătățire pe parcursul anului 2024, cu ușoare semne de deteriorare în ultimele două luni. Astfel, rata creditelor neperformante (NPL) a crescut la 4,1 la sută în decembrie 2024, de la 3,7 la sută la sfârșitul anului precedent, majorările fiind asociate atât IMM (4,8 la sută în decembrie 2024, +0,4 puncte procentuale în termeni anuali), cât și corporațiilor (2,7 la sută în decembrie 2024, +0,4 puncte procentuale în termeni anuali), Grafic 2.8. O contribuție importantă la această evoluție o au creditele cu garanții guvernamentale, al căror volum de credite neperformante aproape că s-a dublat față de finalul anului 2023, conducând la creșterea ratei NPL la 4,9 la sută în decembrie 2024 (+2,4 puncte procentuale față de decembrie 2023), deși stocul de astfel de credite în bilanțurile băncilor s-a diminuat cu 3 la sută în aceeași perioadă de referință.

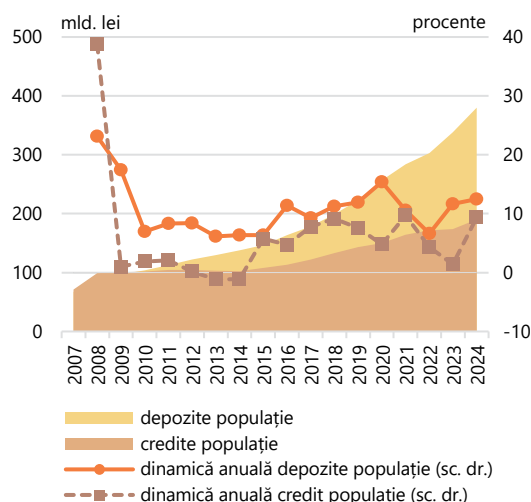
Avuția populației și rezistența în fața șocurilor au continuat să se consolideze, atât datorită acumulării de active financiare, cât și pe fondul diminuării serviciului datoriei relativ la venitul disponibil. La baza celei din urmă evoluții au stat măsurile macroprudențiale privind debitorii implementate de BNR, care au determinat o înjumătățire a indicatorului față de perioada de după criza financiară (2007-2008), au susținut o îndatorare sustenabilă și au sporit reziliența debitorilor la multiplele provocări întâmpinate în ultimii ani. Totodată, poziția de creditor net a populației față de sectorul bancar a continuat să se consolideze, pe fondul creșterii într-un ritm mai alert a economisirii sub formă de depozite comparativ cu creditele (12 la sută versus 9 la sută, decembrie 2024, Grafic 2.9). Totuși, creditul nou accesat de populație a înregistrat o revenire semnificativă în anul 2024 (+51 la sută în

Grafic 2.8. Evoluția ratei creditelor neperformante* aferente sectorului companiilor nefinanciare, în perioada postpandemică

Sursa: BNR

Grafic 2.9. Evoluția creditelor și depozitelor sectorului populației

Sursa: BNR, calcule BNR

decembrie 2024, fluxuri pe 12 luni, în termeni anuali), după o contracție pe parcursul anului precedent (-1 la sută în decembrie 2023). Motorul acestei evoluții a fost creditul de consum (+50 la sută în decembrie 2024, fluxuri pe 12 luni, în termeni anuali), reprezentând 67 la sută din volumul anual de credit nou în decembrie 2024, pe fondul majorării veniturilor salariale și a apetenței pentru consum a populației. Din cea de a doua jumătate a anului 2024 a revenit în teritoriu pozitiv și dinamica creditului imobiliar, consemnând o accelerare de până la +54 la sută în decembrie 2024 (fluxuri pe 12 luni, în termeni anuali).

Deși în primele nouă luni ale anului 2024 a înregistrat o deteriorare, capacitatea populației de onorare a serviciului datoriei s-a îmbunătățit semnificativ spre finalul anului, rata creditelor neperformante coborând la sub 3 la sută în luna decembrie, de la peste 3,2 la sută până în luna octombrie. Calitatea creditelor de consum este inferioară creditelor imobiliare (rata NPL de 5 la sută față de 1,6 la sută, decembrie 2024), însă acestea din urmă sunt expuse într-o mai mare măsură riscului de rată a dobânzii (58 la sută din volumul creditelor imobiliare sunt acordate fără perioade de rată a dobânzii fixă de la acordare până la scadență). Împrumuturile denominate în valută comportă un risc crescut de credit, rata creditelor neperformante asociată acestora situându-se la nivelul de 6,9 la sută (decembrie 2024) comparativ cu 2,6 la sută în cazul creditelor acordate în lei, însă importanța acestora în cadrul portofoliului este în continuă scădere (9 la sută, decembrie 2024 de la 12 la sută în urmă cu un an), iar noile acordări de astfel de credite reprezintă sub 1 la sută din fluxul de credit. Un rol important în acest sens l-au avut măsurile macroprudențiale privind debitorii, diferențiate în funcție de valuta creditului, astfel că cea mai mare proporție a creditelor denominate în valută în bilanțul băncilor a fost acordată înainte de implementarea de către BNR a măsurilor privind limitarea creditării în valută, în octombrie 2011 și 2012²¹.

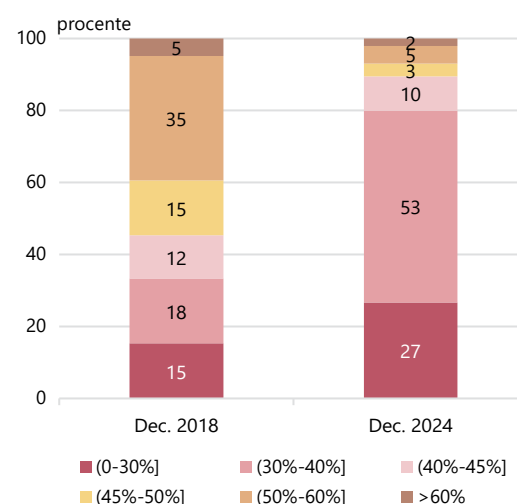
²¹ În scopul încorporării *Recomandărilor Consiliului general al Comitetului European pentru Risc Sistemic nr. 1/2011 privind creditarea în valută* au fost introduse noi cerințe în Regulamentul BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare.

Pe fondul măsurii de limitare a gradului de îndatorare la un nivel sustenabil și diferențiat în funcție de moneda de denominare a creditului începând cu anul 2019, îndatorarea debitorilor se situează în prezent la niveluri adecvate (valoare mediană de 35 la sută în cazul creditelor de consum noi și 36 la sută în cazul creditelor imobiliare noi, decembrie 2024). Astfel, proporția volumului de credit nou (flux cumulată pe 12 luni) acordat cu grad de îndatorare de peste 40 la sută s-a diminuat de la 67 la sută în decembrie 2018 (anterior implementării limitei din ianuarie 2019) la circa 20 la sută²² în decembrie 2024, Grafic 2.10.

Pe parcursul anului 2024, cererea pe piața imobiliară rezidențială s-a revitalizat pe fondul creșterii veniturilor salariale, numărul tranzacțiilor fiind cu 7 la sută mai ridicat decât în 2023. Totuși, o proporție semnificativă a tranzacțiilor (circa 60 la sută) este polarizată în principalele centre regionale (București, Cluj, Brașov, Iași, Constanța, Timișoara), punând în evidență inegalități regionale importante. În contrast, oferta de proprietăți disponibile pentru vânzare s-a restrâns în mod constant, pe fondul creșterii susținute a costurilor de construcție, punând presiuni asupra prețurilor locuințelor. În acest context, prețul proprietăților imobiliare rezidențiale a continuat tendința de creștere, însă într-un ritm mai lent comparativ cu prima jumătate a anului (4 la sută în T4 2024 anual față de 6,8 la sută în T2 2024 anual). Totodată, România a înregistrat o rată de creștere inferioară mediei la nivel european (4,9 la sută), la distanță semnificativă față de economiile similare din regiune (18,3 la sută în Bulgaria, 13 la sută în Ungaria, 10,4 la sută în Polonia și 8,4 la sută în Cehia). Expunerea sectorului bancar față de piața imobiliară rezidențială se situează la un nivel ridicat (116,1 miliarde lei, reprezentând 63 la sută din totalul creditelor acordate de bănci populației, decembrie 2024), însă calitatea portofoliului de credite imobiliare continuă să fie superioară (rata creditelor neperformante de 1,6 la sută, decembrie 2024). Un rol esențial în acest sens îl au măsurile macroprudențiale privind debitorii implementate de Banca Națională a României, care reglementează gradul de acoperire a creditelor prin garanțiile imobiliare rezidențiale în funcție de numărul de proprietăți deținute de debitor.

Piața imobiliară comercială a dat semnale de revenire în anul 2024, atât la nivel european, cât și în plan local. În Europa Centrală și de Est, volumul investițiilor a crescut cu circa 70 la sută în 2024, situându-se chiar sub media ultimilor cinci ani, rezultatele preliminare

Grafic 2.10. Structura creditului nou după gradul de îndatorare la acordare (fluxuri cumulate pe 12 luni)

Sursa: BNR

²² Depășirea limitei de 40 la sută privind gradul maxim de îndatorare la creditele în lei are loc în baza măsurilor de flexibilizare, respectiv creșterea este majorată cu 5 puncte procentuale pentru creditele aferente achiziționării primei locuințe ce urmează a fi ocupată de debitor și excepția de la limita gradului de îndatorare pentru maximum 15 la sută din media aritmetică a volumelor trimestriale ale creditelor de consum acordate de împrumutător în fiecare dintre ultimele patru trimestre anterioare.

indicând o activitate a regiunii superioară celei la nivel european²³. La nivel național volumul investițiilor a ajuns la 733 milioane euro în anul 2024, depășind cuantumul tranzacționat în 2023 cu 47 la sută²⁴. Spațiile industriale și logistice au fost principalul segment generator de capital (40 la sută din volumul investițiilor), atractivitatea României în ceea ce privește acest tip de proprietăți comerciale fiind estimată a crește suplimentar odată cu intrarea completă în zona Schengen. Evoluțiile din sectorul imobiliar au o importanță crescută pentru stabilitatea financiară, atât din perspectiva interacțiunilor cu sistemul financiar, cât și ca urmare a rolului lor în economie și în crearea de valoare adăugată. România a fost evaluată ca deplin conformă cu subrecomandarea A din Recomandarea CERS/2022/9 privind vulnerabilitățile din sectorul imobiliar comercial din Spațiul Economic European²⁵, cadrul de monitorizare a riscurilor sistemice care decurg din piața bunurilor imobile comerciale fiind considerat adecvat și în continuă îmbunătățire²⁶.

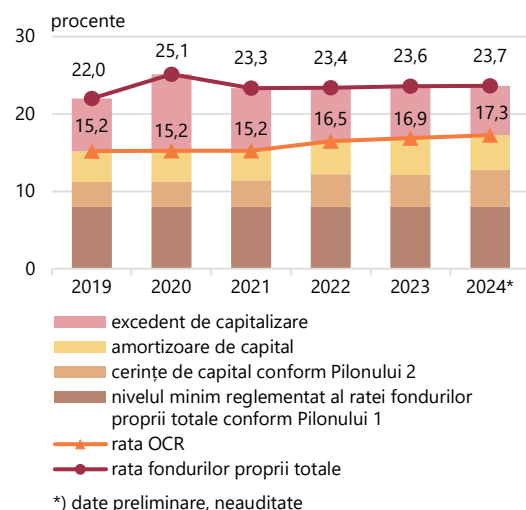
2.2.1. Sectorul bancar

Poziția financiară a sectorului bancar românesc se caracterizează printr-o evoluție favorabilă, cu indicatori adecvați de solvabilitate, lichiditate, calitate a activelor, iar cele mai recente rezultate ale exercițiilor de testare la stres a solvabilității confirmă adecvarea capitalului la riscuri. Profitabilitatea sectorului bancar s-a menținut la cote ridicate din perspectivă istorică, consolidând capitalizarea bancară. În pofida unei situații prudențiale bune, se remarcă persistența unor riscuri cu impact asupra stabilității financiare. Tensiunile geopolitice

și incertitudinile macroeconomice alimentate de deficitele gemene pot influența negativ bonitatea debitorilor, dar au un rol și în amplificarea riscului cibernetic, ceea ce îndeamnă la o prudență crescută a instituțiilor de credit. Pe fondul menținerii unei intermediere financiare scăzute, conexiunea dintre sectorul bancar și sectorul guvernamental a continuat să crească, cu accentuarea riscului de concentrare și a celui de rata dobânzii, mai ales în condițiile deteriorării perspectivelor asupra ratingului suveran la sfârșitul anului 2024.

Solvabilitatea sectorului bancar din România a avut o dinamică ascendentă în anul 2024, rata fondurilor proprii totale atingând 23,7 la sută în decembrie (Grafic 2.11, date preliminare), un nivel superior mediei europene de 20,2 la sută. Creșterea fondurilor proprii s-a realizat de-a lungul ultimei decade în

Grafic 2.11. Evoluția componentelor ratei fondurilor proprii totale

Sursa: BNR

²³ Colliers, The CEE Investment Scene 2024-2025

²⁴ CBRE, Romania Real Estate Investment Volumes Q4 2024

²⁵ <https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/esrb.recommendation221201.cre~65c7b70017.ro.pdf>

²⁶ Summary Compliance report of Recommendations ESRB/2022/9 & ESRB/2016/14 on closing data gaps

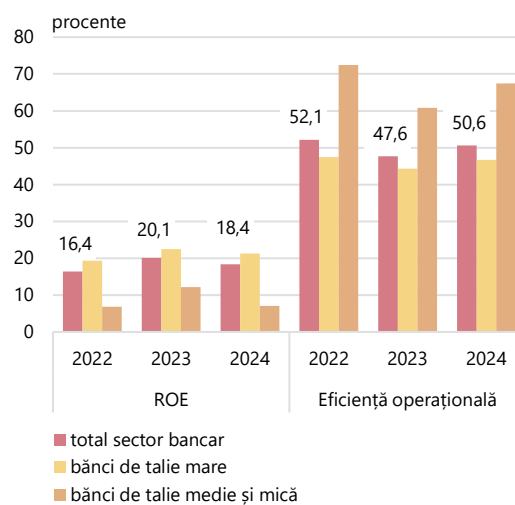
special prin încorporarea profiturilor. Băncile din România au dus o politică conservatoare de distribuire de dividende în ultimul deceniu, cu o rată de reținere anuală a profitului de 59 la sută, susținută inclusiv de politicile micro- și macroprudențiale. Orientarea structurii bilanțiere către creanțe guvernamentale a condus la o reducere a ratei generale de risc până la 27,4 la sută (decembrie 2024), de la 32,7 la sută în decembrie 2020 sau 50,7 la sută în decembrie 2008, fapt care a contribuit la îmbunătățirea indicatorilor de solvabilitate, dar și la accentuarea interconexiunii cu statul. Surplusul de capital peste cerințele globale de capital (17,3 la sută) este unul consistent și permite absorbția unor șocuri neașteptate, aspect confirmat și de ultimul exercițiu de testare la stres a solvabilității pe orizontul 2024-2026.

Rezultatele acestei testări la stres evidențiază o reziliență adecvată a sectorului bancar, susținută de o capacitate operațională robustă și de o poziție inițială solidă, în special în cazul băncilor mari. Anumite instituții de credit de talie mică, cu eficiență operațională scăzută, ar putea înregistra deficite până la finalul orizontului de prognoză. Conform scenariului de bază, rata fondurilor proprii totale ar crește treptat până la 28,2 la sută în anul 2026, sub ipoteza nedistribuirii dividendelor, în timp ce în scenariul advers, rata solvabilității ar scădea până la 20,2 la sută în 2026.

În anul 2024 au intrat în vigoare ajustările tranzitorii prevăzute în pachetul CRR3 (Regulamentul EU 2024/1623) în privința expunerilor față de banca centrală și administrația publică din România în situația în care acestea sunt denumite în moneda altui stat. Băncile vor continua să beneficieze de un tratament favorabil până în anul 2026, însă acesta va fi supus unei eliminări graduale începând cu anul 2025.

Profitabilitatea sectorului bancar s-a consolidat în anul 2024. Instituțiile de credit au generat un profit net de 14,1 miliarde lei, un maxim valoric al ultimilor ani, datorită eficientizării activității operaționale, dar și ca urmare a nivelului scăzut al cheltuielilor nete cu ajustările pentru deprecierea activelor financiare. Cota de piață a băncilor care au înregistrat pierderi rămâne redusă (0,26 la sută), dar discrepanța dintre băncile mari și restul băncilor este ridicată, aspect reflectat de o eficiență operațională scăzută a băncilor de talie mică și medie (Grafic 2.12). Rata rentabilității financiare (18,4 la sută, 2024) s-a menținut la valori superioare mediilor europene, dar inferioare mediei specifice companiilor nefinanciare de 24,3 la sută (2023), având o tendință descrescătoare. Capacitatea băncilor mici și medii de a genera profit (ROE de 7 la sută) este semnificativ mai redusă comparativ cu cea a băncilor mari (ROE de 21,3 la sută), ceea ce poate indica necesitatea continuării procesului de consolidare bancară. De altfel, o serie de fuziuni și achiziții au fost realizate pe parcursul anului 2024 (Banca Transilvania și OTP Bank sau Unicredit și Alpha Bank), cu efecte asupra modelelor de afaceri.

Grafic 2.12. Evoluția profitabilității și a eficienței operaționale

Sursa: BNR

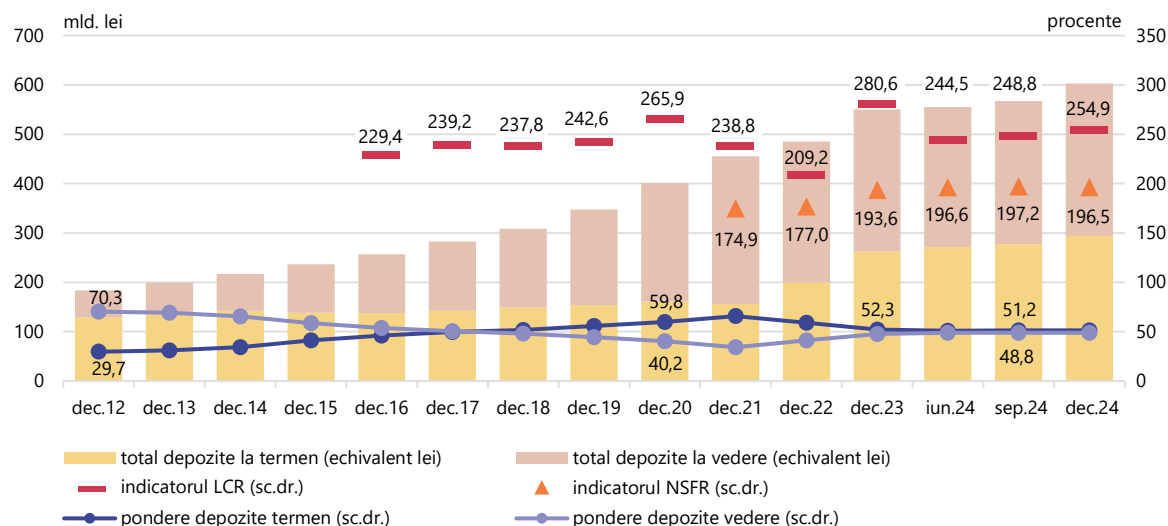
Deși profitabilitatea curentă este adecvată, aspect confirmat și de rezultatele exercițiului de testare la stres, o serie de elemente ar putea contribui la schimbarea perspectivelor, ca urmare a posibilei creșteri a cheltuielilor aferente riscului de credit sub influența contextului macroeconomic, a incertitudinilor asociate climatului politic, a impredictibilității evoluției ratelor de dobândă în situația geopolitică actuală, a impozitării cifrei de afaceri bancare pe un orizont nedeterminat. Taxa pe cifra de afaceri bancară a reprezentat circa 1,29 miliarde lei (decembrie 2024), fiind o sursă a deteriorării eficienței operaționale în 2024 (50,6 la sută – în zona de risc mediu, conform ABE) comparativ cu anul 2023 (47,6 la sută, Grafic 2.12). Cheltuielile cu taxele și impozitele au generat o creștere importantă a cheltuielilor administrative și au schimbat tendința anilor anteriori de îmbunătățire a eficienței operaționale, stimulată și de procesul de consolidare bancară. Veniturile operaționale au avut o dinamică anuală inferioară (+13,8 la sută, decembrie 2024) cheltuielilor operaționale (+20,9 la sută), în contextul creșterii anuale accentuate a cheltuielilor administrative (+38 la sută). Profitabilitatea este susținută de dinamica veniturilor nete din dobânzi (creștere anuală de 14,6 la sută) – componenta principală a veniturilor operaționale. Cele mai importante elemente bilanțiere bancare generatoare de venituri nete din dobânzi provin din relația cu sectorul real (societăți nefinanciare și populație, reprezentând 53,2 la sută din total), dar aportul s-a redus accelerat din anul 2022 (78,5 la sută din venituri nete din dobânzi), cu precădere în favoarea expunerilor față de administrația centrală, constituite în special din dețineri de titluri.

Evoluțiile structurale ale bilanțului au asigurat sectorului bancar autohton o capacitate bună de a genera profit operațional în anul 2024, cu efecte pozitive asupra consolidării pozițiilor de solvabilitate și lichiditate, remarcându-se următoarele evoluții: (i) creșterea soldului depozitelor atrase, cu menținerea unei proporții semnificative a depozitelor la vedere (o sursă stabilă de finanțare la un cost redus); (ii) creditarea preponderent în moneda națională, în contrast cu anii anteriori când exista o preferință pentru euro; (iii) menținerea unei interconexiuni ridicate cu statul, ca urmare a expunerilor semnificative directe și indirecte către administrația publică.

Depozitele la termen ale sectorului real au avut o dinamică anuală superioară celor la vedere în anul 2024: 12,1 la sută față de 7,3 la sută (Grafic 2.13). În structură, depozitele la vedere ale sectorului real se mențin majoritare, acestea constituind 51,2 la sută din totalul depozitelor sectorului real.

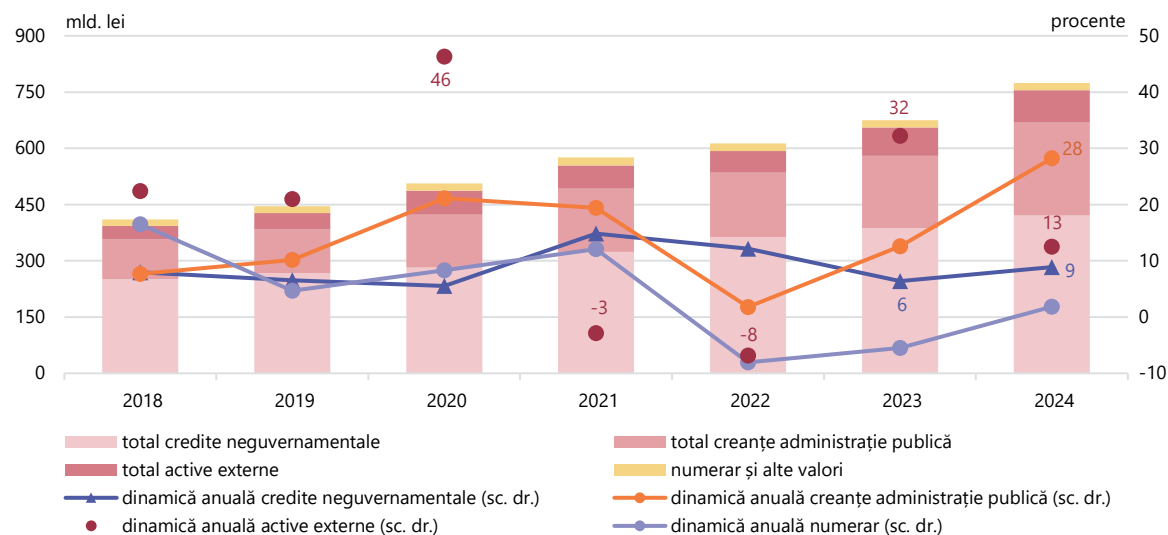
Totuși, costurile de finanțare aferente depozitelor la termen ale sectorului real în sold denominate în lei au avut o tendință descrescătoare, acestea atingând în luna decembrie 2024 nivelul de 5,1 la sută (față de 6,1 la sută la finalul anului 2023), aspect care a contribuit la majorarea veniturilor nete bancare. Remunerarea relativ constantă pe parcursul anului 2024 a depozitelor la vedere aferente sectorului real denominate în lei (0,73 la sută) coroborată cu proporția însemnată a acestora în totalul depozitelor consolidează veniturile operaționale. Depozitele la termen constituite în euro au fost remunerate relativ constant de-a lungul anului 2024 (2,1 la sută, decembrie 2024), iar importanța acestora s-a menținut, cu o dinamică anuală de 13,4 la sută, cumulând 26 la sută din totalul depozitelor totale ale sectorului real.

Grafic 2.13. Evoluția structurii depozitelor sectorului real și a principalilor indicatori ai poziției de lichiditate

Sursa: BNR

Grafic 2.14 Evoluția unor elemente de activ bilanțier

Sursa: BNR

Pe partea de activ bilanțier, creditarea neguvernamentală s-a majorat cu 8,9 la sută în anul 2024, creditarea populației (9,3 la sută) fiind mai dinamică decât cea a companiilor nefinanciare (7,1 la sută). Creșterea soldului creditelor neguvernamentale a fost dictată în special de creditarea în lei (creștere anuală de 11,5 la sută, decembrie 2024), creditele denuminate în lei reprezentând 70 la sută din totalul creditelor neguvernamentale. Rata de dobândă medie aferentă creditelor în lei acordate sectorului real a avut o tendință descrescătoare pe parcursul anului 2024, aceasta atingând 8,4 la sută în luna decembrie 2024 (față de 9,1 la sută în decembrie 2023).

Activele externe au rămas reduse ca pondere în portofoliul de active, însă cu o tendință de creștere în ultimii ani (până la 9,4 la sută în decembrie 2024). Aceste plasamente sunt

realizate în principal pentru gestionarea lichidității în valută, băncile urmărind evitarea pozițiilor valutare scurte excesive.

Deși numerarul are un aport relativ redus în bilanțul bancar (2 la sută din active), acesta asigură de o manieră adecvată satisfacerea cererii clienței din România. Soldul de numerar disponibil a rămas la niveluri relativ similare celor înregistrate în anul precedent, situându-se în jurul valorii de 19,1 miliarde lei (creștere anuală de 2,4 la sută, decembrie 2024). Relevanța accesului clienței la numerar este analizată în Caseta A.

Caseta A. Accesul la numerar prin infrastructura bancară

Asigurarea accesului clienței la numerar în concordanță cu nevoile acesteia este un aspect care întărește încrederea în stabilitatea sectorului bancar. Utilizarea numerarului a avut o tendință ascendentă în ultima decadă în România (creștere medie anuală de 11 la sută de-a lungul perioadei 2015-2024), evoluțiile fiind mai notabile în perioada pandemică, precum și la debutul conflictului din Ucraina (6,9 la sută din PIB în 2024 față de un maxim de 8,3 la sută martie 2021). Numerarul continuă să aibă un rol consistent și la nivel european (10,7 la sută din PIB în zona euro). Deși tendința este una de migrare către plățile fără numerar, în zona euro plata cu numerar rămâne metoda predominantă de plată la punctele de vânzare (59 la sută din numărul total al plăților, 2022, BCE²⁷) și pentru plățile între persoane.

Sectorul bancar din România prezintă o rețea de bancomate și unități care răspunde, în general, în mod adecvat caracteristicilor și necesităților clienților. România are o rețea mai numeroasă de ATM și unități bancare raportate la 100 000 adulți (63,8, respectiv 21,1, FMI 2023) în comparație cu Cehia, dar similară cu cea a Poloniei, însă inferioară celei a Bulgariei. Distribuția teritorială este însă una eterogenă, România situându-se pe ultimul loc atât din perspectiva numărului de ATM, cât și a unităților bancare per 1 000 km² (44,5 bancomate și 14,7 unități bancare, FMI, 2023). În București sunt amplasate cele mai multe bancomate (1 604), municipiul consemnând cea mai ridicată densitate a bancomatelor per 1 000 locuitori (un bancomat la 1 160 locuitori) și a bancomatelor per km² (6,37 bancomate per km²). Județul cu cele mai puține bancomate este Giurgiu (cu 77 bancomate), cu un bancomat la 3 386 de locuitori, respectiv un bancomat la 46,7 km².

În România sunt prezente 10 229 de bancomate în peste 30 la sută din unitățile administrativ-teritoriale, acoperind 71 la sută din populația totală rezidentă în vârstă de peste 15 ani. Numărul bancomatelor și nivelul de dezvoltare economică pe județe, măsurat prin PIB per locuitor, sunt strâns corelate și evidențiază disparitățile economice regionale, cu implicații și asupra accesului la serviciile financiare. Județele cu un PIB per locuitor ridicat, cu putere de cumpărare mare și o activitate economică mai intensă

²⁷ Raportul SPACE, BCE – engl. *Study on the payment attitudes of consumers in the euro area* – 2022

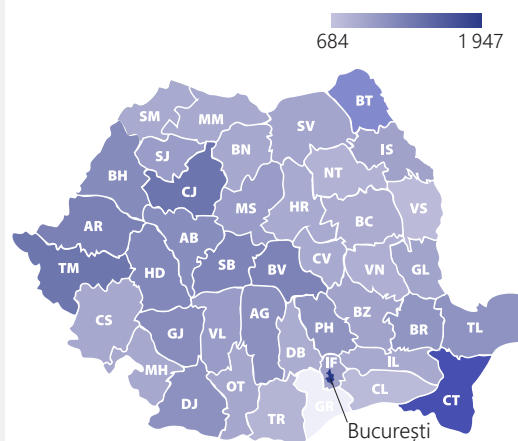
prezintă cele mai multe bancomate pentru a răspunde cerințelor populației și firmelor. În regiunile cu o rată ridicată a angajării, tranzacțiile bancare și cererea pentru numerar sunt mai mari, ceea ce duce la o densitate mai ridicată de bancomate și unități bancare (corelație de 97 la sută între rata de angajare și numărul de bancomate, respectiv unități bancare).

Sectorul bancar din România are o rețea teritorială adaptată, în general, la caracteristicile și nevoile clienților. Gradul ridicat de disponibilitate a numerarului (98 la sută – aproape toate bancomatele sunt operaționale și aprovizionate) indică o accesibilitate adecvată la numerar, atât din perspectiva alimentării cu numerar, cât și din perspectiva funcționalității bancomatelor.

Apetitul pentru numerar al populației din România este ridicat. Valoarea medie a retragerilor lunare de numerar de la bancomate în România (1 036 lei pe lună) variază semnificativ între județe (Grafic A.1), fiind strâns corelată cu distribuția veniturilor, dar indicând și zone unde accesul la bancomate este mai redus (precum județul Tulcea). Regiunile cu venituri mai ridicate (București, Cluj și Timiș) prezintă valori semnificativ mai mari ale retragerilor (valoare medie de 1 574 lei pe lună). În schimb, județele caracterizate de venituri modeste, adesea reprezentative pentru mediul rural, înregistrează sume considerabil mai mici, ceea ce poate reflecta și o preferință pentru încasarea în numerar a veniturilor, cât și limitări în privința accesibilității la serviciile bancare moderne. Aceste aspecte, precum și gradul redus de educație financiară și tendința de îmbătrânire a populației, impun o abordare graduală de trecere la economia digitală. În mediul rural și în regiunile mai puțin dezvoltate accesul la bancomate este mai redus (circa 11 la sută din totalul bancomatelor sunt în zone rurale), ceea ce subliniază importanța infrastructurii financiare și necesitatea extinderii accesului, mai ales din perspectivă digitală, pentru a asigura incluziunea financiară, în special în comunitățile izolate sau defavorizate. Creșterea competențelor digitale ale populației are, de asemenea, un rol în stimularea accesului la servicii financiare.

Aceste disparități regionale privind retragerile de numerar evidențiază nu doar preferințele financiare diferite ale consumatorilor, ci și oportunitățile pentru dezvoltarea soluțiilor Fintech, pentru accelerarea digitalizării sectorului bancar din România și a clientelei. Băncile colaborează cu diverse FinTech-uri pentru a îmbunătăți serviciile bancare: *onboarding* digital, creditare, plăți, programe de loialitate, soluții specifice segmentului de creditare, precum și încorporarea tehnicilor de tip AI/ML pentru analiză și personalizare.

Grafic A.1. Valoarea medie lunară a retragerilor lunare de numerar de la bancomate în funcție de județ (lei/persoană, 2023)

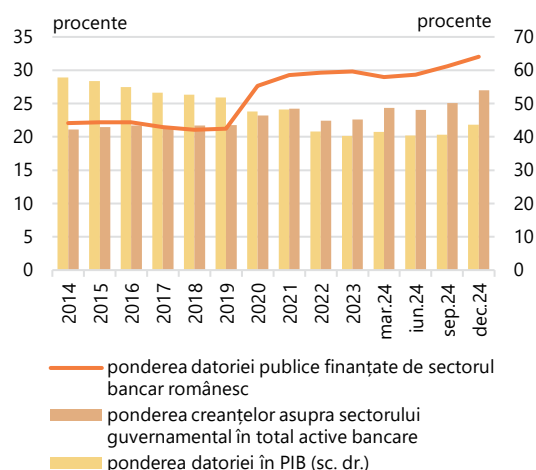
Sursa: chestionar BNR 2024

Accelerarea eforturilor de digitalizare, declanșată în special după începutul pandemiei COVID-19, a determinat, de asemenea, continuarea tendinței de reducere a amprentei teritoriale a băncilor în România (numărul de unități bancare din teritoriu s-a redus cu aproximativ 30 la sută în ultimul deceniu). Cu toate acestea, băncile au reușit să mențină un echilibru adecvat între serviciile digitale și consilierea oferită în sucursalele fizice, răspunzând astfel cât mai bine așteptărilor clienților.

Se remarcă creșterea importantă a creanțelor față de administrația publică (titluri de stat și credite acordate administrației publice), acestea atingând 247 miliarde lei la finalul anului 2024 (creștere anuală de 28,2 la sută, Grafic 2.14, Grafic 2.15, din care 196,9 miliarde lei sunt

titluri de stat). Așadar, anul 2024 a fost caracterizat de un apetit mai ridicat al băncilor pentru finanțarea statului român comparativ cu creditarea sectorului real, având în vedere avantajele tratamentului prudențial asociat, dar și nevoile de finanțare în creștere ale statului.

Grafic 2.15. Aportul creanțelor guvernamentale în bilanțul băncilor și rolul băncilor în finanțarea guvernamentală

Sursa: BNR, MF

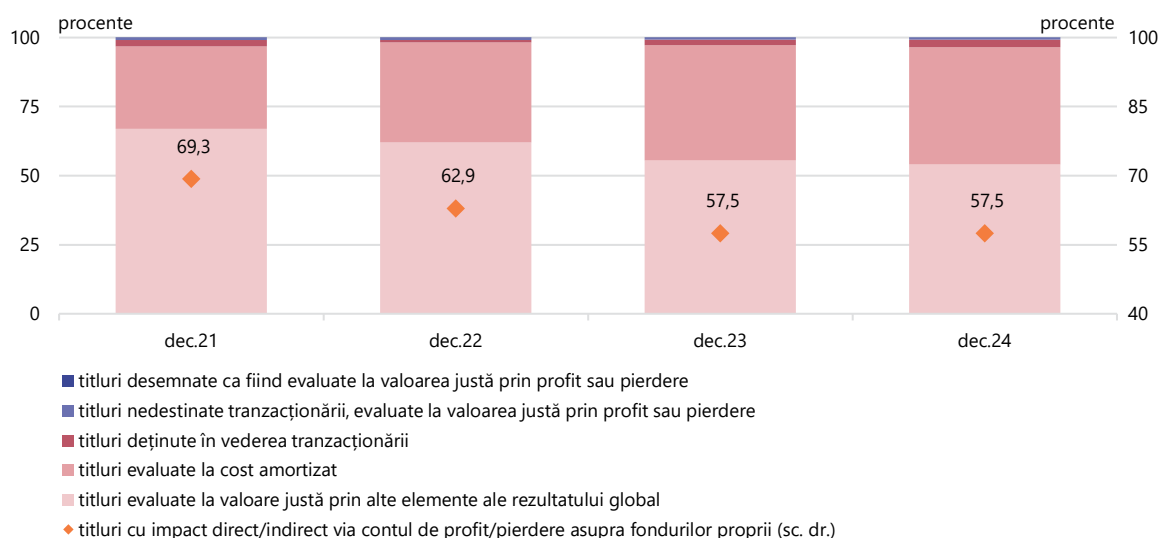
Circa o treime dintre deținerile de titluri ale băncilor reprezintă titluri de stat emise în euro și alte valute (circa 68 miliarde echivalent lei, decembrie 2024). Aceste expuneri sunt supuse unui tratament prudențial special conform Regulamentului 575/2013 (CRR3). Din perspectiva tratamentului asociat expunerilor mari, băncile vor trebui să se conformeze cu următoarele limitări privind dimensiunea expunerii: 100 la sută din fondurile proprii de nivel 1 ale instituției până la 31 decembrie 2025, 75 la sută între 1 ianuarie și 31 decembrie 2026, respectiv 50 la sută între 1 ianuarie și 31 decembrie 2027. În ceea ce privește tratamentul

prudențial al instrumentelor de datorie emise în moneda unui alt stat membru, în ipoteza menținerii ratingului suveran la nivelul actual, acestor expuneri le va fi atribuită o pondere de risc de 10 la sută pe parcursul anului 2025, respectiv 25 la sută începând cu anul 2026.

Interconexiunea sectorului bancar din România cu sectorul guvernamental s-a accentuat, creanțele asupra statului constituind o componentă a activelor a cărei importanță a crescut semnificativ în ultimul an, până la 27 la sută din bilanțul bancar (decembrie 2024, Grafic 2.15). Sectorul bancar românesc deține 22,5 la sută din datoria publică a țării, proporție în scădere comparativ cu perioada prepandemică, când diversificarea plajei investitorilor statului era mai redusă, dar volumul acestor dețineri ale băncilor s-a dublat față de finalul anului 2019. Creanțele asupra sectorului sunt alcătuite preponderent din titluri de stat (reprezentând 21,5 la sută din totalul activelor bancare în luna decembrie 2024) și credite acordate administrației publice (cu o pondere de 5,5 la sută din totalul activelor bancare, decembrie 2024). Suplimentar, instituțiile de credit din România au expuneri indirecte către stat de 4,8 la sută din active (decembrie 2024), reprezentând partea garantată prin intermediul programelor de creditare a sectorului real, precum Prima Casă, Noua Casă, IMM Invest, IMM Invest plus etc.

În pofida unui efect benefic asupra lichidității instituțiilor de credit, deținerile semnificative de titluri de stat accentuează o vulnerabilitate recurentă a sectorului bancar, generând un risc semnificativ de concentrare, cu efecte negative în eventualitatea unei evoluții nefavorabile a riscului suveran. În ceea ce privește tratamentul contabil al acestor dețineri, în decembrie 2024, o proporție de 54 la sută erau evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global, în vreme ce 42,5 la sută erau evaluate la cost amortizat. Doar 2,7 la sută din deținerile totale reprezentau titluri deținute în vederea tranzacționării. Consecință a clasificării contabile, pierderile nerealizate dictate de marcarea la piață a titlurilor în condițiile unor evoluții adverse ale datoriei suverane pot afecta rapid nivelul fondurilor proprii (Grafic 2.16).

Grafic 2.16. Tratamentul contabil al titlurilor de datorie

Sursa: BNR

Poziția de lichiditate a sectorului bancar autohton s-a menținut adecvată pe tot parcursul anului 2024, în pofida unui cadru macroeconomic incert. Cu toate acestea, este necesar ca băncile să adopte o conduită prudentă în perioada următoare, ca urmare atât a persistenței condițiilor macroeconomice și geopolitice tensionate, cât și a potențialelor măsuri de consolidare fiscală așteptate. Indicatorii specifici poziției de lichiditate (LCR – indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate, respectiv NSFR – indicatorul de finanțare stabilă netă) se situează la un nivel superior mediei înregistrate la nivel european.

Indicatorul LCR atingea 254,9 la sută în decembrie 2024 (Grafic 2.13), nivel situat confortabil peste cerințele minime reglementate, dar pe o tendință descrescătoare comparativ cu decembrie 2023 (280,6 la sută). Evoluția a avut la bază creșterea mai accentuată a ieșirilor nete de lichiditate (+19,1 la sută, numitorul considerat în cadrul indicatorului) față de rezerva de lichiditate (+8,2 la sută). Majorarea ieșirilor nete de lichiditate e generată de tranzacțiile/depozitele negarantate (+10,4 miliarde lei, dintre acestea 68 la sută sunt depozite neoperaționale) și de depozitele retail (+2,4 miliarde lei comparativ cu luna decembrie 2023). În structură, rezerva de lichiditate (numărătorul considerat în cadrul

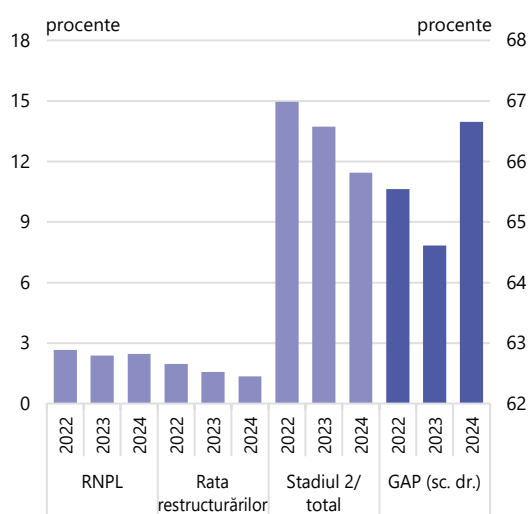
indicatorului LCR) este formată preponderent din active reprezentând expuneri față de administrații centrale (85,5 la sută, decembrie 2024), numerar (7,1 la sută), respectiv disponibilități la banca centrală (5,4 la sută). Proporția majoritară a titlurilor de stat în cadrul rezervei de lichiditate permite accesul instituțiilor de credit la operațiunile de refinanțare cu banca centrală. Conform exercițiilor de testare la stres a lichidității, băncile din România prezintă o bună capacitate de a face față unor eventuale șocuri de retragere, riscul de lichiditate și finanțare fiind considerat moderat. Totodată, în perioada recentă, băncile au beneficiat de un excedent semnificativ de lichiditate, surplusul fiind plasat la banca centrală prin intermediul facilității de depozit (cu tranzacții medii zilnice în valoare de 18,8 miliarde lei, decembrie 2024).

Indicatorul agregat privind finanțarea stabilă netă (NSFR) înregistra în luna decembrie 2024 valoarea de 196,5 la sută, Grafic 2.13 (în ușoară creștere față de valoarea consemnată la finalul anului 2023, 193,6 la sută). Astfel, băncile nu depind excesiv de surse de finanțare pe termen scurt (considerate instabile), ci dispun de un mix echilibrat de finanțare stabilă, având capacitatea de a susține activele aflate în portofolii.

Cu toate că riscul de lichiditate al băncilor autohtone nu este considerat ridicat, mediul actual (caracterizat de creșterea tensiunilor geopolitice și a serviciilor digitale, precum și de apariția de noi riscuri legate de implementarea în domeniul financiar a tehnicilor de inteligență artificială) necesită menținerea unei prudențe ridicate și o regândire a metodelor care sunt în prezent utilizate pentru a identifica și adresa riscurile bancare tradiționale. Atacurile cibernetice au capacitatea de a transforma o criză operațională (cu pierderi directe relativ reduse) în crize de lichiditate, în urma retragerilor pe termen scurt a unor surse importante de finanțare (engl. *bank run*) în condițiile în care s-ar manifesta fenomene de panică induse de incertitudini asociate capacității entităților atacate de reluare în condiții normale a activității. Prin urmare, este necesar ca instituțiile de credit să investească în

soluții avansate de securitate cibernetică pentru a limita efectele unor atacuri cibernetice, care pot căpăta un caracter sistemic, afectând stabilitatea financiară.

Grafic 2.17. Calitatea activelor bancare

Sursa: BNR; RNPL – rata creditelor neperformante; GAP – gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante

Indicatorii de calitate a activelor joacă un rol important în menținerea unei imagini pozitive a sectorului bancar. Rata creditelor neperformante (2,46 la sută, decembrie 2024) a crescut marginal față de anul 2023, iar gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante menține România printre țările UE cu cele mai ridicate valori (66,7 la sută comparativ cu media UE de 41,6 la sută, septembrie 2024). Numărul băncilor cu o rată a creditelor neperformante superioară nivelului de 5 la sută sau cu un grad de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante situat sub 55 la sută s-a diminuat la sfârșitul anului 2024, ceea ce reduce aria de aplicabilitate a amortizorului pentru riscul sistemic, calibrat în funcție de cei doi indicatori.

Din perspectiva indicatorului de avertizare timpurie a deteriorării calității activelor – ponderea creditelor aflate în stadiul 2 de depreciere conform IFRS 9 în totalul creditelor și avansurilor – sectorul bancar consemna o proporție în scădere față de anul anterior (11,5 la sută, decembrie 2024, Grafic 2.17), dar peste media înregistrată la nivel european (9,2 la sută, septembrie 2024). Rata creditelor restructurate s-a diminuat treptat în anul 2024, până la 1,35 la sută. Societățile nefinanciare au cea mai mare contribuție la soldul creditelor restructurate (79 la sută).

2.2.2. Piețele financiare nebancare

Piețele financiare nebancare

Bursa de Valori București (BVB) a înregistrat o creștere a indicelui BET cu 8,78 la sută în 2024, însă volatilitatea pieței s-a redus față de 2023. Valoarea totală tranzacționată pe piața reglementată și Sistemul Multilateral de Tranzacționare (SMT) a fost de 37 miliarde lei (-2,6 la sută față de 2023), în contextul în care numărul de tranzacții a crescut cu 32 la sută. Capitalizarea bursieră a crescut cu 19 la sută față de finalul lui 2023, ajungând la 350,2 miliarde lei. Piața de capital a fost dominată de acțiuni (46,79 la sută din totalul tranzacțiilor), iar tranzacțiile cu titluri de stat au crescut.

În România activează 25 de societăți de asigurare și 14 sucursale străine. Primele brute subscrise au totalizat 23,4 miliarde lei în anul 2024, în creștere cu 11 la sută față de 2023. Rata SCR la nivelul pieței asigurărilor a scăzut ușor, dar rămâne peste nivelul de siguranță. Indicatorul de lichiditate pentru activitatea de asigurări generale a scăzut ușor, dar a crescut pentru asigurările de viață. Valoarea totală a investițiilor societăților de asigurări a fost de 31,6 miliarde lei (+17 la sută față de 2023), preponderent în titluri de stat (66 la sută din total). Volumul despăgubirilor brute plătite²⁸ a fost de 10,6 miliarde lei, din care 82 la sută pentru asigurările generale.

Din perspectiva interconexiunilor și riscului de credit, societățile de asigurare autorizate și supravegheate de ASF investesc preponderent în instrumente financiare cu venit fix, având o expunere ridicată față de obligațiunile guvernamentale. Cea mai mare parte dintre acestea reprezintă titluri de stat emise de Ministerul Finanțelor. Așadar, societățile de asigurare din România sunt mai prudente din acest punct de vedere, neavând expuneri directe ridicate față de instrumente financiare complexe sau active alternative. Investițiile semnificative ale societăților de asigurare din România în titluri de stat arată o expunere a portofoliilor la riscul de rată a dobânzii, în timp ce riscul de scădere a prețului acțiunilor ar avea un impact mai redus pe piața locală a asigurărilor, având în vedere deținerile limitate în această clasă de active.

La finalul lui 2024, erau 17 fonduri de pensii private administrate de 10 entități, cu active totale de 156,44 miliarde lei (+19 la sută față de 2023). Investițiile fondurilor de pensii sunt

²⁸ Inclusiv sucursale

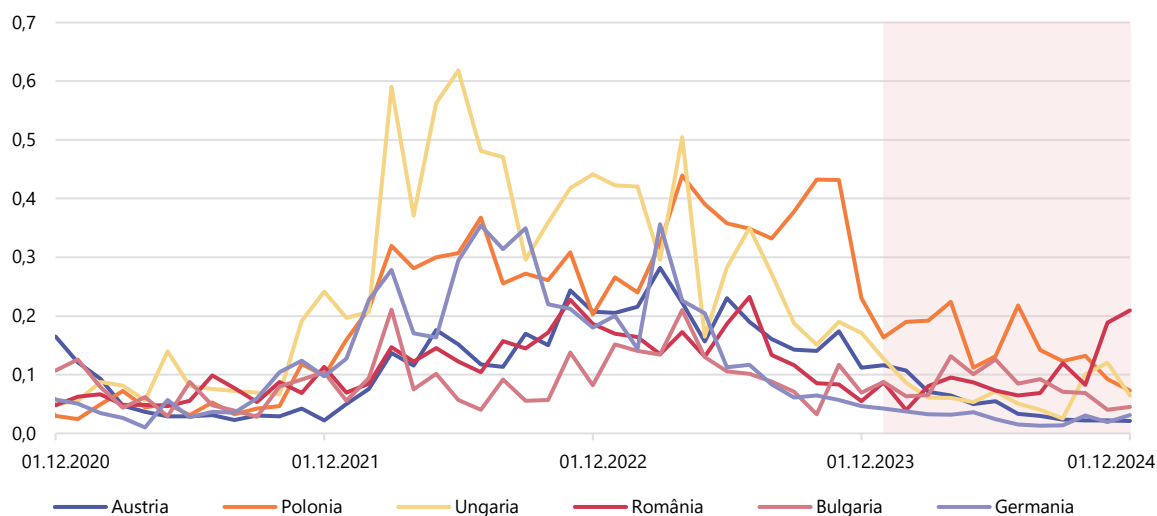
concentrate pe titluri de stat (67 la sută), majoritatea cu maturitate până în 2034. Fondurile de pensii sunt investitori importanți în piața de capital, 23,17 la sută din active fiind plasate în acțiuni. Rentabilitatea medie a fondurilor de pensii Pilon II a fost de 6,19 la sută, iar pentru Pilon III între 4,65 la sută și 5,78 la sută.

Fondurile de pensii private din România au înregistrat dinamici pozitive ale activelor în anul 2024, la momentul actual sistemul aflându-se în continuare într-o etapă de acumulare, neexistând presiuni pentru vânzare, întrucât nivelul plăților este unul foarte redus, dar în creștere. Politica investițională din cadrul portofoliilor de active ale fondurilor de pensii private este orientată pe piața financiară locală, ponderea investițiilor în instrumente cu venit fix reprezentând 72 la sută din totalul portofoliului investițional al fondurilor de pensii private, în timp ce un procent de 23 la sută a fost investit în acțiuni.

Nivelurile de stres financiar au prezentat fluctuații semnificative în perioada 2020-2023. Cele mai mari creșteri au fost înregistrate între sfârșitul anului 2021 și începutul anului 2022, cel mai probabil din cauza perturbărilor economice globale, cum ar fi recuperarea postpandemie, creșterea inflației și efectele economice ale războiului din Ucraina. După 2022, nivelurile de stres au scăzut treptat, deși cu unele episoade de instabilitate pe parcursul anului 2023. Ungaria a avut cele mai mari fluctuații, cu mai multe vârfuri de stres financiar, indicând o sensibilitate ridicată la factori economici și geopolitici. Polonia a urmat o tendință similară cu a Ungariei, dar cu variații mai puțin extreme. Perioadele de stres maxim coincid în mare parte cu cele ale Ungariei. Austria a înregistrat un nivel redus de stres financiar, cu variații mai mici, ceea ce sugerează un sistem financiar mai robust.

România și Bulgaria au avut tendințe relativ similare, cu creșteri moderate în perioadele de criză, dar fără fluctuații extreme. Germania a avut o evoluție mai stabilă, cu variații mai reduse comparativ cu țările din Europa Centrală și de Est.

Grafic 2.18. Indicatori de tensiune financiară (CLIFS)

Sursa: BCE, prelucrare ASF

Evoluțiile din 2024 indică o reducere a stresului financiar față de nivelurile din 2023. Această tendință sugerează o îmbunătățire a condițiilor economice, susținută de o stabilizare a piețelor financiare.

În Graficul 2.18 se poate observa un grad ridicat de codependență între indicatorii CLIFS pentru economiile analizate pentru anul 2024.

Piața de capital

Majoritatea indicilor bursei românești au înregistrat evoluții pozitive la finalul anului 2024 comparativ cu decembrie 2023, indicele de referință BET (care include evoluțiile celor mai tranzacționate companii de pe piața reglementată a BVB) apreciindu-se cu 8,78 la sută.

Tabel 2.1. Randamentele burselor de acțiuni

Indici internaționali (%)	3 luni	6 luni	12 luni	Indici BVB (%)	3 luni	6 luni	12 luni
EA (EUROSTOXX)	-2,14	0,72	6,55	BET	-5,09	-8,35	8,78
FR (CAC 40)	-3,34	-1,32	-2,15	BET-BK	0,17	5,54	4,57
DE (DAX)	3,02	9,18	18,85	BET-FI	-3,08	-7,57	7,04
IT (FTSE MIB)	0,18	3,11	12,63	BET-NG	-4,78	-7,13	10,03
GR (ASE)	1,22	4,66	13,65	BET-TR	-4,96	-7,38	8,75
IE (ISEQ)	-1,41	4,71	11,38	BET-TRN	-5,16	-8,36	8,48
ES (IBEX)	-2,38	5,95	14,78	BET-XT	-5,04	-7,24	16,15
UK (FTSE 100)	-0,78	0,11	5,69	BET-XT-TR	-4,73	-6,16	16,81
US (DJIA)	0,51	8,76	12,88	BET-XT-TRN	-5,05	-7,33	15,52
IN (NIFTY 50)	-8,39	-1,52	8,80	BETAeRO	-4,74	-6,24	16,22
SHG (SSEA)	0,46	12,94	12,64	BETPlus	-9,88	-17,48	-10,85
JPN (N225)	5,21	0,79	19,22	ROTX	-4,78	-7,15	10,11

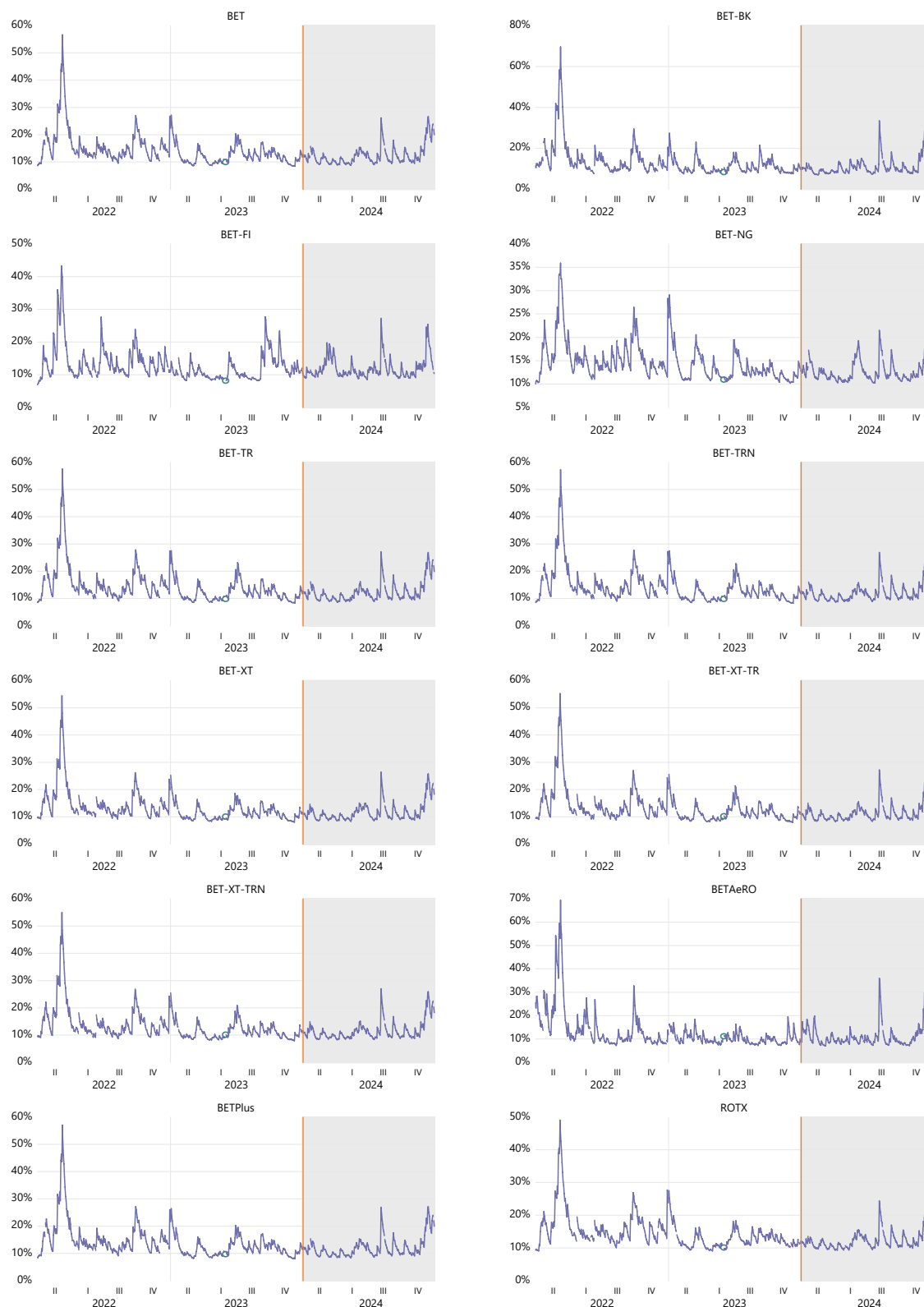
Notă: 1 lună = 30.12.2024 vs. 29.11.2024; 3 luni = 30.12.2024 vs. 30.09.2024; 6 luni = 30.12.2024 vs. 28.06.2024; 12 luni = 30.12.2024 vs. 29.12.2023;

Sursa: Calcule ASF pe baza datelor Refinitiv Datastream

Volatilitatea reprezintă un indicator de măsurare a riscului și cuantifică incertitudinea pe care investitorii o iau în considerare atunci când tranzacționează active financiare. În momente de incertitudine, volatilitatea piețelor crește, concomitent cu efectele de contagiune la nivelul piețelor financiare, iar corelațiile dintre activele financiare devin mult mai ridicate.

Pe parcursul anului 2024, volatilitatea indicilor Bursei de Valori București (Grafic 2.19) a fost mai redusă comparativ cu cea din anul 2023. Astfel, volatilitatea maximă înregistrată de indicele BET a fost de 26 la sută în 2024 față de 28 la sută în 2023, dinamici similare fiind înregistrate și de ceilalți indici raportați de Bursa de Valori București. Scăderea volatilității a fost, totodată, susținută de o creștere a indicelui BET, determinată în principal de factori endogeni. Finalul anului 2024 a fost marcat de creșteri în volatilitate la nivelul întregului eșantion de indici prezentați în Graficul 2.19. Cele mai mari paliere de volatilitate au fost observate pentru indicii BETAeRO și BET-FI.

Grafic 2.19. Volatilitatea indicilor BVB, model GARCH(1,1), distribuție Student-t

Valoarea totală tranzacționată pe piața reglementată și SMT a atins nivelul de 37 miliarde lei la finalul lunii decembrie 2024, în scădere cu 2,6 la sută comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023. Numărul de tranzacții derulate la BVB pe parcursul celor patru trimestre ale anului

2024 a crescut cu 32 la sută comparativ cu intervalul similar din anul anterior. Aproximativ 97,7 la sută din valoarea totală a tranzacțiilor a avut loc pe piața reglementată a BVB, restul fiind derulate pe SMT.

Valoarea tranzacțiilor cu titluri de stat la 30 decembrie 2024 a crescut față de aceeași perioadă a anului 2023, înregistrând un nivel de aproximativ 5,09 miliarde lei. Acțiunile rămân clasa dominantă de active financiare, cu o pondere de 46,79 la sută din totalul valorii tranzacționate la BVB până la 30 decembrie 2024.

Pentru aceeași perioadă, capitalizarea bursieră de pe piața reglementată a atins nivelul de 350,2 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 19 la sută comparativ cu finalul lunii decembrie a anului 2023.

La finalul trimestrului IV 2024 pe piața reglementată administrată de BVB își desfășurau activitatea un număr total de 26 de intermediari, dintre care 16 Societăți de Servicii de Investiții Financiare (SSIF), trei instituții de credit locale și șapte entități autorizate în alte state membre ale UE.

În această perioadă, cei mai activi intermediari pe BVB (piața reglementată și SMT) au fost societățile de servicii de investiții financiare, valoarea intermediată de acestea fiind de aproximativ 42,37 miliarde lei. Intermediarii locali (SSIF și instituțiile de credit) au realizat aproximativ 91 la sută din valoarea totală intermediată. Dintre intermediarii autorizați în alte state membre UE care au efectuat tranzacții pe piețele la vedere, cele mai active au fost firmele de investiții, acestea cumulând o cotă de piață de 7 la sută.

Valoarea totală a activelor organismelor de plasament colectiv (OPC) din România la data de 30 decembrie 2024 a fost de aproximativ 44,3 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 21,6 la sută comparativ cu finalul anului 2023.

La data menționată mai sus, în România își desfășurau activitatea 16 administratori, dintre care șase autorizați exclusiv ca societăți de administrare a investițiilor (SAI), doi autorizați exclusiv ca administratori de fonduri alternative de investiții (AFIA), iar opt având dublă autorizație. De asemenea, la 30 decembrie 2024 erau autorizate 92 de organisme de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM), 37 de fonduri de investiții alternative (FIA), care includ cele șase societăți de investiții (SI) și Fondul Proprietatea. Serviciile de depozitare pentru cele 129 de OPC erau asigurate de patru depozitari.

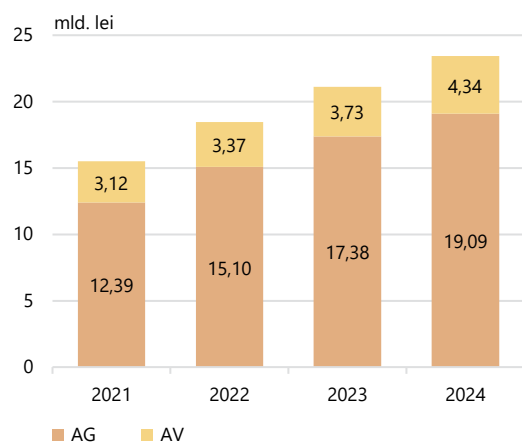
Categoria dominantă din totalul administratorilor continuă să fie și în acest trimestru grupurile bancare, controlând cea mai mare parte din totalul cumulat al activelor administrate de SAI.

Piața asigurărilor

Pe piața asigurărilor din România, 25 de societăți sunt autorizate de ASF să desfășoare activitate, iar 14 sucursale derulează activitate în baza dreptului de stabilire (engl. *Freedom of Establishment*).

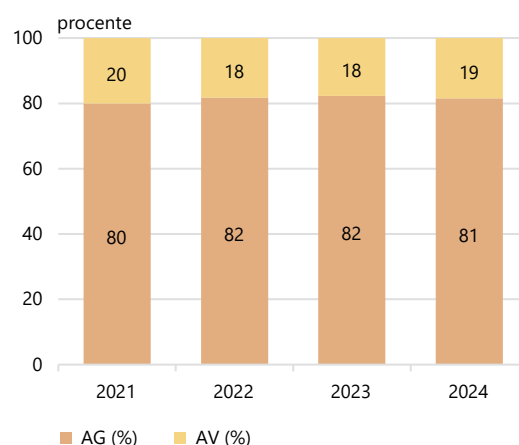
Volumul total al activității de subscriere (inclusiv sucursale) s-a situat la valoarea de 23,4 miliarde lei în anul 2024, din care 81 la sută reprezintă prime brute subscrise pentru activitatea de asigurări generale, iar 19 la sută sunt cele pentru asigurările de viață. Dinamica activității de subscriere a fost una pozitivă în anul 2024 comparativ cu anul anterior, în creștere cu 11 la sută, susținută atât de avansul înregistrat de primele brute subscrise de societățile autorizate de ASF (+9 la sută), cât și de creșterea volumului de prime brute subscrise de sucursalele care derulează activitate pe teritoriul României (+23 la sută).

Grafic 2.20. Evoluția volumului de prime brute subscrise pe categorii de activități (AG și AV) (societăți autorizate de ASF și sucursale)

Sursa: ASF, Raportul privind evoluția pieței asigurărilor în primele nouă luni ale anului 2024

Grafic 2.21. Repartizarea volumului de prime brute subscrise pe categorii de activități (AG și AV) (societăți autorizate de ASF și sucursale)

Sursa: ASF, Raportul privind evoluția pieței asigurărilor în primele nouă luni ale anului 2024

Valoarea totală a primelor de asigurare subscrise pentru asigurările RCA de societățile autorizate și reglementate de ASF, sucursale și societățile care își desfășoară activitatea în baza libertății de a presta servicii (FoS) s-a situat la aproximativ 9,94 miliarde lei în anul 2024, în creștere cu 7 la sută comparativ cu anul precedent.

În ceea ce privește solvabilitatea societăților de asigurare autorizate și supravegheate de ASF, ratele la nivelul pieței asigurărilor se mențineau supraunitare la finalul lunii decembrie 2024. Comparativ cu anul precedent, rata SCR a scăzut, pe fondul creșterii mai rapide a cerinței de capital de solvabilitate (+22 la sută), față de dinamica fondurilor proprii eligibile să acopere cerința de capital de solvabilitate (+18 la sută).

Indicatorul de lichiditate pentru activitatea de asigurări generale (3,09) a scăzut ușor comparativ cu situația înregistrată la finalul anului 2023 (3,14). Valoarea activelor lichide a crescut cu 20 la sută, iar obligațiile pe termen scurt ale asigurătorilor s-au majorat cu 23 la sută. În cazul activității de asigurări de viață, indicatorul a crescut. Îmbunătățirea lichidității pentru activitatea de asigurări de viață a avut loc pe fondul majorării activelor lichide cu 18 la sută, în timp ce obligațiile pe termen scurt au înregistrat creșteri într-un ritm mai lent (+15 la sută) față de finalul lui 2023.

Volumul total al indemnizațiilor brute plătite (inclusiv sucursale) s-a situat la valoarea de circa 10,6 miliarde lei în anul 2024, din care 82 la sută reprezintă indemnizații brute plătite pentru activitatea de asigurări generale, iar 18 la sută sunt pentru asigurările de viață.

Valoarea totală a investițiilor societăților de asigurare (inclusiv activele deținute pentru *unit-linked*) se situa la 31,6 miliarde lei, în creștere cu 17 la sută față de finalul anului 2023. Societățile de asigurare din România investesc preponderent în instrumente cu venit fix, în principal în obligațiuni guvernamentale, care dețin o pondere de circa 66 la sută în valoarea totală a investițiilor la finalul trimestrului IV 2024.

În anul 2024 nu au intervenit schimbări semnificative în structura portofoliului investițional față de finalul lui 2023. Ponderea investițiilor în obligațiuni guvernamentale s-a majorat cu 3,3 puncte procentuale în totalul investițiilor, pe fondul creșterii cu 24 la sută a valorii investițiilor în titluri de stat.

La finalul anului 2024, valoarea rezervelor tehnice conform regimului Solvabilitate II se situa la 22,1 miliarde lei, în creștere cu 19 la sută față de anul anterior. Dinamica pozitivă a fost susținută atât de majorarea valorii rezervelor tehnice pentru activitatea de asigurări generale (+23 la sută), cât și de creșterea valorii rezervelor constituite pentru asigurările de viață (+15 la sută). Din valoarea totală a rezervelor tehnice, 59 la sută sunt constituite pentru activitatea de asigurări generale, iar 41 la sută pentru activitatea de asigurări de viață.

Gradul de cedare în reasigurare din perspectiva primelor brute subscrise pentru activitatea de asigurări generale a înregistrat o scădere semnificativă comparativ cu perioada similară din anul anterior, dar și față de celelalte perioade analizate.

Valoarea primelor distribuite de companiile de brokeraj pentru asigurătorii români și sucursale (asigurări generale și de viață) a crescut cu circa 10 la sută față de anul precedent, pe fondul evoluției ascendente a volumului de prime distribuite pentru ambele segmente (asigurările generale: +10 la sută și asigurările de viață: +19 la sută).

În anul 2024, companiile de brokeraj au distribuit circa 69 la sută din volumul total al primelor brute subscrise pentru asigurătorii români și sucursale. Gradul de intermediere pentru asigurările generale este de 81,40 la sută, iar pentru asigurările de viață este de 13,39 la sută.

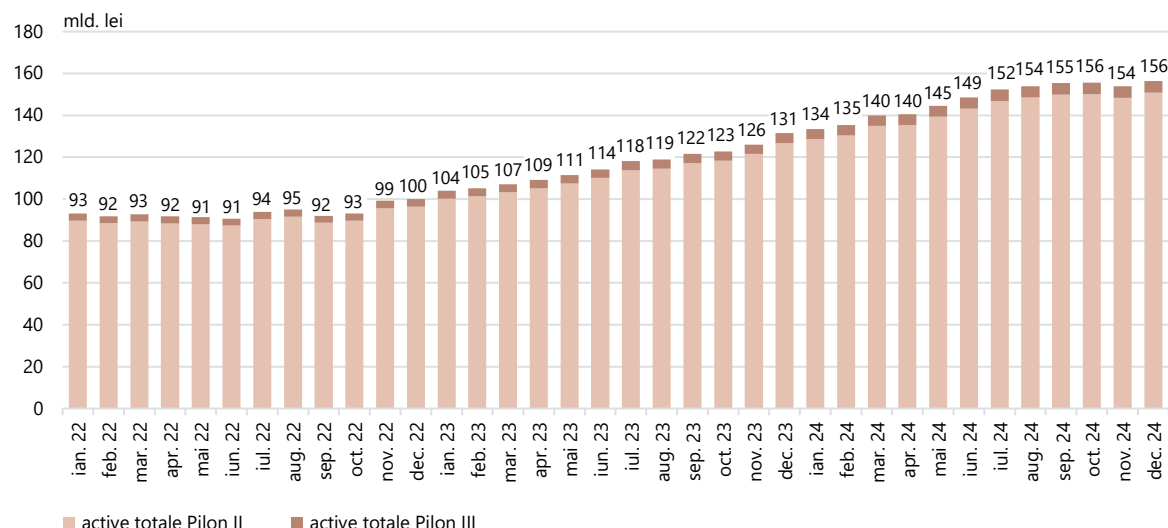
Piața pensiilor private

La finalul lunii decembrie 2024, erau înscrise în Registrul Electronic al Autorității de Supraveghere Financiară 17 fonduri de pensii private (dintre care șapte în Pilonul II și 10 în Pilonul III). Acestea sunt administrate de 10 administratori, activele lor fiind încredințate spre păstrare unui număr de trei bănci din România cu rol de depozitari.

Fondurile de pensii private din România au cumulat active în cuantum de 156,44 miliarde lei la finalul lunii decembrie 2024, în creștere cu 19 la sută comparativ cu finalul anului anterior. Raportat la luna iunie 2024, activele totale ale fondurilor de pensii private au crescut cu

5,3 la sută. Astfel, la finalul anului 2024, fondurile de pensii administrate privat (Pilonul II) au cumulat active în cuantum de 150,88 miliarde lei, cu 19 la sută mai mult față de luna decembrie a anului anterior. Fondurile de pensii facultative (Pilonul III) au cumulat active în valoare de 5,55 miliarde de lei, cu 17 la sută mai mult față de aceeași perioadă a anului anterior. Ca pondere în PIB, activele totale ale sistemului de pensii private au înregistrat un nivel de 9,06 la sută la finalul lunii decembrie 2024²⁹.

Grafic 2.22. Valoarea activelor totale ale sistemului de pensii private

Sursa: calcule ASF

Instrumentele financiare din portofoliile fondurilor de pensii private care se tranzacționează pe piețe financiare sunt evaluate prin marcarea la piață, indiferent de perioada pentru care sunt prevăzute a fi deținute în portofolii. În această situație, evoluția valorii unitare a activului net al fondurilor de pensii private poate cuprinde pe termen scurt potențiale episoade de volatilitate, fiind influențată de acestea. Cu toate acestea, orizontul investițional al fondurilor de pensii private este unul pe termen lung, fondurile demonstrând o bună reziliență în urma șocurilor care au afectat piețele financiare în trecut.

La 31 decembrie 2024 erau înscrși 9,12 milioane participanți la cele 17 fonduri de pensii private, la finalul anului precedent fiind înregistrați un număr de 8,86 milioane participanți. Numărul participanților din sistemul pensiilor administrate privat a fost de 8,29 milioane persoane, față de 8,15 milioane persoane înregistrate în luna decembrie a anului 2023, iar numărul de participanți înregistrați în sistemul pensiilor facultative a fost de 833 de mii de persoane comparativ cu 710,8 mii de persoane înregistrate la 31 decembrie 2023.

De la începutul anului până în luna decembrie 2024 au fost virate contribuții brute către fondurile de pensii din Pilonul II în cuantum de 17,90 miliarde lei, cu 40 la sută mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior. Pe Pilonul III, contribuțiile brute cumulate

²⁹ PIB a fost calculat ca sumă a ultimelor patru trimestre (T4 2023 – T3 2024), serie brută, prețuri curente.

pe parcursul anului 2024 au fost în valoare de 752 milioane de lei, în creștere cu 25 la sută comparativ cu finalul anului 2023.

Politica investițională din cadrul portofoliilor de active ale fondurilor de pensii private continuă să fie concentrată pe piața financiară locală, ponderea investițiilor în instrumente cu venit fix reprezentând 72 la sută din totalul portofoliului investițional al fondurilor de pensii private. Titlurile de stat, reprezentând 67 la sută din portofoliile fondurilor de pensii private, sunt emise de statul român, fiind denuminate în lei (89,8 la sută), EUR (9,4 la sută) și USD (0,8 la sută). Din punctul de vedere al orizontului investițional, majoritatea sunt deținute pe termen mediu, cu data maturității până în anul 2034 (aproximativ 87 la sută din totalul titlurilor de stat), restul fiind emisiuni pe termen lung, cu data maturității până în 2053.

Fondurile de pensii private sunt investitori instituționali semnificativi pe piața de capital, investind în emitenți care respectă guvernanța corporativă și sunt transparente. La 31 decembrie 2024, sistemul pensiilor private din România avea investiții în acțiuni în procent de 23,17 la sută, iar 86,4 la sută din acest procent este reprezentat de 10 companii, aflate în topul celor mai tranzacționate companii pe segmentul principal la BVB.

Investițiile fondurilor de pensii în obligațiuni corporative au reprezentat un procent de 4,49 la sută din activele totale ale sistemului de pensii private. Astfel, fondurile de pensii private au investit în obligațiuni corporative emise atât pe plan local, cât și pe plan extern, în mod majoritar, de grupuri financiare sau bancare. O mare parte dintre obligațiunile corporative au fost emise în România (63,6 la sută), Spania (13,5 la sută) și SUA (11,4 la sută).

Plasamentele fondurilor de pensii în organisme de plasament colectiv în valori mobiliare au reprezentat un procent de 2,78 la sută din activele totale ale sistemului de pensii private, iar sumele aflate în conturi curente și depozite bancare au fost în valoare de 1,91 la sută din activele totale.

La 31 decembrie 2024 rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii administrate privat (Pilonul II) a fost de 6,19 la sută, iar în ceea ce privește fondurile de pensii facultative (Pilonul III), rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii facultative cu grad de risc ridicat a fost de 5,78 la sută, în timp ce rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii facultative cu risc mediu a fost de 4,65 la sută.

3. Măsuri implementate pentru îndeplinirea obiectivelor macroprudențiale naționale

3.1. Amortizoarele de capital

La finalul anului 2024, cvasimajoritatea statelor au operat modificări în ceea ce privește cadrul general al politicilor macroprudențiale, în vederea recalibrării sau operaționalizării instrumentelor macroprudențiale cu scopul întăririi gradului de reziliență a sistemelor financiar-bancare din SEE.

Ajustarea instrumentarului macroprudențial a vizat atât amortizoarele de capital, cât și măsurile adresate debitorilor (Tabel 3.1). Pe lângă evoluțiile și incertitudinile comune identificate la nivel european, autoritățile naționale au avut în vedere și vulnerabilitățile specifice propriilor jurisdicții.

Tabel 3.1. Centralizator măsuri macroprudențiale 2024

Țara	Amortizoare de capital				Măsuri adresate debitorilor		
	CCoB ³⁰	CCyB	O-SII	SyRB	LTV	DSTI	DTI
Austria							
Belgia							
Bulgaria							
Croația							
Cipru							
Cehia							
Danemarca							
Estonia							
Finlanda							
Franța							
Germania							
Grecia							
Ungaria							
Irlanda							
Islanda							
Italia							
Letonia							

³⁰ Amortizorul de conservare a capitalului (CCoB) este calibrat la nivelul de 2,5 la sută pentru toate statele SEE începând cu anul 2019.

– continuare –

Țara	Amortizoare de capital				Măsuri adresate debitorilor		
	CCoB ³⁰	CCyB	O-SII	SyRB	LTV	DSTI	DTI
Liechtenstein							
Lituania							
Luxemburg							
Malta							
Țările de Jos							
Norvegia							
Polonia							
Portugalia							
România							
Slovacia							
Slovenia							
Spania							
Suedia							

Notă: Tabelul este realizat pe baza informațiilor CERS disponibile până la data de 27 noiembrie 2024 și surprinde deciziile de modificare a instrumentelor macroprudențiale aplicate sau anunțate în anul 2024, precum și majorările operate ca urmare a unor decizii de implementare graduală adoptate în anii anteriori, aplicabile în anul curent sau cele care urmează în anul 2025. În cazul amortizorului CCyB au fost considerate *phase-in* inclusiv statele pentru care au fost luate cel puțin două măsuri succesive de creștere a ratei.

Legendă:

- instrumentul nu este aplicabil în respectivul stat sau are valoarea zero
- instrumentului nu i-au fost schimbate valoarea și aplicabilitatea
- instrumentului i-au fost schimbate valoarea sau aplicabilitatea în sensul întăririi cerințelor
- instrumentului i-au fost schimbate valoarea și aplicabilitatea în sensul relaxării cerințelor sau înlocuirii cu o altă măsură
- instrumentul are o acțiune incertă din perspectiva conduitei macroprudențiale; în Luxemburg a fost diminuat numărul de instituții sistemice comparativ cu anul precedent (o relaxare a conduitei), dar se observă o diminuare a amplitudinii intervalului minim-maxim al acestui amortizor (întărire a conduitei)

Sursa: CERS, prelucrare BNR

Principalul instrument macroprudențial la care au apelat autoritățile naționale pe parcursul anului 2024 a fost amortizorul anticiclic de capital (CCyB), 13 state luând decizii de creștere a amortizorului, care au fost implementate pe parcursul anului 2024 sau care urmează să fie implementate în 2025. Utilizarea CCyB a crescut în ultimii ani atât ca frecvență a deciziilor de majorare în rândul statelor membre ale SEE, cât și ca amplitudine a ratelor aplicabile, unele țări anunțând un nivel de 2,5 la sută, pragul maxim standard stipulat de reglementările europene. Trendul se datorează pe de o parte revenirii economice, concomitent cu accelerarea creditării și intensificarea unor vulnerabilități, iar pe altă parte necesității de a crea un spațiu de manevră pentru politica macroprudențială în cazul materializării unor riscuri de natură ciclică sau exogene, motivate de nivelul ridicat de incertitudine de la nivel internațional și regional.

În ceea ce privește amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică (O-SII), majoritatea statelor au acționat în sensul întăririi cerințelor, prin identificarea mai multor instituții de credit ca fiind sistemice și prin creșterea distanței dintre nivelul minim și cel maxim al amortizorului pentru anumite instituții din jurisdicția proprie. Totuși, au existat pe parcursul anului 2024 și unele state (Germania, Malta, Portugalia și Suedia) care au ajustat amortizorul în sensul relaxării cerințelor prudențiale.

Un alt instrument macroprudențial la care autoritățile naționale au apelat tot mai frecvent în ultima perioadă datorită flexibilității specifice este amortizorul de capital pentru riscul sistemic (SyRB). În anul 2024, alte două noi state (Italia și Danemarca) au decis introducerea unui amortizor de capital de risc sistemic sectorial, iar un stat (Cehia) a decis să implementeze amortizorul, după ce acesta fusese dezactivat în 2021. Aceste măsuri au fost adoptate cu scopul de a contracara diferitele riscuri asociate specificului economic al fiecărui stat.

În cazul măsurilor adresate debitorilor, tendința a fost, în general, de înăsprire a condițiilor de creditare. În anul 2024, un număr de trei state au operat modificări asupra limitelor LTV (Finlanda, Grecia și Ungaria), iar cinci state au schimbat limitele în ceea ce privește instrumentul DSTI (Estonia, Finlanda, Grecia, Letonia și Slovenia).

Deciziile de întărire a instrumentelor macroprudențiale adoptate în ultimii ani pentru sectorul bancar românesc se înscriu în tendințele europene privind conduita politicii macroprudențiale. Totodată, ca instrumentar aplicat, România are activate instrumente din ambele categorii, respectiv toate cele patru amortizoare de capital prevăzute de reglementarea europeană la care se adaugă instrumentele privind debitorii, implementate în baza legislației naționale.

3.1.1. Amortizorul anticiclic de capital

Cadrul de implementare a instrumentului macroprudențial

Criza financiară globală a arătat că amplificarea șocurilor financiare prociclice prin intermediul sectorului bancar, precum și a piețelor financiare, a generat un impact puternic și destabilizator pentru economia reală. Acesta este motivul pentru care autoritățile europene au luat măsuri pentru a consolida reziliența băncilor din sistem la o evoluție prociclică. Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară (BCBS) a fost cel care a publicat o primă serie de măsuri pentru întărirea reglementării sectorului bancar, care ulterior au fost implementate la nivelul Uniunii Europene prin intermediul Directivei 2013/36/UE³¹, cunoscută drept CRD IV. Conform directivei, autoritățile desemnate din fiecare stat membru, precum și Banca Centrală Europeană (BCE) au responsabilitatea de a stabili ratele amortizoarelor anticiclice de capital, iar Comitetul European pentru Riscul Sistemic (CERS) are rolul de a oferi orientări autorităților desemnate, cu privire la stabilirea și recalibrarea ratei amortizorului CCyB.

În linie cu prevederile cadrului de reglementare european, amortizorul anticiclic de capital ar trebui să fie constituit în perioadele de creștere excesivă a creditării, precum și a altor clase de active cu impact semnificativ asupra profilului de risc al instituțiilor de credit și al firmelor de investiții, și diminuat sau chiar eliminat în perioadele de criză asociate cu o contracție a creditării. Pentru a promova o coerență internațională în ceea ce privește stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice, BCBS a elaborat o metodologie pe baza indicatorului credit/PIB.

³¹ Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE

Acesta ar trebui să fie un punct de pornire comun pentru deciziile autorităților naționale relevante cu privire la ratele amortizoarelor, însă nu ar trebui să dea naștere unei stabiliri automate a amortizoarelor sau unei obligații pentru autoritatea desemnată.

În vederea prezentării orientărilor cu privire la stabilirea ratelor amortizorului anticiclic de capital la nivelul statelor membre, Comitetul European pentru Risc Sistemic a emis Recomandarea CERS/2014/1. Această recomandare semnalează principiile care trebuie avute în vedere atunci când sunt stabilite ratele amortizorului anticiclic de capital de statele membre, mai exact obiectivul pentru care să fie recalibrat, perioadele în care acesta să fie eliberat, precum și strategia de comunicare a deciziilor legate de amortizor. Totodată, recomandarea precizează și orientări cu privire la indicatorii care ar trebui calculați pentru determinarea ratei de referință a amortizorului.

Rata amortizorului anticiclic de capital poate lua valori cuprinse între 0 și 2,5 la sută, cu trepte minime de calibrare de 0,25 puncte procentuale. Totuși, în cazuri excepționale, în care riscurile sistemice se situează la niveluri foarte ridicate, este permisă utilizarea unei rate CCyB peste nivelul de 2,5 la sută. În vederea determinării cerinței anticiclice de capital, rata CCyB este aplicată asupra cuantumului total al expunerilor la risc aferent instituției de credit. Totodată, autoritățile desemnate din cadrul statelor membre ale Spațiului Economic European evaluează trimestrial intensitatea riscului sistemic ciclic și caracterul adecvat al ratei amortizorului anticiclic și ajustează rata amortizorului anticiclic, dacă este necesar. Ulterior acestor decizii, autoritățile au și obligația de a publica pe website-ul propriu: rata aplicabilă a amortizorului anticiclic; indicatorul credit/PIB relevant și abaterea acestuia de la tendința pe termen lung; referențialul pentru amortizor; justificarea pentru respectiva rată a amortizorului; în cazul în care rata amortizorului este majorată, data de la care instituțiile aplică rata majorată a amortizorului în scopul calculării amortizorului anticiclic de capital specific instituției; în cazul în care data menționată este înainte de 12 luni de la data publicării prevăzute la prezentul alineat, o trimitere la circumstanțele excepționale care justifică reducerea termenului de punere în aplicare; în cazul în care rata amortizorului este redusă, perioada orientativă pentru care nu se preconizează nicio majorare, împreună cu o justificare pentru perioada respectivă.

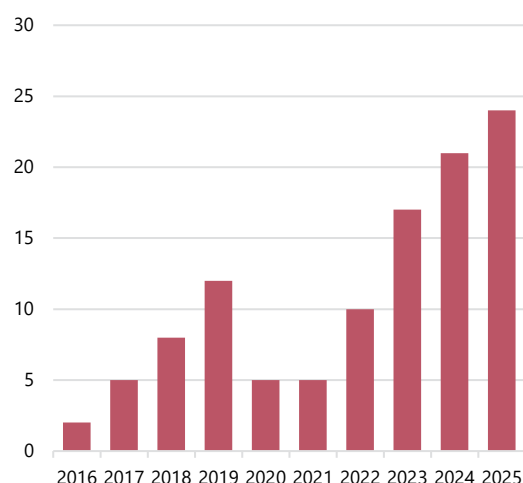
Un element care diferențiază amortizorul anticiclic de capital de celelalte amortizoare aplicabile ține de predictibilitatea impunerii măsurii. În cazul în care măsura are în vedere majorarea ratei CCyB, de regulă, este necesară menținerea unei perioade de 12 luni de la data la care a fost comunicată public măsura și data efectivă a implementării. Această perioadă premergătoare implementării măsurii are scopul de a oferi un timp de pregătire instituțiilor de credit înainte de a impune noua cerință de capital aferentă amortizorului CCyB. Procedura ajută și autoritatea macroprudențială națională, pentru că îi oferă flexibilitate cu privire la implementarea măsurii, în sensul în care, dacă se schimbă condițiile de piață, majorarea ratei amortizorului CCyB poate fi anulată. Diferit de măsurile de majorare a amortizorului, în cazul în care autoritatea macroprudențială decide o scădere a ratei amortizorului, măsura poate fi aplicată imediat după momentul comunicării publice a deciziei, în acest caz nemaifiind nevoie de o perioadă de pregătire, efectul măsurii fiind acela de relaxare a cerințelor de capital.

Măsurile adoptate în vederea implementării și recalibrării periodice a amortizorului CCyB sunt evaluate periodic la nivelul Comitetului European pentru Risc Sistemic. În linie cu Recomandarea CERS/2014/1, autoritățile desemnate trebuie să trimită la fiecare trei ani un raport destinat CERS, Consiliului Uniunii Europene și Comisiei Europene, în care să explice măsurile aplicate pentru a respecta această recomandare. Primul termen pentru transmiterea raportului care explică măsurile aplicate pentru implementare a fost 30 iunie 2016. Cea de a doua raportare, care avea ca termen finalul lunii iunie 2019, a fost inițial amânată cu un an și, ulterior, a fost anulată complet, ca urmare a efectelor pandemiei COVID-19, prin intermediul Deciziei CERS/2020/10³². În urma acestor evenimente, cel de al doilea raport cu privire la modul de implementare a Recomandării CERS/2014/1 a avut ca termen 30 iunie 2022, iar cel de al treilea raport va trebui transmis până la finalul lunii iunie 2025. În urma primei raportări, CERS a publicat pe parcursul anului 2019 rezultatele evaluării modului de implementare a recomandării, iar pe parcursul anului 2024 a fost publicat rezultatul evaluării celei de a doua raportări. În cazul ambelor exerciții de evaluare, România s-a situat printre statele europene care au primit calificativul maxim (engl. *Fully Compliant*) la nivelul întregii recomandări.

Experiența la nivelul UE

Grupul statelor din cadrul Spațiului Economic European care aplică o rată CCyB mai mare de 0 la sută s-a extins pe parcursul anului 2024, iar ca urmare a măsurilor planificate pentru anul 2025, perspectivele sunt unele de extindere și în viitorul apropiat. Privind istoricul implementării acestui amortizor în cadrul statelor SEE observăm că au existat

Grafic 3.1. Numărul de state care aplică o rată CCyB mai mare de 0 la sută

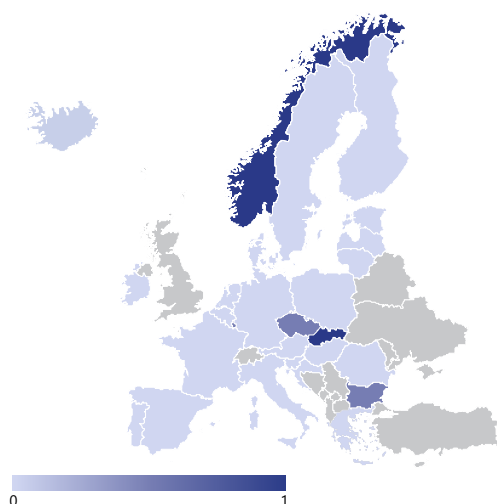
Sursa: CERS

două perioade în care s-a constatat o tendință de constituire a amortizorului la nivel european. Prima a început la finalul anului 2016 și s-a sfârșit la finalul anului 2019, atunci când 12 state aplicau rate pozitive ale amortizorului. Ulterior acestei perioade, ca urmare a efectelor generate de pandemia COVID-19, la finalul anului 2020 doar cinci state mai aplicau un amortizor CCyB cu rată pozitivă. Tendința de majorare a ratelor acestui amortizor a revenit din 2022 și s-a menținut pe parcursul următorilor doi ani. La finalul anului 2024, 21 de state de la nivelul SEE aplicau rate CCyB mai mari de 0 la sută, iar până la finalul anului 2025, numărul statelor va crește la 24 (Grafic 3.1).

Un aspect important este și cel cu privire la nivelul ratei amortizorului anticiclic de capital aplicate în cadrul statelor din SEE. La finalul anului 2020, ca urmare a efectelor pandemiei COVID-19, rata maximă aplicabilă

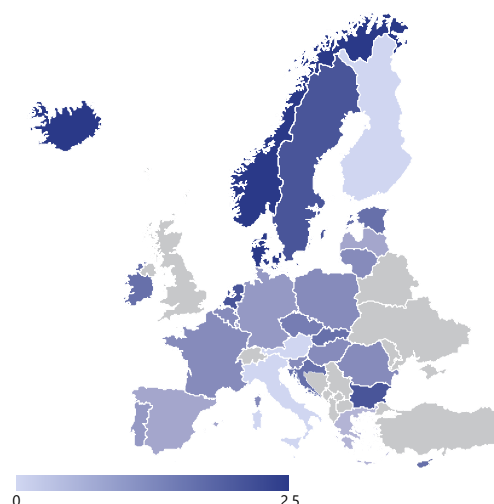
³² Decizia CERS/2020/10 privind anularea anumitor rapoarte privind acțiunile întreprinse și măsurile aplicate în conformitate cu Recomandarea CERS/2014/1 și Recomandarea CERS/2015/2 ale Comitetului European pentru Risc Sistemic

Grafic 3.2. Rata CCyB în țările SEE la sfârșitul anului 2020

Sursa: CERS

Grafic 3.3. Rata CCyB în țările SEE anunțată pentru anul 2025

în state membre era de 1 la sută (Grafic 3.2), în timp ce, în urma ultimelor măsuri anunțate în anul 2024, până la finalul anului 2025, trei state (Danemarca, Islanda și Norvegia) vor aplica nivelul maxim al ratei CCyB de 2,5 la sută (Grafic 3.3). De asemenea, rata medie a amortizorului, în statele SEE care aplică valori pozitive ale acestuia, a crescut de la nivelul de 0,65 la sută la finalul anului 2020, până la nivelul de 1,36 la sută la finalul anului 2024.

Grafic 3.4. Măsurile de creștere și cele de scădere aplicate ratei CCyB pe parcursul anului 2024

Notă: Baza săgeții reprezintă nivelul ratei CCyB la finalul anului 2023, iar vârful săgeții reprezintă nivelul ratei CCyB de la sfârșitul anului 2024. Săgeata de culoare roșie ilustrează măsurile de majorare a ratei CCyB, iar cea de culoare verde semnalează o măsură de scădere a ratei amortizorului.

Sursa: CERS

Pe parcursul anului 2024, nouă state au aplicat măsuri de majorare a ratei CCyB, în timp ce decizii de diminuare a ratei CCyB au fost luate doar în Cehia. Măsuri substanțiale de creștere a ratei amortizorului au fost adoptate de autoritățile din Țările de Jos și Belgia, acolo unde rata CCyB a crescut cu un punct procentual pe parcursul anului 2024. Alte șapte state au majorat rata amortizorului cu 0,5 puncte procentuale, printre acestea se numără: Islanda, Croația, Irlanda, Cipru, Franța, Ungaria și Letonia. Două dintre aceste state, Ungaria și

Letonia, au mărit rata acestui amortizor pentru prima dată de la implementare. Diminuarea ratei amortizorului a fost aplicată doar în Cehia, prin intermediul a două măsuri succesive: (i) inițial rata a fost diminuată de la 2 la 1,75 la sută, (ii) ulterior fiind aplicată o nouă măsură de reducere a ratei până la 1,25 la sută.

La finalul anului 2024, un număr de 21 de state de la nivelul SEE aplicau rate pozitive ale amortizorului anticiclic de capital, urmând ca numărul să crească la 24 până la finalul anului 2025 (Tabel 3.2). Măsurile de majorare a amortizorului adoptate în anul 2024, care urmează să fie implementate pe parcursul anului următor, se referă la state precum Grecia, Ungaria, Polonia, Slovenia și Spania. În cazul a trei dintre acestea (Grecia, Polonia și Spania), vor fi stabilite pentru prima dată rate ale amortizorului pozitive. Treptele majorării diferă semnificativ de la un stat la altul: dacă în cazul Greciei majorarea este de doar 0,25 puncte procentuale, pentru Spania măsura e de două ori mai puternică, majorarea fiind realizată cu 0,5 puncte procentuale, în timp ce în Polonia majorarea este de un punct procentual. Concomitent, alte două state, Ungaria și Slovenia, deși aplicau o rată pozitivă, au decis asupra unei noi măsuri de majorare a ratei amortizorului CCyB de la 0,5 la 1 la sută.

Tabel 3.2. Ratele CCyB aplicate în statele SEE la 31 decembrie 2024 și cele anunțate pentru anul 2025

Țara	Rata CCyB la 31 decembrie 2024	Rata CCyB planificată pentru 2025
Austria	0	0
Belgia	1	1
Bulgaria	2	2
Croația	1,5	1,5
Cipru	1	1
Cehia	1,25	1,25
Danemarca	2,5	2,5
Estonia	1,5	1,5
Finlanda	0	0
Franța	1	1
Germania	0,75	0,75
Grecia	0	0,25
Ungaria	0,5	1
Islanda	2,5	2,5
Irlanda	1,5	1,5
Italia	0	0
Letonia	0,5	0,5
Liechtenstein	0	0
Lituania	1	1
Luxemburg	0,5	0,5
Malta	0	0
Țările de Jos	2	2
Norvegia	2,5	2,5
Polonia	0	1
Portugalia	0	0

– continuare –

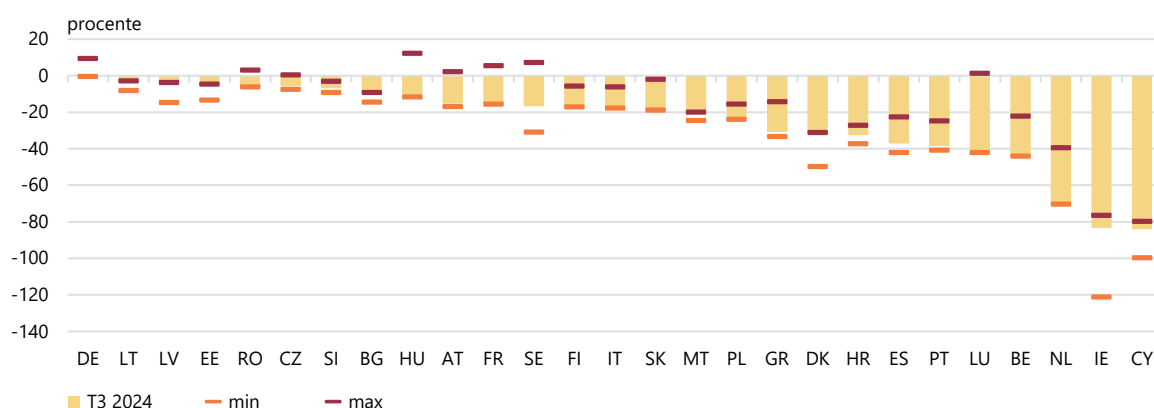
Țara	Rata CCyB la 31 decembrie 2024	Rata CCyB planificată pentru 2025
România	1	1
Slovacia	1,5	1,5
Slovenia	0,5	1
Spania	0	0,5
Suedia	2	2

■ nemodificată ■ creștere 0,25 pp ■ creștere 0,50 pp ■ creștere 1 pp

Sursa: CERS

În ceea ce privește argumentele pentru măsurile de majorare implementate, cele mai multe dintre țări semnalează potențiale riscuri care ar putea proveni din dinamica pieței imobiliare sau evoluția creditării. Polonia a anunțat implementarea unei rate pozitive neutre, un semnal similar fiind dat și de autoritățile macroprudențiale din Slovenia și Ungaria. Deși pentru niciunul dintre statele menționate anterior deviația creditului în PIB față de tendința sa pe termen lung nu se afla în teritoriu pozitiv (Grafic 3.5), măsurile de majorare a ratelor amortizorului adoptate au avut în vedere alte variabile pentru fundamentarea deciziei de calibrare.

Grafic 3.5. Deviația creditului în PIB față de tendința sa pe termen lung în statele membre (T3 2024)

Notă: Valorile calculate de CERS pot să difere de cele calculate de autoritățile macroprudențiale naționale ca urmare a metodologiilor de calcul distincte.

Variabila max reprezintă valoarea maximă a deviației creditului în PIB în perioada T3 2021 – T2 2024.

Variabila min reprezintă valoarea minimă a deviației creditului în PIB în perioada T3 2021 – T2 2024.

Sursa: BCE, CERS

Totodată, devine din ce în ce mai prezentă abordarea conform căreia amortizorul anticiclic de capital ar putea fi majorat la o rată pozitivă neutră, încă din perioadele în care riscurile sistemice ciclice nu ating praguri ridicate. O prezentare pe larg a aplicării ratei pozitive neutre a CCyB este realizată în Caseta B.

Caseta B. Utilizarea abordării bazate pe rata pozitivă neutră a amortizorului anticiclic de capital la nivelul Spațiului Economic European

Introdusă pentru prima dată de Marea Britanie, abordarea privind rata pozitivă neutră a amortizorului anticiclic de capital (PNR CCyB) a fost adoptată în ultimii ani de tot mai multe state europene. Până în prezent, 17 țări dintre cele 30 ale Spațiului Economic European (SEE) au stabilit o rată pozitivă neutră pentru amortizorul anticiclic de capital, majorând rata CCyB încă din perioadele în care riscurile sistemice ciclice se situau la un nivel standard. Deși modul de utilizare a amortizorului CCyB este comparabil între țările din SEE, implementarea abordării privind rata pozitivă neutră a fost neuniformă. În acest sens, există diferențe semnificative între state atât cu privire la nivelul țintă selectat, cât și în legătură cu principalii factori care au condus la introducerea acestei abordări.

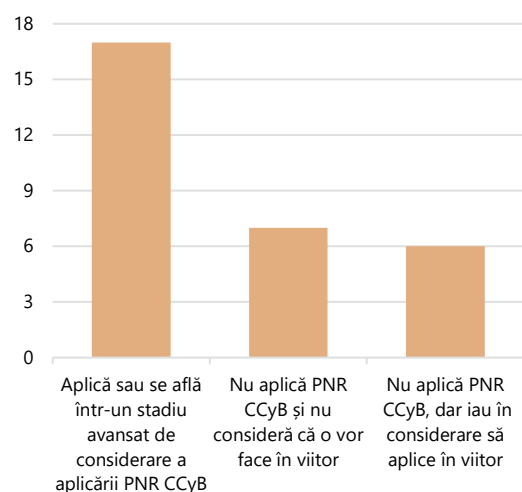
Nivelul țintă al PNR CCyB diferă de la o țară la alta, variind între 0,5 la sută și 2 la sută. Această variație reflectă metodele diferite de calibrare, particularitățile fiecărei economii și preferințele factorilor de decizie. De asemenea, condițiile pentru activarea unei rate nenule a CCyB variază, dar multe dintre state se bazează pe conceptul unui mediu de risc „neutru”, în care riscurile sistemice ciclice nu sunt încă accentuate.

Conform raportului comun³³ realizat de Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) și Banca Centrală Europeană (BCE), 17 țări din SEE aplică o abordare bazată pe rata pozitivă neutră a CCyB, respectiv: Cipru, Cehia, Danemarca, Estonia, Spania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Islanda, Lituania, Letonia, Țările de Jos, Norvegia, Polonia, Portugalia, Slovenia și Suedia. Dintre cele 13 jurisdicții care nu dețin un astfel de cadru în vigoare,

șase și-au manifestat deschiderea de a introduce în viitor o rată pozitivă neutră, în timp ce șapte state nu iau în considerare acest cadru (Grafic B.1). Majoritatea țărilor SEE care s-au raliat acestei abordări au introdus un cadru aferent PNR CCyB în perioada postpandemie COVID-19 (începând din 2021). Cu toate acestea, țări precum Danemarca (DK), Lituania (LT), Irlanda (IE) și Cehia (CZ) au fost printre primele care au adoptat abordări mai flexibile în utilizarea CCyB mult mai devreme, încă din 2017 (DK și LT), 2018 (IE) și 2019 (CZ).

Un alt aspect important este modul de definire a nivelului standard de risc. În cele mai multe dintre cazuri, acesta este descris ca o situație în care riscurile sistemice ciclice nu sunt nici scăzute, nici ridicate. Caracteristicile sale includ o creștere sustenabilă a creditului, o apreciere moderată a prețurilor activelor și un sector bancar profitabil. Un astfel de context

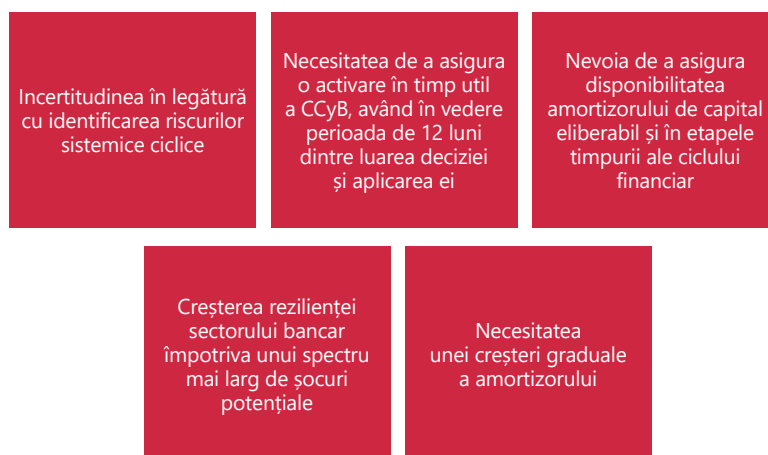
Grafic B.1. Distribuția statelor SEE în funcție de poziția acestora cu privire la utilizarea PNR CCyB

Sursa: CERS

³³ Using the countercyclical capital buffer to build resilience early in the cycle

Figura B.1. Principalele motive pentru adoptarea unei PNR CCyB

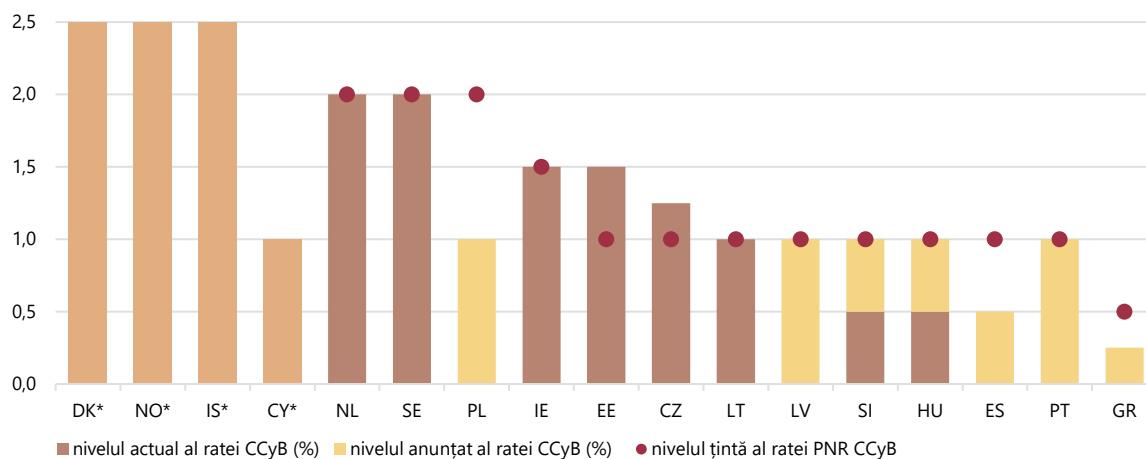

Sursa: CERS

apare, de exemplu, atunci când economia își revine după o recesiune, ciclul financiar se redresează, iar riscul sistemic ciclic se menține la un nivel scăzut sau moderat.

Cadrul care reglementează utilizarea unei PNR CCyB, se bazează, în principal, pe necesitatea unei sincronizări mai eficiente a formării amortizorului și pe creșterea rezervelor disponibile pentru a fi eliberate. Multe state justifică adoptarea acestei abordări printr-o varietate de factori. În mod concret, majoritatea țărilor care au adoptat deja sau intenționează să adopte un cadru pentru PNR CCyB menționează cinci factori principali, ilustrați în Figura B.1.

Grafic B.2. Nivelul anunțat al PNR CCyB, precum și rata CCyB aplicată

*) Danemarca și Norvegia nu au specificat exact nivelul-țintă al ratei pozitive neutre, în timp ce Islanda și Cipru au setat un nivel minim al ratei pozitive neutre, de 2 la sută, respectiv 0,5 la sută.

Sursa: CERS

Unele state au adoptat deja măsurile necesare pentru a crește amortizorul anticiclic de capital până la nivelul-țintă anunțat pentru rata pozitivă neutră. Printre acestea se numără Țările de Jos și Suedia, pentru care nivelul actual al CCyB corespunde pragului pozitiv

neutru, de 2 la sută. Alte state, precum Polonia, Spania și Grecia, au inițiat procesul de implementare a acestei rate, însă sunt necesare măsuri suplimentare pentru a atinge nivelul dorit. Există și state care aplică rate ale amortizorului peste nivelul pozitiv neutru, cum ar fi Estonia și Cehia. În cazul Cehiei, rata CCyB depășește ținta pozitivă neutră cu 0,25 puncte procentuale, în timp ce în Estonia diferența este de 0,5 puncte procentuale.

Implementarea amortizorului anticiclic de capital în România

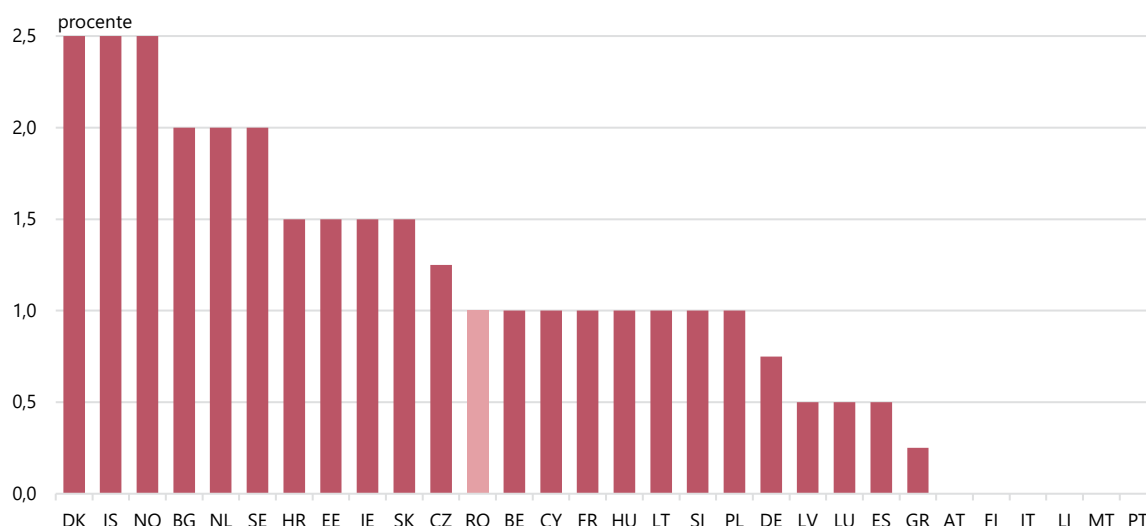
Începând cu anul 2016, amortizorul anticiclic de capital a fost implementat în 28 de state din cadrul Spațiului Economic European (SEE), inclusiv în România. La nivel național, rata CCyB a fost menținută la nivelul de 0 la sută, de la implementare până în anul 2021, deoarece analizele de recalibrare nu au identificat riscuri sistemice ciclice care să justifice o ajustare a acestui nivel. Prima măsură de majorare a CCyB a fost adoptată în cadrul ședinței Consiliului general al CNSM din data de 14 octombrie 2021. Conform reglementărilor în vigoare, o decizie de modificare a amortizorului se aplică, de regulă, după cel puțin 12 luni de la momentul anunțării sale, drept urmare, rata CCyB a fost majorată de la 0 la sută la 0,5 la sută, începând din 17 octombrie 2022. Printre motivele care au condus la această măsură, prezentate în cadrul Recomandării CNSM nr. R/7/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România, se numără: (i) o creștere pronunțată a activității de creditare, (ii) tensiunile la nivelul echilibrelor macroeconomice, în special pe canalul deficitelor gemene, (iii) nivelurile ridicate, peste media europeană, ale rezervelor voluntare de capital constituite de sectorul bancar și ale indicatorilor de lichiditate, precum și (iv) faptul că debitorii eligibili aveau acces la finanțare, instituțiile de credit estimând menținerea constantă a standardelor de creditare.

Cea de a doua decizie de majorare a amortizorului, de la nivelul de 0,5 la sută la cel de 1 la sută, a fost adoptată în cadrul ședinței Consiliului general al CNSM din data de 20 octombrie 2022. Implementarea măsurii a avut loc, de asemenea, la un an de la momentul adoptării, începând cu data de 23 octombrie 2023. În linie cu Recomandarea CNSM nr. R/3/2023 privind amortizorul anticiclic de capital în România, decizia de majorare a CCyB a fost luată în contextul în care: (i) profitabilitatea sectorului bancar a continuat tendința de consolidare, (ii) nivelurile de lichiditate și solvabilitate ale sectorului bancar nu semnalau constrângeri în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor prudențiale, de natură a afecta oferta de creditare adresată debitorilor eligibili, (iii) tensiunile geopolitice și gradul de incertitudine la nivel global se aflau în creștere, iar (iv) deficitele gemene de la nivel național se situau printre cele mai ridicate din statele Uniunii Europene.

Pe parcursul anului 2024, cele patru analize de recalibrare ale amortizorului anticiclic de capital au fost prezentate în ședințele trimestriale ale Consiliului general al CNSM. În baza acestor analize, Consiliul general al CNSM a emis recomandări adresate BNR pentru menținerea la același nivel a ratei amortizorului CCyB. În acest context, având un amortizor anticiclic de capital de 1 la sută, România se situează la un nivel intermediar în clasamentul statelor SEE, în ceea ce privește rata acestui instrument macroprudențial (Grafic 3.6).

Analiza de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital este realizată cu o frecvență trimestrială și cuprinde o serie de indicatori cu privire la evoluția creditării, atât la nivel

Grafic 3.6. Nivelul ratei CCyB în statele SEE³⁴

Sursa: CERS

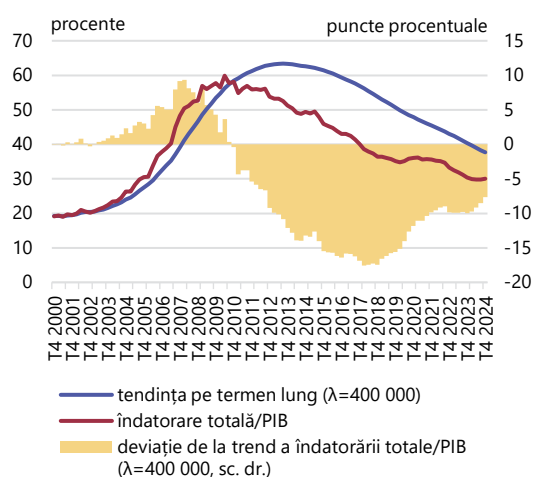
agregat, cât și la nivel sectorial, evoluția pieței imobiliare, indicatori care semnalează sănătatea financiară a sectorului bancar, standarde de creditare, precum nivelul DSTI și LTV pentru creditele de consum și cele ipotecare nou-acordate, dar și indicatori privind cadrul macroeconomic. Unul dintre indicatorii utilizați pentru fundamentarea deciziilor privind rata CCyB este indicatorul standard Basel, care măsoară deviația raportului credit în PIB față de tendința sa pe termen lung, fiind relevant în special pentru economiile dezvoltate. Acest indicator este unul dintre cei recomandați de CERS, la nivel european, pentru adoptarea deciziilor de recalibrare a CCyB, în conformitate cu Recomandarea CERS/2014/1 cu privire la orientări privind stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Totuși, pentru a ajusta nivelul amortizorului la particularitățile fiecărui sistem financiar național, CERS recomandă și calcularea unui indicator alternativ pentru evoluția ciclului financiar, care este inclus în analiza trimestrială privind CCyB.

Exercițiile de recalibrare realizate pe parcursul anului 2024 au arătat că atât indicatorul Basel standard, cât și cel adițional, s-au situat în teritoriu negativ, fără să semnaleze necesitatea unor măsuri de majorare a ratei CCyB. Deviația de la tendința pe termen lung a ponderii creditului în PIB, în ipoteza unui ciclu financiar lung, s-a situat la finalul anului 2024 în apropierea nivelului de -7,68 puncte procentuale, fiind observată continuarea apropierii de trend a seriei (Grafic 3.7). În ceea ce privește indicatorul Basel adițional, acesta s-a situat tot în teritoriu negativ pe parcursul primelor trei trimestre ale anului 2024, însă la finalul anului 2024 a reintrat în zona pozitivă, atingând pragul de 0,25 puncte procentuale (Grafic 3.8).

O importanță deosebită în demersul de calibrare a ratei amortizorului CCyB o are și analiza dinamicii activității de creditare. Datele de la finalul anului 2024 arată că România s-a clasat pe cea de a patra poziție în clasamentul statelor membre ale Uniunii Europene în privința ratei de creștere anuale a soldului creditului acordat companiilor nefinanciare (Grafic 3.9). Totuși, nivelul înregistrat în decembrie 2024 se situează ușor sub cel de la începutul aceluiași an, atunci când se situa pe prima poziție a clasamentului statelor Uniunii Europene.

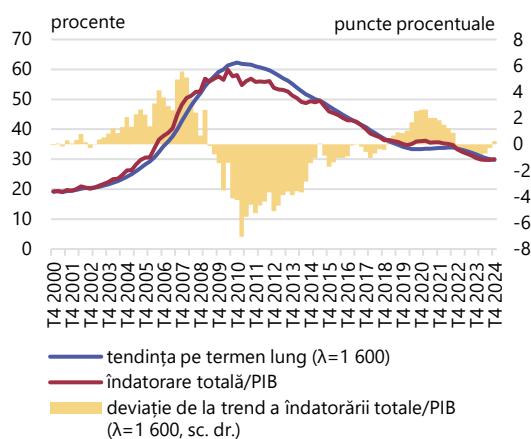
³⁴ A fost luat în considerare nivelul ratei CCyB anunțat pentru anul 2025.

Grafic 3.7. Analiza amortizorului anticiclic de capital pentru România (T4 2000 – T4 2024), în ipoteza unui ciclu financiar lung (Indicator Basel)

Sursa: BNR, INS, calcule BNR

Grafic 3.8. Analiza amortizorului anticiclic de capital pentru România (T4 2000 – T4 2024), în ipoteza unui ciclu financiar scurt³⁵ (Indicator alternativ)

Sursa: BNR, INS, calcule BNR

În ceea ce privește activitatea de creditare pe segmentul populației, în ultimele luni a fost înregistrată o evoluție importantă la nivel național. Datele de la finalul anului 2024 arată că România se clasa pe a treia poziție la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene în privința ratei anuale de creștere a soldului creditelor acordate populației, fiind depășită doar de Bulgaria și Croația. Această imagine însă diferă mult de cea înregistrată la începutul anului 2024, atunci când România se situa pe a noua poziție în clasamentul statelor UE (Grafic 3.10). Analizând componentele creditului acordat populației, o contribuție importantă a acestei dinamici a fost dată de evoluția puternică din acel an a creditului de consum.

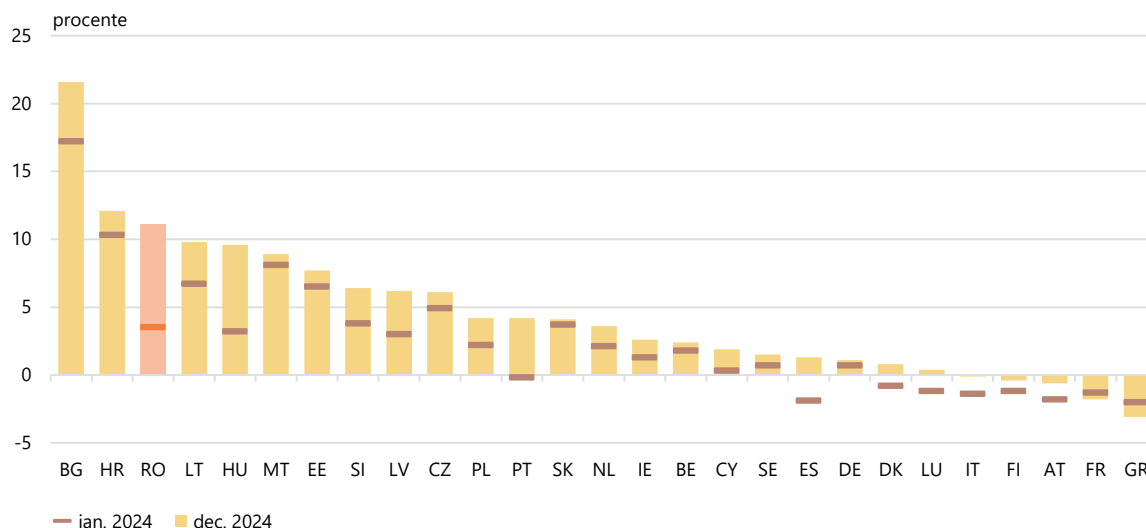
Grafic 3.9. Ratele anuale de creștere a soldului creditelor acordate companiilor nefinanciare

Sursa: BCE

³⁵ Valoarea parametrului λ de netezire de 1 600 este utilizată pentru cicluri cu lungimi similare ciclurilor economice, considerate în literatura de specialitate drept cicluri scurte de până la opt ani.

Grafic 3.10. Ratele anuale de creștere a soldului creditelor acordate populației

Sursa: BCE

3.1.2. Amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică

Cadrul de implementare a instrumentului macroprudențial

În urma manifestării crizei financiare internaționale, autoritățile internaționale au făcut eforturi în sensul identificării mecanismelor prociclice care au contribuit la declanșarea acestora și la agravarea efectelor sale. Comitetul pentru stabilitate financiară³⁶, Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară (BCBS)³⁷ și G-20 au emis recomandări pentru atenuarea efectelor prociclice ale reglementărilor financiare. În decembrie 2010, BCBS a publicat noi standarde internaționale de reglementare privind adecvarea capitalului bancar (normele Basel III), inclusiv norme care impun constituirea unor rezerve de capital destinate diminuării riscurilor bancare specifice. În anul 2016 a intrat în vigoare cadrul de reglementare european CRD IV, care a definit amortizoarele de capital care trebuie constituite de instituțiile de credit în scopul gestionării corespunzătoare a riscurilor structurale sau ciclice. Cu scopul de a preveni acumularea riscului sistemic generat de stimulentele nealiniate și a hazardului moral pe care îl implică instituțiile financiare sistemice, CERS recomandă autorităților naționale, ca instrument macroprudențial dedicat, utilizarea amortizoarelor de capital aplicabile instituțiilor financiare de importanță sistemică în cadrul sistemului financiar național (O-SII)³⁸ sau la nivel internațional (G-SII)³⁹.

Pe parcursul implementării noilor instrumente macroprudențiale, autoritățile naționale din Uniunea Europeană au identificat anumite limitări în modul inițial de configurare al amortizorului O-SII, context în care au formulat o serie de propuneri pentru flexibilizarea

³⁶ Financial Stability Board (FSB)

³⁷ Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)

³⁸ Other Systemically Important Institutions (O-SIIs)

³⁹ Global Systemically Important Institutions (G-SIIs)

instrumentului, într-o manieră care să permită acoperirea corespunzătoare a riscurilor pe care entitățile sistemice le-ar fi putut transfera către sectorul financiar național și economia reală. Astfel, prin cadrul de reglementare CRD V, a fost majorat nivelul amortizorului O-SII pe care autoritățile competente din statele membre îl pot impune în țara de origine băncilor având capital autohton (3 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, față de limita anterioară de 2 la sută), fiind totodată crescut plafonul maxim pe care autoritățile din țările-gazdă îl pot stabili pentru filialele băncilor străine⁴⁰. De asemenea, cadrul de reglementare CRD V a resetat modul de implementare a amortizorului O-SII și amortizorului pentru risc sistemic – SyRB, constând în aplicarea valorii cumulate a amortizorului O-SII și a SyRB în cazul băncilor sistemice care fac obiectul implementării unui amortizor pentru risc sistemic, în contextul în care cele două instrumente sunt destinate a acoperi riscuri diferite. În cazul în care statele membre intenționează să impună băncilor sistemice un amortizor O-SII mai mare de 3 la sută, sau dacă suma dintre rata amortizorului O-SII și rata SyRB este mai mare de 5 la sută, autoritățile naționale competente/desemnate trebuie să solicite aprobarea Comisiei Europene înainte de intrarea în vigoare a măsurii, urmărindu-se ca aceasta să nu determine efecte negative disproporționate asupra sistemului financiar în ansamblu sau asupra unor părți ale acestuia în alte state membre sau în UE în ansamblu, formând sau creând un obstacol pentru funcționarea pieței unice europene.

Literatura de specialitate definește obiectivele impunerii unor cerințe suplimentare de capital instituțiilor de importanță sistemică, printre acestea numărându-se: (i) majorarea capacității acestora de a absorbi pierderile, cu efecte pozitive asupra scăderii riscului sistemic generat de dimensiunea instituțiilor, (ii) scăderea probabilității de manifestare a unor dificultăți financiare în cazul băncilor sistemice, (iii) diminuarea severității impactului potențial al episoadelor de stres financiar cu care s-ar putea confrunta băncile mari, (iv) crearea unor rezerve de capital care să contribuie la continuarea procesului de intermediere financiară pe parcursul fazei de descreștere a ciclului economic și financiar, precum și (v) corectarea avantajelor de care dispun entitățile considerate „prea mari pentru a intra în faliment” ca urmare a unor garanții implicite din partea statului, ceea ce asigură un tratament egal în piață al tuturor instituțiilor de credit.

Pe fondul unui cadru macroeconomic dificil și al tensiunilor geopolitice, la nivelul Uniunii Europene, cerințele de capital aferente amortizorului aplicabil instituțiilor sistemice (amortizorul O-SII) au fost în general menținute la valorile și pentru instituțiile din anul precedent. Pentru România, anul 2024 a consemnat continuarea tendinței de concentrare a sectorului bancar românesc, din considerente de creștere a eficienței operaționale, cu impact asupra majorării amprentei sistemice a unor instituții de credit.

⁴⁰ În conformitate cu prevederile cadrului de reglementare CRD V, în cazul în care o bancă identificată ca având un caracter sistemic este o filială a unei/unui instituții/grup de tip G-SII/O-SII din UE care face obiectul unui amortizor O-SII pe o bază consolidată în țara de origine, rata amortizorului O-SII care poate fi implementată în țara-gazdă, și care se aplică la nivel individual sau subconsolidat, nu poate depăși valoarea mai mică dintre următoarele: a) suma între valoarea cea mai mare dintre rata amortizorului G-SII sau O-SII aplicabilă grupului la nivel consolidat și 1 la sută din valoarea totală a expunerii la risc; și b) 3 la sută din valoarea totală a expunerii la risc sau rata a cărei aplicare pentru grup la nivel consolidat a fost autorizată de Comisia Europeană.

Experiența la nivelul UE

Pentru crearea unui cadru caracterizat de concurență echitabilă (engl. *level playing field*), la nivelul pieței bancare comunitare în ceea ce privește identificarea și desemnarea instituțiilor sistemice, Autoritatea Bancară Europeană (ABE) a elaborat, cu sprijinul autorităților naționale, o metodologie comună (Ghidul EBA/GL/2014/10⁴¹) care oferă o procedură corespunzătoare pentru o evaluare standardizată a instituțiilor sistemice, dar care lasă și un spațiu de manevră autorităților naționale, având în vedere diferențele importante dintre caracteristicile sistemelor financiare din statele membre.

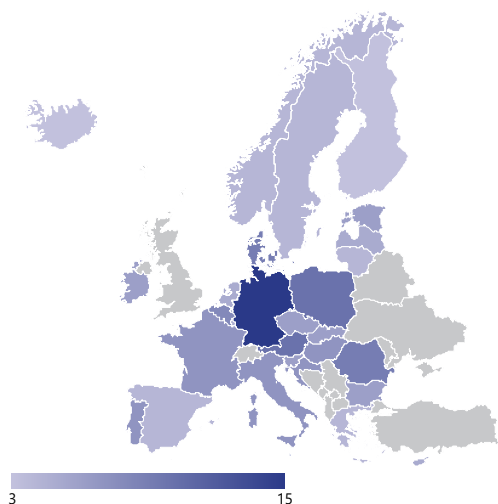
Metodologia este compusă din două etape, prima (comună la nivelul UE) constând în calcularea unui număr de 10 indicatori care au în vedere următoarele criterii: a) dimensiunea, b) importanța pentru economia statului membru relevant privită din prisma infrastructurii sistemului financiar și a gradului de substituibilitate, c) complexitatea activităților transfrontaliere și d) interconectarea instituției sau a grupului cu sistemul financiar. Această etapă este cea care asigură comparabilitatea și transparența în exercițiile de desemnare a instituțiilor de importanță sistemică la nivelul statelor membre. În cea de a doua etapă se ține cont de specificul sistemelor financiare naționale și se oferă posibilitatea utilizării unui set de indicatori opționali care să surprindă alte aspecte relevante ale sectorului bancar, care nu au fost captate în prima etapă de evaluare. În urma desfășurării evaluărilor anuale de identificare a instituțiilor sistemice, toate statele membre raportează rezultatele obținute către CERS.

În anul 2024, în statele din SEE au fost identificate un număr total de 185 de instituții sistemice (Grafic 3.11), în creștere față de anul 2023, atunci când numărul acestei categorii de instituții a fost de 182. Statele care și-au extins lista de instituții sistemice au fost Estonia (+2 instituții) și Norvegia (+1 instituție). De cealaltă parte, față de exercițiul de identificare precedent, numărul de instituții sistemice nu a scăzut în niciun stat din SEE. Numărul instituțiilor sistemice variază în rândul statelor SEE de la maximum din Germania de 15, la minimum de 3, în state precum Finlanda, Islanda și Liechtenstein, în funcție de specificitățile fiecărui sector bancar și de gradul de concentrare aferent.

În ceea ce privește modul de calibrare a amortizorului O-SII în anul 2024, doar Țările de Jos au modificat nivelul maxim al amortizorului, de la 2,5 la sută în 2023 la 2 la sută (Grafic 3.12). Pe de altă parte, rata minimă a fost crescută de două state: Țările de Jos (cu 0,75 puncte procentuale) și Portugalia (cu 0,25 puncte procentuale). Scăderi ale pragului minim au fost înregistrate doar în Ungaria (0,25 puncte procentuale).

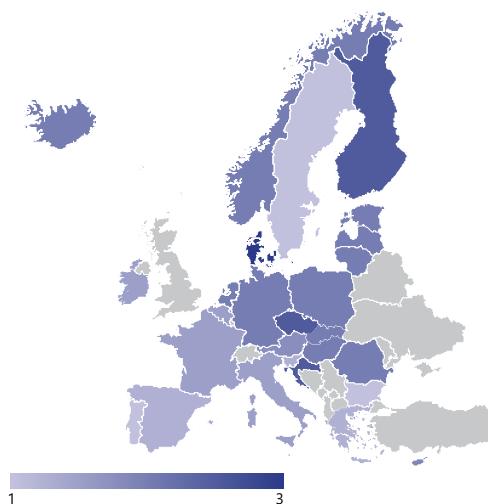
⁴¹ Ghidul privind criteriile de stabilire a condițiilor de aplicare a articolului 131 alineatul (3) din Directiva 2013/36/EU (CRD) în ceea ce privește evaluarea altor instituții de importanță sistemică (O-SII) – EBA-GL-2014-10_RO_GL on O-siis.pdf (europa.eu)

Grafic 3.11. Numărul de instituții identificate ca fiind O-SII în statele SEE în 2024

Sursa: CERS

Grafic 3.12. Rata maximă a amortizorului O-SII în statele SEE în 2024

Totodată, la nivel european, în anul 2024 au fost identificate șapte bănci de importanță sistemică globală (G-SII), similar cu numărul înregistrat în anul precedent. Aceste instituții sunt localizate în Franța (4), Germania (1), Țările de Jos (1) și Spania (1). Valoarea amortizorului este diferită între cele patru state membre, respectiv: (i) între 1 la sută și 1,5 la sută în Franța, (ii) 1,5 la sută în Germania și (iii) 1 la sută în Țările de Jos și Spania.

Este de menționat faptul că, în timp ce procesul de identificare a băncilor sistemice este armonizat la nivel european prin Ghidul EBA/GL/2014/10 (prin faptul că toate statele membre trebuie să aplice metodologia de determinare a scorului obținut din calculul indicatorilor obligatorii), stabilirea nivelului amortizorului O-SII intră în aria de competență a autorităților naționale din statele membre, în contextul existenței unor diferențe semnificative între caracteristicile sectoarelor bancare naționale (ponderea sectorului bancar în cadrul sistemului financiar național, volumul activelor bancare ca pondere în PIB, gradul de concentrare a sectorului bancar, structura sectorului bancar din perspectiva dimensiunii instituțiilor etc.).

Implementarea în România

Analizele privind identificarea băncilor sistemice și recalibrarea cerințelor suplimentare reprezentate de amortizorul de capital pentru instituțiile de importanță sistemică identificate la nivel național (amortizorul O-SII) au periodicitate anuală⁴². În România, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) are atribuția de a identifica instituțiile și

⁴² Art. 24 alin. 2 din Regulamentul CNSM nr. 2/2017 privind metodologia și procedura utilizate pentru stabilirea amortizoarelor de capital și sfera de aplicare a acestor instrumente, cu modificările și completările ulterioare, prevede următoarele: (2) Comitetul revizuieste anual instituțiile de tip O-SII identificate și comunică rezultatul către instituțiile vizate și CERS [...]. Art.23² alin. 6 din același regulament stipulează: (6) Comitetul revizuieste amortizorul O-SII cel puțin anual.

structurile sistemului financiar care sunt relevante din punct de vedere sistemic⁴³, acționând totodată în calitate de autoritate desemnată în sensul dispozițiilor cuprinse în secțiunile I și II, cap. 4, titlul VII din Directiva 2013/36/UE în ceea ce privește amortizoarele de capital. La nivelul instituțiilor de credit sistemice, amortizorul O-SII este implementat de Banca Națională a României, în calitate de autoritate de supraveghere sectorială, în urma emiterii unei recomandări în acest sens de către CNSM.

Începând din anul 2022 este utilizată o metodologie de recalibrare a amortizorului O-SII care implementează prevederile cadrului de reglementare european CRD V⁴⁴. În contextul în care recalibrarea utilizează drept criteriu scorurile obținute în urma calculării indicatorilor obligatorii de evaluare recomandați de Autoritatea Bancară Europeană prin Ghidul EBA/GL/2014/10, nivelul amortizorului O-SII este corelat cu amprenta sistemică a instituției, fiind folosită metoda intervalelor de valori (engl. *buckets*). Cele șase intervale au o valoare egală cu 500 puncte de bază cărora le corespund niveluri ale amortizorului O-SII în ordine crescătoare în funcție de importanța sistemică a instituției, în trepte egale cu 0,5 puncte procentuale. Amortizorul O-SII poate lua valori cuprinse între 0,5 la sută și 3 la sută (Tabel 3.3.).

Tabel 3.3. Calibrarea amortizorului O-SII prin metoda intervalelor de valoare

Interval (<i>bucket</i>)	Limite (min. - max.) (puncte de bază)	Nivelul amortizorului O-SII (% din total expuneri ponderate în funcție de risc)
1	27-500	0,5
2	501-1 000	1,0
3	1 001-1 500	1,5
4	1 501-2 000	2,0
5	2 001-2 500	2,5
6	peste 2 500	3,0

Notă: Primul interval are ca limită minimă scorul de 275 puncte de bază, de la care băncile sunt desemnate în mod automat ca fiind sistemice, conform metodologiei aprobate la nivel național. În cazul în care este identificată o bancă sistemică prin intermediul indicatorilor suplimentari, dar aceasta are scorul dat de indicatorii obligatorii sub pragul de 275 puncte de bază, atunci instituția se va încadra în primul interval.

Sursa: BNR

⁴³ Art. 3 alin.1 lit. c din Legea nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național: (1) În vederea îndeplinirii obiectivului fundamental prevăzut la art. 2 alin. (1), Comitetul are următoarele atribuții: [...] c) identificarea instituțiilor și structurilor sistemului financiar care sunt relevante din punct de vedere sistemic [...].

⁴⁴ Prevederile CRD V referitoare la amortizorul O-SII au fost implementate prin Regulamentul CNSM nr. 1 din 18.12.2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului CNSM nr. 2/2017 privind metodologia și procedura utilizate pentru stabilirea amortizoarelor de capital și sfera de aplicare a acestor instrumente. Referitor la nivelul amortizorului O-SII, art. 23 alin.1 din regulament stipulează următoarele: „În baza criteriilor de identificare a instituțiilor de tip O-SII, Comitetul poate recomanda autorităților naționale de supraveghere financiară sectorială să impună instituțiilor de tip O-SII menținerea unui amortizor cu un nivel mai mic sau egal cu 3 la sută din valoarea totală a expunerii la risc [...]”. CNSM poate recomanda autorităților naționale de supraveghere financiară sectorială să impună instituțiilor sistemice menținerea unui amortizor mai mare de 3 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, sub rezerva autorizării de către Comisia Europeană (art. 23¹ din regulament).

Este de menționat faptul că, în cadrul evaluărilor derulate în perioada 2023-2024, în sectorul bancar românesc au fost identificate instituții sistemice atât în prima etapă (calculul scorului pe baza indicatorilor obligatorii recomandați de Autoritatea Bancară Europeană), cât și în a doua etapă, reprezentată de calcularea indicatorilor opționali⁴⁵.

În perioada 1 ianuarie 2024 – 31 martie 2025 sunt aplicabile prevederile Recomandării CNSM nr. R/4/2023 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România⁴⁶, prin care se recomandă Băncii Naționale a României să impună, începând cu data de 1 ianuarie 2024, pe bază individuală sau consolidată, după caz, un amortizor de capital aferent altor instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII) calculat pe baza valorii totale a expunerii la risc, fiecărei instituții de credit identificate ca având un caracter sistemic potrivit datelor raportate pentru 31.12.2022, după cum urmează: (i) 2 la sută pentru Banca Transilvania S.A. (nivel consolidat), (ii) 1,5 la sută pentru UniCredit Bank S.A. (nivel consolidat), Banca Comercială Română S.A. (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale S.A. (nivel consolidat), (iii) 1 la sută pentru Raiffeisen Bank S.A. (nivel consolidat), CEC Bank S.A. (nivel individual) și (iv) 0,5 la sută pentru OTP Bank România S.A. (nivel consolidat), Alpha Bank România S.A. (nivel individual) și EXIM Banca Românească (nivel individual). Instituțiile de importanță sistemică identificate, scorurile obținute în cadrul evaluării efectuate pe baza raportărilor având data de referință 31 decembrie 2022 și nivelul amortizorului O-SII aplicabil începând cu 1 ianuarie 2024 sunt prezentate în Tabelul 3.4.

Tabel 3.4. Instituțiile de importanță sistemică și amortizorul O-SII aplicabile în perioada 1 ianuarie 2024 – 31 martie 2025

Instituția de credit	Scorul conform indicatorilor obligatorii/suplimentari	Cerința privind amortizorul O-SII (% din valoarea totală a expunerii la risc)	Nivelul de aplicare a amortizorului O-SII
A. Identificate în prima etapă de evaluare, respectiv instituțiile care au obținut un scor superior limitei minime de 275 puncte de bază la calculul indicatorilor obligatorii recomandați de ABE pentru data de referință 31.12.2022			
Banca Transilvania S.A.	1 681 puncte de bază	2,0	consolidat
BRD – Groupe Société Générale S.A.	1 297 puncte de bază	1,5	consolidat
Banca Comercială Română S.A.	1 250 puncte de bază	1,5	consolidat
UniCredit Bank S.A.	1 237 puncte de bază	1,5	consolidat

⁴⁵ Conform metodologiei aprobate la nivel național, indicatorii opționali care sunt utilizați pentru aprofundarea analizei privind importanța sistemică a instituțiilor de credit sunt următorii: a) aportul instituției de credit la finanțarea economiei reale, calculat prin volumul creditelor acordate companiilor nefinanciare și gradul de substituție al activității de creditare a companiilor nefinanciare; b) aportul instituției de credit la intermedierea financiară, calculat prin volumul depozitelor atrase de la populație și de la companii nefinanciare; c) prezența instituției de credit pe piața interbancară și cuantificarea efectului de contagiune; d) determinarea instituțiilor de importanță sistemică din cadrul sistemului de plăți ReGIS; e) vulnerabilitatea la contagiune în relația mamă-fiică prin prisma împrumutătorului comun (țara de origine a capitalului).

⁴⁶ Recomandarea CNSM nr. R/4/2023 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România este publicată pe website-ul CNSM (https://www.cnsmro.ro/res/ups/Recomandare-CNSM-nr.4_2023-amortizor-O-SII-aplicabil-in-2024.pdf).

– continuare –

Instituția de credit	Scorul conform indicatorilor obligatorii/suplimentari	Cerința privind amortizorul O-SII (% din valoarea totală a expunerii la risc)	Nivelul de aplicare a amortizorului O-SII
Raiffeisen Bank S.A.	834 puncte de bază	1,0	consolidat
CEC Bank S.A.	516 puncte de bază	1,0	individual
OTP Bank România S.A.	492 puncte de bază	0,5	consolidat
Alpha Bank România S.A.	343 puncte de bază	0,5	individual
B. Identificate în a doua etapă de evaluare, reprezentată de calcularea indicatorilor suplimentari – pragul de la care instituțiile sunt desemnate ca fiind sistemice pe piața analizată este de 2,75%			
EXIM Banca Românească S.A.	Criteriul A – Aportul instituției de credit la finanțarea economiei reale, calculat prin volumul creditelor acordate companiilor nefinanciare și gradul de substituție al activității de creditare a companiilor nefinanciare: banca este sistemică aferent celor 4 trimestre de analiză : trim. IV 2022 (5,81%), trim. III 2022 (5,04%), trim. I 2023 (4,37%) și trim. II 2023 (5,22%). Criteriul B – Aportul instituției de credit la intermedierea financiară, calculat prin volumul depozitelor atrase de la populație și de la companii nefinanciare: banca este sistemică aferent trim. I 2023 (2,96%) și trim. II 2023 (2,88%). Criteriul C – Prezența instituției de credit pe piața interbancară și cuantificarea efectului de contagiune: banca este sistemică pentru 3 trimestre de analiză, începând cu trim. IV 2022 Criteriul D – Determinarea instituțiilor de importanță sistemică din cadrul sistemului de plăți ReGIS: banca este sistemică pentru trim. II 2023 (3,60%)	0,5	individual

Sursa: CNSM

Recomandarea CNSM nr. R/4/2023 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România a fost implementată de Banca Națională a României prin emiterea Ordinului BNR nr. 9/2023 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII)⁴⁷.

În cursul anului 2024 a fost derulată o nouă analiză pentru identificarea băncilor sistemice, prin utilizarea raportărilor având data de referință 30 septembrie 2024. Evaluarea, efectuată la cel mai înalt nivel de consolidare – conform prevederilor cadrului european aplicabil – a relevat un număr de șapte bănci sistemice, după cum urmează:

- ➡ șase bănci au fost identificate în prima etapă de analiză (calcularea indicatorilor obligatorii recomandați de ABE), în cadrul căreia au obținut scoruri superioare pragului de 275 puncte de bază – utilizat pentru desemnarea automată a instituțiilor sistemice,

⁴⁷ Ordinul BNR nr. 9/2023 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII) a fost publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I nr. 1177 din 27 decembrie 2023.

respectiv: Banca Transilvania (2 187 p.b.), UniCredit Bank (1 450 p.b.), Banca Comercială Română (1 392 p.b.), BRD – Groupe Société Générale (1 300 p.b.), Raiffeisen Bank (833 p.b.) și CEC Bank (624 p.b.);

- ➔ o bancă a fost identificată în a doua etapă de analiză (calcularea indicatorilor suplimentari relevanți pentru sectorul bancar românesc), în cadrul căreia a obținut scoruri superioare pragului de 2,75 la sută de la care instituțiile sunt desemnate ca fiind sistemice pe piața analizată: EXIM Banca Românească S.A. a fost identificată ca fiind sistemică în conformitate cu criteriul A – Aportul instituției de credit la finanțarea economiei reale (calculat prin volumul creditelor acordate companiilor nefinanciare și gradul de substituție al activității de creditare a companiilor nefinanciare) pentru care a obținut o cotă de 5,63 la sută și conform criteriului B – Aportul instituției de credit la intermedierea financiară (calculat prin volumul depozitelor atrase de la populație și de la companii nefinanciare) pentru care a obținut o cotă de 2,98 la sută.

Evaluarea a fost analizată în ședința Consiliului general al CNSM din data de 16 decembrie 2024, care a decis emiterea Recomandării CNSM nr. R/6/2024 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România, prin care se recomandă Băncii Naționale a României să impună, începând cu data de 1 aprilie 2025, pe bază individuală sau consolidată, după caz, un amortizor de capital aferent altor instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII) calculat pe baza valorii totale a expunerii la risc, fiecărei instituții de credit identificate ca având un caracter sistemic pe baza datelor raportate pentru 30.09.2024, după cum urmează: (i) 2,5 la sută pentru Banca Transilvania S.A. (nivel consolidat), (ii) 1,5 la sută pentru UniCredit Bank S.A. (nivel consolidat), Banca Comercială Română S.A. (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale S.A. (nivel consolidat), (iii) 1 la sută pentru Raiffeisen Bank S.A. (nivel consolidat), CEC Bank S.A. (nivel consolidat) și (iv) 0,5 la sută EXIM Banca Românească (nivel individual).

Instituțiile de importanță sistemică și amortizorul O-SII aplicabil începând cu 1 aprilie 2025, precum și scorurile obținute în cadrul evaluării efectuate pe baza raportărilor având data de referință 30 septembrie 2024, sunt prezentate în Tabelul 3.5.

Tabel 3.5. Instituțiile de importanță sistemică și amortizorul O-SII aplicabil începând cu 1 aprilie 2025

Instituțiile de credit incluse pe lista băncilor sistemice, aplicabilă începând cu 1.04.2025	Scorul obținut pentru data de referință 30.09.2024	Nivelul amortizorului O-SII propus a fi aplicat băncii începând cu 1.04.2025	Nivelul de consolidare la care se aplică amortizorul O-SII propus a fi aplicat băncii începând cu 1.04.2025
A. Identificate în prima etapă de evaluare, respectiv instituțiile care au obținut un scor superior limitei minime de 275 puncte de bază la calculul indicatorilor obligatorii recomandați de ABE			
Banca Transilvania S.A.	2 187 puncte de bază	2,5%	consolidat
UniCredit Bank S.A.	1 450 puncte de bază	1,5%	consolidat
Banca Comercială Română S.A.	1 392 puncte de bază	1,5%	consolidat

– continuare –

BRD – Groupe Société Générale S.A.	1 300 puncte de bază	1,5%	consolidat
Raiffeisen Bank S.A.	833 puncte de bază	1,0%	consolidat
CEC Bank S.A.	624 puncte de bază	1,0%	consolidat
B. Identificate în a doua etapă de evaluare, reprezentată de calcularea indicatorilor suplimentari – pragul de la care instituțiile sunt desemnate ca fiind sistemice pe piața analizată este de 2,75 la sută			
EXIM Banca Românească S.A.	Criteriul A – Aportul instituției de credit la finanțarea economiei reale, calculat prin volumul creditelor acordate companiilor nefinanciare și gradul de substituție al activității de creditare a companiilor nefinanciare: 5,63%	0,5%	individual
	Criteriul B – Aportul instituției de credit la intermedierea financiară, calculat prin volumul depozitelor atrase de la populație și de la companii nefinanciare: 2,98%		

Sursa: CNSM

Față de rezultatele obținute în urma evaluării anterioare, numărul băncilor sistemice a scăzut de la nouă la șapte, datorită: a) preluării unei bănci sistemice (OTP Bank România) de către Banca Transilvania, operațiune care a majorat amprenta sistemică a băncii achizitoare și b) diminuării importanței sistemice a Alpha Bank ca urmare a retragerii din România a grupului grecesc Alpha, filiala din România fiind preluată de UniCredit Italia în noiembrie 2024. Conform informării transmise de banca achizitoare, operațiunea se va finaliza în cursul anului 2025 prin fuziunea prin absorbție a activelor Alpha Bank România în cadrul UniCredit Bank S.A.

Dintre cele șapte bănci sistemice identificate ca având un caracter sistemic în cadrul celei mai recente evaluări, trei instituții de credit au capital românesc (CEC Bank și EXIM Banca Românească) sau capital majoritar românesc (Banca Transilvania), pentru care BNR are calitatea de autoritate competentă (autoritate de supraveghere sectorială). Restul de patru instituții sunt filiale ale unor bănci străine din alte state membre (Austria – BCR, Raiffeisen; Italia – UniCredit; Franța – BRD) care au calitatea de instituții sistemice în țara de origine sau sunt instituții de importanță sistemică globală (G-SII) și trebuie să mențină cerințe suplimentare de capital la nivel consolidat, după cum urmează:

- ➔ conform notificării transmise la CERS de Autoritatea de Supraveghere Financiară din Austria (FMA), în noiembrie 2024, grupurile bancare Erste Group Bank AG și Raiffeisen Bank International AG trebuie să se conformeze unei cerințe de capital pentru amortizorul O-SII, aplicabile la nivel consolidat, în cuantum de 1,75 la sută din expunerile totale ponderate la risc începând cu 1 ianuarie 2025;
- ➔ Autoritatea de control prudential și rezoluție (ACPR) din Franța a comunicat că grupul Société Générale se află pe lista instituțiilor de credit de importanță sistemică globală, fiindu-i aplicabilă cerința de capital privind amortizorul G-SII în cuantum de 1 la sută pe parcursul anului 2025, similar anului anterior. Totodată, ACPR a notificat CERS asupra faptului că grupul Société Générale a fost identificat ca entitate de importanță

sistemică la nivel național, context în care îi este aplicabil un amortizor O-SII de 1 la sută din expunerile totale ponderate la risc începând cu 1 ianuarie 2025. Întrucât, conform prevederilor cadrului de reglementare european, băncilor sistemice li se aplică valoarea cea mai mare dintre rata amortizorului G-SII și cea a amortizorului O-SII, grupul Société Générale trebuie să constituie, pentru importanța sa sistemică, capital suplimentar de 1 la sută din expunerile totale ponderate la risc;

- ➡ Banca Italiei a identificat UniCredit ca instituție de importanță sistemică globală (G-SII), grupului fiindu-i aplicabil un amortizor G-SII de 1 la sută din expunerile totale ponderate la risc. Totodată, grupul UniCredit a fost identificat ca având importanță sistemică la nivel național, amortizorul O-SII aplicabil fiind stabilit la 1,5 la sută începând cu 1 ianuarie 2024. În acest context, conform prevederilor CRD V, grupului UniCredit îi este aplicabilă, pentru riscul structural reprezentat de mărimea instituției, o cerință de capital de 1,5 la sută din expunerile totale ponderate la risc.

Nivelul amortizorului O-SII aplicabil începând cu 1 aprilie 2025 instituțiilor de credit sistemice din România care sunt filiale ale băncilor străine menționate se încadrează în limitele prevăzute de legislația europeană (CRD V), implementate la nivel național⁴⁸.

Recalibrarea amortizorului O-SII, aprobată în ședința CNSM din data de 16 decembrie 2024, a făcut obiectul notificării prealabile către CERS⁴⁹, proces care a durat 30 de zile, conform prevederilor aplicabile. Nu au fost primite observații sau comentarii din partea CERS, Comisiei Europene, a autorităților europene de supraveghere sau a autorităților naționale competente din țările de origine ale băncilor care dețin filiale în România cu privire la modul de implementare a amortizorului O-SII aplicabil la nivel național.

În acest context, Banca Națională a României a inițiat măsurile necesare pentru implementarea Recomandării CNSM nr. R/6/2024 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România, care s-au finalizat prin emiterea Ordinului BNR nr. 1/2025 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII)⁵⁰.

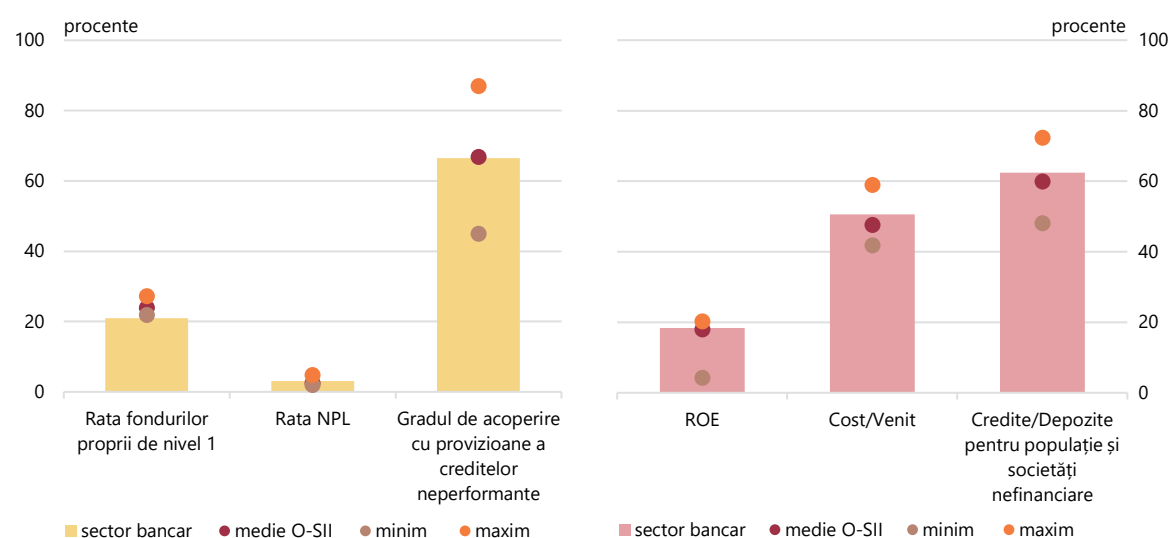
⁴⁸ La nivelul autorității macroprudențiale naționale, cadrul european CRD V a fost implementat prin Regulamentul CNSM nr. 1/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului CNSM nr. 2/2017 privind metodologia și procedura utilizate pentru stabilirea amortizoarelor de capital și sfera de aplicare a acestor instrumente.

⁴⁹ Cerințele art. 131 alin. 7 din Directiva (UE) 2019/878 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului stipulează următoarele: „(7) Înainte de a stabili sau restabili un amortizor O-SII, autoritatea competentă sau autoritatea desemnată transmite o notificare către CERS cu o lună înainte de publicarea deciziei menționate la alineatul (5) [...]. CERS transmite fără întârziere astfel de notificări către Comisie, ABE și autoritățile competente și desemnate ale statelor membre în cauză”. Prevederile CRD V au fost implementate prin art. 23 alin. (2) din Regulamentul Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială nr. 2/2017 privind metodologia și procedura utilizate pentru stabilirea amortizoarelor de capital și sfera de aplicare a acestor instrumente, modificat prin Regulamentul CNSM nr. 1 din 18.12.2020 (https://www.cnsmro.ro/res/ups/Regulament-CNSM-1_2020_RO.pdf).

⁵⁰ Ordinul BNR nr. 1/2025 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII) a fost publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I nr. 168 din 25 februarie 2025.

Grupa instituțiilor de credit identificate ca având un caracter sistemic pentru anul 2025 are un rol determinant pentru sectorul bancar românesc, situație reflectată de următorii indicatori: (i) deține 78,9 la sută din activele bancare la data de 30 septembrie 2024, (ii) asigură o proporție semnificativă a serviciilor financiare către economia reală (75,9 la sută din creditele în stoc; 76,7 la sută din depozitele atrase; 64,1 la sută din plățile efectuate), (iii) din perspectiva complexității, derulează 92,9 la sută din tranzacțiile cu instrumente financiare derivate pe piețe extrabursiere, plasează 95,4 la sută din activele transfrontaliere și atrage 74,3 la sută din pasivele externe, iar (iv) în privința interconectivității cu celelalte entități care activează în domeniul financiar, furnizează 78,4 la sută din activele intrafinanciare, utilizează 72,8 la sută din pasivele intrafinanciare și deține 99,2 la sută din stocul de obligațiuni emise.

Grafic 3.13 Indicatori de prudență și eficiență ai instituțiilor de importanță sistemică (dec. 2024)

Sursa: BNR, rapoartări prudențiale

Analizând instituțiile de credit din perspectivă macroprudențială, grupa băncilor de importanță sistemică înregistrează un nivel îmbunătățit al capitalizării față de anul precedent (23,9 la sută față de 22,5 la sută), peste capitalizarea sectorului bancar (20,9 la sută în decembrie 2024). Din perspectiva calității activelor, exprimate prin rata creditelor neperformante (NPL), se observă o ușoară înrăutățire față de nivelul înregistrat în anul precedent pentru instituțiile sistemice (2,5 la sută față de 2,32 la sută), dar indicatorul se păstrează în continuare în zona verde de risc, conform clasificăției ABE (rata NPL mai scăzută de 3 la sută). Totuși, acest indicator la nivelul sectorului a depășit marginal pragul de 3 la sută, ajungând la 3,13 la sută în decembrie 2024. Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante s-a menținut în jurul valorii consemnate în anul precedent (67 la sută) atât pentru sectorul bancar, cât și pentru grupa băncilor sistemice, nivel situat semnificativ peste media UE (41,2 la sută la 31 decembrie 2024).

Din perspectiva profitabilității și a eficienței, analizând valoarea rentabilității financiare (ROE) poziția instituțiilor sistemice s-a deteriorat, ajungând la 18 la sută în decembrie 2024 (față de 20,05 la sută în anul anterior), în vreme ce media sectorului a fost de 18,4 la sută. În ceea

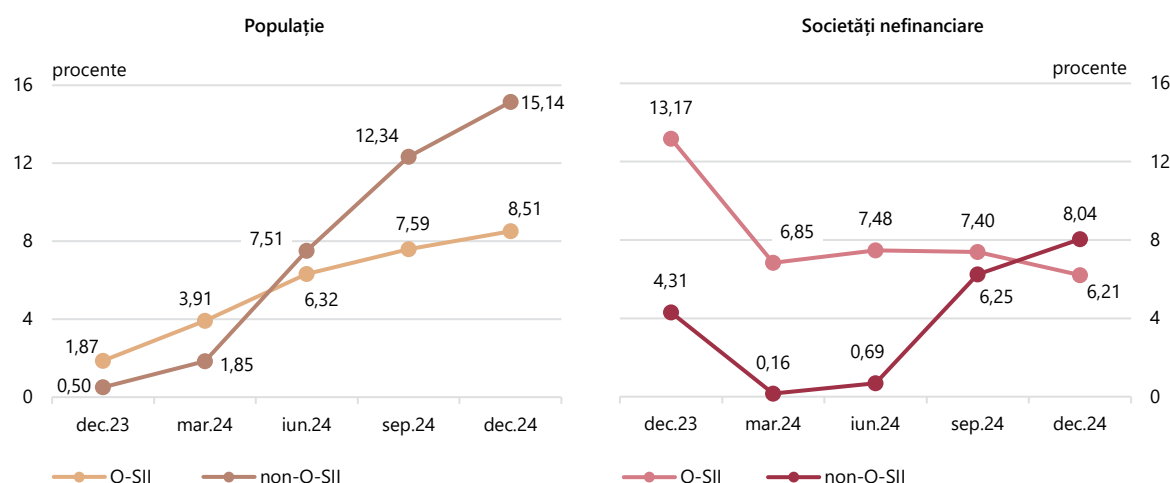
ce privește raportul dintre cheltuieli operaționale și venituri operaționale, acesta a fost de 47,76 la sută (față de 46,34 la sută în anul anterior) pentru grupa instituțiilor sistemice și 50,61 la nivelul întregului sector. Indicatorii menționați se află în zona verde, definită prin metodologie ABE, și sunt mai buni decât cei consemnați la nivel european (10,5 la sută pentru ROE și 52,6 la sută pentru raportul cost/venit aferent datei de referință 31 decembrie 2024). Analizând raportul dintre credite și depozite având drept contrapartidă gospodăriile populației și societățile nefinanciare, instituțiile O-SII consemnează o majorare marginală a indicatorului în decembrie 2024 față de decembrie 2023 (de la 59,43 la sută la 60 la sută). Același trend se observă și la nivelul sectorului bancar, unde avansul a fost de 1,33 puncte procentuale, de la 61,1 la sută în decembrie 2023 la 62,43 la sută în decembrie 2024. Aceste evoluții pot fi puse pe seama mediului macroeconomic marcat de menținerea ratelor de dobândă la niveluri înalte, context în care atât populația, cât și societățile nefinanciare au preferat să adopte strategii investiționale bazate pe constituirea de depozite, raportul diminuându-se ca urmare a manifestării efectului de numitor. Nivelul consemnat de băncile din România se situează în intervalul cel mai bun definit de ABE (sub 100 la sută – zona verde), dar reflectă necesitatea îmbunătățirii strategiilor în sensul adâncirii intermedierei și incluziunii financiare.

În ceea ce privește activitatea de creditare a sectorului real, se remarcă o majorare a ratelor de creștere pe parcursul anului 2024 pe segmentul populației și o diminuare în cazul societăților nefinanciare, atât în cazul sectorului bancar în ansamblu, cât și la nivelul instituțiilor sistemice. Față de perioada anterioară, când băncile sistemice au contribuit preponderent la avansul creditelor direcționate către economia reală, în anul 2024 se remarcă o inversare între ratele de creștere a creditelor acordate de instituțiile O-SII și non-O-SII, în special pe segmentul populației (aferent căruia băncile sistemice au înregistrat o creștere anuală de 8,51 la sută, în vreme ce restul instituțiilor au avut o creștere de 15,14 la sută). Pe segmentul societăților nefinanciare s-a observat o scădere a ritmului de creștere pentru instituțiile sistemice (de la 13,17 la sută în decembrie 2023 la 6,21 la sută în decembrie 2024), ecartul dintre acestea și celelalte instituții de credit fiind anulat, iar trendul a fost inversat pe finalul anului, când instituțiile non-O-SII au înregistrat o rată de creștere a creditării către companii de 8,04 la sută. În anul 2024, creditarea în valută a continuat să joace un rol important în susținerea ratelor de creștere, în principal pe segmentul companiilor, având în vedere diferențialul de rată a dobânzii. Este de remarcat faptul că ritmul de creștere al creditelor acordate de instituțiile de credit mari, de importanță sistemică, este sub cel al sectorului bancar, practic decalajul dintre cele două categorii de instituții fiind restrâns. O posibilă explicație pentru această evoluție ar putea fi faptul că instituțiile de tip O-SII și-au canalizat resursele preponderent înspre finanțarea sectorului guvernamental.

În conformitate cu prevederile Ghidului Autorității Bancare Europene privind criteriile de stabilire a condițiilor de aplicare a articolului 131 alineatul (3) din Directiva 2013/36/UE (CRD) în ceea ce privește evaluarea altor instituții de importanță sistemică (O-SII) – EBA/GL/2014/10⁵¹, prima etapă a evaluării anuale având ca obiectiv identificarea băncilor

⁵¹ https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1045622/6db72da6-f8e7-4ab7-9cc4-38e49f4bfd2d/EBA-GL-2014-10_RO_GL%20on%20O-siis.pdf

Grafic 3.14 Rata de creștere anuală a creditelor și avansurilor acordate populației și societăților nefinanciare de instituțiile de tip O-SII și non-O-SII

Sursa: BNR, raportări prudențiale

sistemică – respectiv calcularea indicatorilor obligatorii, este realizată la cel mai înalt nivel de consolidare, pe baza raportărilor financiare transmise de instituțiile de credit. Astfel, în cazul grupurilor bancare, sunt luate în calcul toate entitățile incluse în perimetrul de consolidare a grupului. În acest context, analiza privind identificarea băncilor sistemică are în vedere operațiunile de achiziții/preluări/fuziuni/divizări care au loc în cadrul sectorului bancar național, astfel încât rezultatele evaluării să surprindă dimensiunea reală a amprenteii sistemică a grupurilor bancare. În România, în anul 2024 au fost inițiate un număr de patru operațiuni de preluare/achiziție în cadrul sectorului bancar, stadiul acestora fiind prezentat în Caseta C.

Caseta C. Operațiunile de preluare/achiziție inițiate în anul 2024 în cadrul sectorului bancar românesc

În conformitate cu notificările transmise de instituțiile de credit la Banca Națională a României, în calitate de autoritate de supraveghere, în cursul anului 2024 au fost inițiate următoarele operațiuni de preluare/achiziție în cadrul sectorului bancar românesc:

- preluarea Porsche Bank S.A. de către doi acționari români, care dețin împreună o participație de 100 la sută din capitalul social și din drepturile de vot în cadrul băncii. Tranzacția a avut loc la data de 31.07.2024, iar denumirea băncii a fost schimbată în Credex Bank S.A. Începând cu data tranzacției, instituția face parte din grupa băncilor având capital românesc. Dacă în trecut Porsche Bank a fost o bancă de nișă, axată pe un singur produs (credite pentru automobile), Credex Bank va fi – în conformitate cu declarațiile noilor acționari – o bancă antreprenorială care va fi construită pe o fundație digitală și va oferi o gamă completă de produse și beneficii pentru clienții persoane fizice și persoane juridice;
- preluarea First Bank de către Intesa Sanpaolo S.p.A. (Italia) – tranzacția a fost finalizată la data de 31 mai 2024. Banca achizițoare este prezentă în România din anul 1996 prin Intesa Sanpaolo Bank România, iar tranzacția finalizată în anul 2024 a fost derulată

cu intenția de a consolida poziția grupului pe piața locală. Conform declarațiilor noului acționar, Intesa Sanpaolo Bank România și First Bank totalizează active de aproximativ 3,2 miliarde euro, deservește aproximativ 143 000 de clienți și au peste 1 500 de angajați, iar clienții persoanele fizice și juridice din România vor beneficia de o rețea extinsă de sucursale și bancomate, completată de o platformă avansată de servicii digitale și la distanță. În Italia, Intesa Sanpaolo este al doilea grup ca mărime din cadrul sectorului bancar, context în care intenționează să promoveze colaborări de afaceri mai strânse între cele două țări prin companiile italiene care își desfășoară activitatea în România;

c) achiziția OTP Bank România de către Banca Transilvania – tranzacția a fost finalizată la data de 30 iulie 2024, prima raportare financiară care a inclus în perimetrul de consolidare noua instituție achiziționată având data de referință 30 septembrie 2024. Până la data preluării, OTP Bank România a avut calitatea de instituție de importanță sistemică (fiindu-i aplicabil un amortizor O-SII de 0,5 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, în urma obținerii unui scor de 492 puncte de bază conform evaluării efectuate pentru data de referință 31 decembrie 2022). Integrarea OTP Bank România în Banca Transilvania s-a încheiat în 28 februarie 2025, prin fuziunea celor două bănci. În urma achiziției OTP Bank România, banca achizitoare și-a majorat semnificativ amprenta sistemică (de la 1 681 puncte de bază, conform evaluării efectuate pentru data de referință 31 decembrie 2022, la 2 187 puncte de bază, pentru data de referință 30 septembrie 2024, când OTP Bank România a fost inclusă în perimetrul de consolidare al Băncii Transilvania). Modificarea a determinat majorarea amortizorului O-SII aplicabil de la 2 la sută la 2,5 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, nivel aplicabil începând cu data de 1 aprilie 2025;

d) achiziția Alpha Bank Romania SA de către UniCredit S.p.A. – în luna iulie 2024, UniCredit S.p.A. Italia a notificat în prealabil Banca Națională a României, în conformitate cu prevederile art. 25 alin. (1) din OUG nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, cu privire la intenția de a achiziționa o participație calificată, reprezentând 90,1 la sută din acțiunile emise de Alpha Bank România S.A. Tranzacția a avut loc la data de 4 noiembrie 2024. Conform documentației remise Băncii Naționale a României, în calitate de autoritate de supraveghere, realizarea achiziției marchează demararea procesului de integrare treptată a Alpha Bank România în Grupul UniCredit, care se va finaliza cu fuziunea prin absorbție a Alpha Bank România S.A. în cadrul UniCredit Bank S.A., estimată a avea loc în a doua parte a anului 2025. Conform declarațiilor achizitorului, fuziunea va aduce împreună două bănci complementare, ambele cu relații și expertiză de lungă durată pe piața din România, care va consolida poziția instituției de credit rezultate în piața bancară. Este de menționat faptul că acționarul grec Alpha Services and Holdings își va păstra prezența de lungă durată pe piața românească, urmând să dețină, după finalizarea fuziunii, o cotă de 9,9 la sută din UniCredit Bank S.A. Tranzacția este parte a parteneriatului strategic dintre UniCredit și Alpha Services and Holdings, care a fost anunțat în octombrie 2023.

3.1.3. Amortizorul de capital pentru riscul sistemic

Cadrul de implementare a instrumentului macroprudențial

Amortizorul de capital pentru riscul sistemic (SyRB) a continuat să reprezinte un instrument utilizat frecvent de autoritățile macroprudențiale, dat fiind avantajul de a fi cel mai flexibil dintre cele patru amortizoare prevăzute de cadrul european de reglementare. SyRB, ca parte a măsurilor macroprudențiale, poate fi utilizat atât pentru a consolida reziliența infrastructurilor financiare, cât și pentru a modera creșterea accelerată a activității de creditare în anumite segmente.⁵² Avantajul utilizării amortizorului se reflectă atât în flexibilitatea calibrării, adaptată specific structurii și vulnerabilităților fiecărui sistem financiar național, cât și în aplicabilitatea sa, care poate viza fie toate instituțiile de credit, fie un subset de instituții de credit.

Flexibilitatea amortizorului a fost extinsă prin modificările aduse de cadrul de reglementare CRD V, care permite instituirea unor cerințe compuse. SyRB poate fi aplicat atât asupra expunerilor totale, cât și asupra celor sectoriale, incluzând expuneri către țări terțe sau expuneri sectoriale din alte state membre. Un amendament semnificativ pentru calibrarea acestui instrument în vederea atingerii obiectivelor intermediare ale politicii macroprudențiale este introducerea posibilității de aplicare cumulativă a amortizorului SyRB pe multiple categorii de expuneri sau la nivelul expunerilor totale, valoarea acestuia fiind determinată prin însumarea cerințelor individuale (art. 133 alin. (2) din CRD V):

$$B_{SR} = r_T * E_T + \sum_i r_i * E_i$$

unde B_{SR} reprezintă cerința cumulată a amortizorului aplicabilă unei instituții, $r_T * E_T$ – cerința aplicată la nivelul expunerilor totale (calculată ca produsul dintre rata amortizorului și volumul total al expunerilor), iar $r_i * E_i$ – cerința aplicată la nivelul unui subset de expuneri i (calculate în mod similar cu cerința pentru expunerile totale).

De asemenea, modificările aduse de CRD V au clarificat și consolidat delimitarea dintre SyRB și celelalte amortizoare de capital (CCyB, O-SII și G-SII), prin eliminarea prevederii conform căreia SyRB putea fi utilizat pentru a contracara riscurile sistemice pe termen lung de natură non-ciclică. O altă modificare importantă se referă la obligația de cumulare a cerințelor de capital aferente amortizoarelor O-SII și SyRB. Dacă suma ratelor celor două amortizoare este mai mare de 5 la sută, autoritățile naționale trebuie să solicite aprobarea Comisiei Europene înainte de intrarea în vigoare a măsurii. În conformitate cu vechile prevederi ale CRD IV, instituțiile de credit sistemice aveau obligația de constituire a amortizorului cu valoarea cea mai mare dintre O-SII și SyRB, în situația în care cel din urmă se aplica asupra expunerilor totale.

Metodologia de aplicare sectorială a amortizorului de capital pentru riscul sistemic a fost definită la nivel european prin *Ghidul ABE privind subseturile adecvate de expuneri sectoriale*

⁵² Aliman, M., Amza, A., Grecu, R., Hoholea, G., Kubinski, M., Sîrbu, N., Uzum, L., *Evaluarea politicii macroprudențiale din România – rolul amortizoarelor de capital*, Caiet de studii nr. 62/2024, Banca Națională a României

(EBA/GL/2020/13). Acest ghid, emis în conformitate cu articolul 133 alineatul (5) litera (f) din Directiva 2013/36/UE, stabilește principiile de implementare, criteriile de eligibilitate și categoriile de expuneri care pot face obiectul aplicării unui amortizor de risc sistemic de către autoritățile competente sau desemnate.

O serie de indicatori de măsurare a riscurilor de natură structurală, care pot fi utilizați în calibrarea SyRB, sunt redați în Tabelul 3.6.

Tabel 3.6. Indicatorii utilizați în calibrarea SyRB

Indicatori de propagare și amplificare a șocurilor în cadrul sistemului financiar	Concentrarea expunerii
	Creditele băncilor pentru proprietăți comerciale (CRE) și rezidențiale (RRE) ca procent din totalul activelor
	Nivelul de interconectare și de contagiune financiară
	Active intrafinanciare (ca procent din totalul activelor) Pasive intrafinanciare (ca procent din totalul pasivelor)
	Caracterul comun al modelelor de afaceri ale instituțiilor de credit Structura pasivului bancar (altele decât depozitele interbancare)
Indicatori care reflectă caracteristicile structurale ale sectorului bancar	Concentrarea și mărimea sectorului bancar
	Totalul activelor consolidate ca procent din PIB
	Importanța sistemului bancar pentru finanțarea economiei
	Pondere creditului bancar acordat sectorului privat nefinanciar ca procent din creditul total extins
	Aționarizat extern
	Activele deținute de filialele și sucursalele străine ca procent din totalul activelor
Indicatori de risc pentru sectorul bancar care rezultă din economia reală	Alte riscuri structurale potențiale
	Valoarea agregată a creditelor neperformante ale băncilor
	Gradul de deschidere a economiei
	Rată cont curent/PIB
	Indicatori privind riscurile sectoriale provenite din sectorul companiilor nefinanciare, sectorul populației sau din sectorul public Identificarea sectoarelor relevante (creditul total acordat fiecărui sector, datoria totală a sectorului ca procent din valoarea adăugată)

Sursa: adaptare după CERS

Experiența europeană

La sfârșitul anului 2024, un număr de 21 de state aplicau amortizorul pentru risc sistemic sau și-au manifestat intenția de a aplica instrumentul în anul următor. Dintre aceste state, șase aplică amortizorul asupra expunerilor totale, patru asupra expunerilor interne, iar celelalte 11 asupra expunerilor de tip sectorial. Printre statele membre se observă un grad ridicat de eterogenitate atât în privința ratei, cât și a expunerilor în funcție de care se iau deciziile privind calibrarea acestui amortizor (Tabel 3.7). Totuși, autoritățile naționale utilizează cu prioritate amortizorul de capital pentru risc sistemic în scopul diminuării vulnerabilităților generate de caracteristicile structurale ale sectorului bancar, urmate de riscurile care provin

din economia reală. Această ultimă categorie de risc este invocată de majoritatea țărilor din regiunea Europei Centrale și de Est (România, Cehia, Polonia, Slovenia și Croația), având în vedere faptul că volatilitatea macroeconomică internă mai ridicată sau apariția unor șocuri externe pot avea un impact semnificativ asupra sectoarelor bancare din această regiune.

Tabel 3.7. Aplicarea amortizorului de capital pentru riscul sistemic în statele SEE

Țara	Rata SyRB (%) în dec. 2024	Modul de aplicare	Motivele aplicării	Indicatori utilizați în calibrare
Austria	0,5-1	Expuneri totale	Vulnerabilități sistemice, riscul sistemic de contagiune	O serie de indicatori, precum: totalul activelor la nivel de instituție, volumul depozitelor garantate, volumul finanțării statului, expunerea față de țările din CESEE
Belgia	6	Sectorial – Expuneri imobiliare de tip retail garantate cu bunuri imobile locative	Vulnerabilitățile asociate expunerilor imobiliare de tip retail garantate cu bunuri imobile locative	Indicatorii principali sunt: prețul imobilelor rezidențiale (inclusiv indicatori aferenți evaluării prețului), gradul de îndatorare a gospodăriilor, rata de creștere a creditului ipotecar, indicatori aferenți standardului de creditare (LTV, DSTI, maturitatea creditelor ipotecare, marja de dobândă practică de bănci)
Bulgaria	3	Expuneri interne	Structura sectorului bancar și activitățile desfășurate	O serie de indicatori aferenți activelor și datoriilor băncii, gradului de concentrare, adecvării capitalului, profitabilității și evoluției macroeconomice
Croația	1,5	Expuneri totale	Volumul datoriei guvernamentale, gradul de concentrare a sectorului bancar pe datoria suverană, vulnerabilitățile macroeconomice	O serie de indicatori, printre care: datoria publică/privată/externă, gradul de concentrare a băncilor, rata șomajului, totalul activelor bancare (la nivel individual)
Cehia	0,5*	Expuneri totale	Vulnerabilitățile față de riscurile sistemice structurale, precum deschiderea mare a economiei, concentrarea comerțului exterior și a producției, vulnerabilitatea la transformarea economiei intens energetice, creșterea riscurilor cibernetice și schimbările tehnologice, amplificate de tensiunile geopolitice.	Testarea la stres, precum și judecata expert
Danemarca	7	Sectorial – Expunerile față de societățile nefinanciare care desfășoară activități imobiliare și activități de construcții sau dezvoltare pe proiecte imobiliare	Vulnerabilitățile asociate expunerilor față de societățile nefinanciare care desfășoară activități imobiliare și activități de construcții sau dezvoltare pe proiecte imobiliare	O serie de indicatori, printre care volumul creditelor imobiliare comerciale și rezidențiale, rata de creștere a creditelor imobiliare comerciale și rezidențiale neperformante, evoluția prețurilor de pe piața imobiliară

Țara	Rata SyRB (%) în dec. 2024	Modul de aplicare	Motivele aplicării	Indicatori utilizați în calibrare
Danemarca	3	Expuneri interne (Insulele Feroe)	Vulnerabilitățile asociate unei economii mici și deschise	5 indicatori, printre care exportul anumitor specii de pește, creșterea economică și expunerea băncilor față de anumite sectoare
Finlanda	1	Expuneri totale	Vulnerabilitățile structurale ale economiei și ale sistemului financiar	10 indicatori care au în vedere expunerea băncilor față de anumite sectoare și gradul de îndatorare a gospodăriilor și a sectorului nefinanciar
Franța	3	Sectorial - Expuneri față de companii nefinanciare franceze	Măsura abordează vulnerabilitățile legate de concentrarea riscurilor ca urmare a unui nivel de îndatorare ridicat al companiilor nefinanciare finanțate de sectorul bancar	Principalii indicatori sunt: – rata de creștere a creditului (la nivel agregat și pentru firmele mari); împrumuturi și titluri de creanță; – îndatorare (la nivel agregat și pentru firmele mari); datorie brută/EBITDA; - concentrarea expunerilor băncilor față de un grup de companii nefinanciare mari, măsurată prin ponderea expunerii finale ca procent din fondurile proprii de nivel 1 de bază
Germania	2	Sectorial – Expuneri garantate cu proprietăți imobiliare	Vulnerabilități asociate expunerilor garantate cu proprietăți imobiliare rezidențiale	O serie de indicatori, printre care dinamica supraevaluării bunurilor imobiliare rezidențiale, dinamica creșterii prețurilor imobilelor, rata de creștere a creditării ipotecare, îndatorarea gospodăriilor
Islanda	3	Expuneri interne	Vulnerabilitățile asociate unei economii mici și deschise	O serie de indicatori, precum: volatilitatea creșterii economice, consumul, rata de dobândă, rata inflației, expunerea instituțiilor de credit față de o gamă limitată de expuneri interne (anumite industrii sau piețe de consum) și gradul de concentrare a exporturilor
Italia	0,5	Sectorial – Expuneri la riscul de credit și riscul de credit al contrapărții din Italia	Vulnerabilitățile asociate expunerilor la riscul de credit și riscul de credit al contrapărții din Italia	O serie de indicatori, printre care: ponderea creditării sectorului privat în total creditare, rata creditelor neperformante (aferentă gospodăriilor și companiilor), rentabilitatea capitalului, rata fondurilor proprii
Liechtenstein	1	Sectorial – Expuneri față de persoane fizice garantate cu proprietăți rezidențiale și expuneri față de persoane juridice garantate cu proprietăți imobiliare comerciale	Vulnerabilități asociate pieței imobiliare, atât rezidențiale, cât și comerciale	O serie de indicatori, printre care volumul creditelor ipotecare, rata de creștere a creditelor ipotecare, îndatorarea gospodăriilor, dinamica prețurilor proprietăților imobiliare rezidențiale, evoluția activității de construcție a imobilelor
Lituania	2	Sectorial – Expuneri de tip retail garantate cu proprietăți rezidențiale	Vulnerabilitățile asociate pieței imobiliare, creditele ipotecare de tip retail garantate cu bunuri imobile locative	O serie de indicatori aferenți caracteristicilor structurale ale sectorului bancar, altor componente ale sistemului financiar sau ale unor sectoare specifice economiei reale care ar afecta sectorul bancar

Țara	Rata SyRB (%) în dec. 2024	Modul de aplicare	Motivele aplicării	Indicatori utilizați în calibrare
Malta	1,5	Sectorial – Expuneri de tip retail garantate cu proprietăți rezidențiale	Vulnerabilități asociate expunerilor garantate cu proprietăți imobiliare rezidențiale	Principalii indicatori utilizați: creșterea anuală a creditării ipotecare pentru rezidenți, ponderea creditării ipotecare rezidente în totalul creditelor rezidenților, datoria gospodăriilor în PIB, datoria gospodăriilor la venitul disponibil, creșterea anuală a prețurilor proprietăților, raportul dintre prețul proprietății și venitul pe cap de locuitor anunțat, indicele de nealinieră a prețurilor locuințelor
Norvegia	4,5	Expuneri interne	Vulnerabilitățile structurale ale economiei și ale sistemului financiar	10 indicatori, printre care structura de finanțare a instituțiilor de credit, gradul de îndatorare a gospodăriilor și ponderea activelor din sectorul bancar ca procent din PIB
Portugalia	4	Sectorial – Expunerile față de persoanele fizice garantate cu bunuri imobile rezidențiale localizate în Portugalia, aplicabil tuturor instituțiilor de credit care utilizează abordarea IRB	Vulnerabilitățile asociate expunerilor garantate cu proprietăți imobiliare rezidențiale	Principalii indicatori utilizați: prețul imobilelor rezidențiale; media probabilității de nerambursare (<i>probability of default</i> – PD); pierderea în caz de nerambursare (<i>loss given default</i> – LGD); ponderile medii de risc ale expunerilor aferente pieței rezidențiale din Portugalia, calculate conform abordării IRB; prognoze privind pierderile sectorului imobiliar rezidențial într-un scenariu macroeconomic advers
România	0 – 2	Expuneri totale	Creditele neperformante	Rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane
Slovenia	1 sau 0,5	Sectorial – Expuneri de tip retail garantate cu proprietăți rezidențiale sau Alte expuneri față de persoane fizice	Vulnerabilitățile asociate pieței imobiliare rezidențiale	O serie de indicatori, printre care dinamica supraevaluării bunurilor imobiliare rezidențiale, dinamica creșterii prețurilor imobilelor, rata de creștere a creditării ipotecare, îndatorarea gospodăriilor, raportul dintre prețurile imobilelor și venitul disponibil, dinamica expunerilor băncilor față de piața imobiliară, distribuția LTV pentru creditele ipotecare noi
Suedia	3	Expuneri totale	Bănci mari și interconectate	O serie de indicatori, printre care expunerile și finanțările celor mai mari bănci, ponderea activelor totale în PIB
Ungaria	0**	Expuneri sectoriale	Vulnerabilități asociate pieței imobiliare comerciale	O serie de indicatori, printre care volumul creditelor imobiliare comerciale, rata de creștere a creditelor imobiliare comerciale neperformante, evoluția creditelor imobiliare comerciale în funcție de scopul acestora

*) Rata va fi aplicată de Cehia începând cu ianuarie 2025

**) Amortizorul poate fi calibrat între 0 și 2 la sută, doar că tuturor băncilor li se aplică o rată de 0 la sută

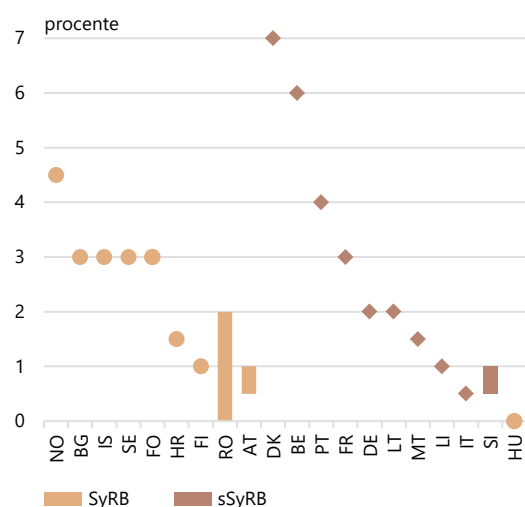
Sursa: CERS, website-urile autorităților naționale desemnate

Pe parcursul anului 2024, un stat membru a stabilit introducerea unui nou SyRB (Cehia), în timp ce două țări (Danemarca și Italia) au optat pentru aplicarea unui SyRB sectorial. Astfel, având în vedere riscurile sistemice legate de gradul de deschidere a economiei

cehe, concentrarea semnificativă a comerțului exterior, a producției și ocupării forței de muncă în anumite sectoare economice, precum și intensificarea riscurilor cibernetice și a schimbărilor tehnologice, autoritatea macroprudențială din Cehia a decis aplicarea unei rate de 0,5 la sută pentru toate expunerile, începând cu 1 ianuarie 2025. Banca Italiei a decis în 2024 implementarea treptată a unui SyRB sectorial (sSyRB), care are în vedere expunerile privind riscul de credit și riscul de credit al contrapărții din Italia, cu o rată de 0,5 la sută, urmând ca din 30 iunie 2025 aceasta să fie 1 la sută. Un alt stat membru care a decis implementarea unui nou sSyRB în 2024 este Danemarca. Autoritatea macroprudențială daneză a decis implementarea unui sSyRB cu o rată de 7 la sută, aplicat tuturor tipurilor de expuneri situate în Danemarca față de societăți nefinanciare care desfășoară activități imobiliare și de dezvoltare de proiecte de construcții. De asemenea, partea expunerii cu un LTV care se încadrează între 0 și 15 la sută este exclusă de la aplicarea măsurii.

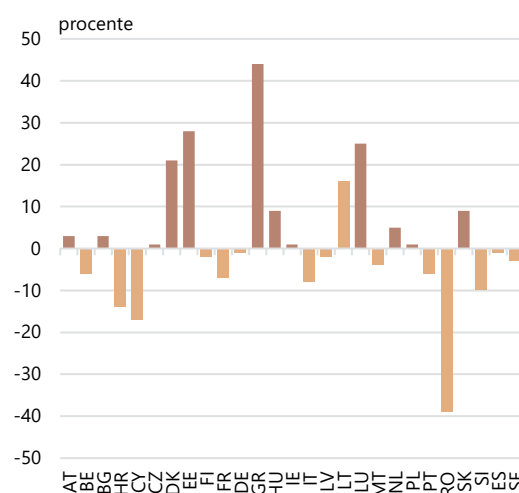
În privința ratelor aplicabile expunerilor sectoriale, acestea au valori cuprinse între 0 și 7 la sută (Grafic 3.15). În toate aceste cazuri, cu excepția Franței și Italiei, se observă o caracteristică comună: scopul amortizorului este acela de a spori reziliența sectorului bancar față de riscuri sistemice care ar putea proveni din piețele imobiliare. Este de menționat că în aceste situații nu este aplicată și o rată SyRB pentru expunerile totale.

Grafic 3.15. Ratele SyRB și sSyRB anunțate/aplicate la nivelul SEE în decembrie 2024

Sursa: CERS, site-urile autorităților naționale desemnate

Grafic 3.16. Gradul de supra/subapreciere a pieței imobiliare în T3 2024

Sursa: BCE

Potrivit estimărilor BCE privind supra/subevaluarea prețurilor proprietăților rezidențiale, prin utilizarea unor ecuații statice *bayesiene*, acest grad pare a fi eterogen între statele membre ale SEE (Grafic 3.16). Conform datelor disponibile aferente celui de al treilea trimestru al anului 2024, cea mai puternică subevaluare a prețurilor proprietăților rezidențiale se regăsește în România, de 39 la sută, pe când cel mai supraevaluat stat din perspectiva acestui indicator este Grecia (44 la sută). Piața imobiliară constituie un indicator de risc sistemic, având potențialul de a genera vulnerabilități semnificative în sistemul financiar. Astfel, perioadele de supraevaluare a prețurilor proprietăților imobiliare pot fi urmate de

corecții semnificative ale prețurilor, care în final se reflectă în pozițiile de solvabilitate ale instituțiilor de credit, cu efecte negative asupra economiei reale.

Implementarea în România

În cazul României, amortizorul SyRB, în forma actuală, a fost introdus începând cu 30 iunie 2018, în baza recomandărilor Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM), având o dublă motivație: (i) asigurarea unei administrări adecvate a riscului de credit din perspectivă macroprudențială și (ii) menținerea stabilității financiare, în contextul tensionării echilibrului macroeconomice interne și al incertitudinilor regionale și mondiale cu potențial de a persista.

Din punctul de vedere al metodologiei de calibrare, nivelul amortizorului se determină pe baza ratei creditelor neperformante și a gradului de acoperire cu provizioane. Astfel, în funcție de media înregistrată de cei doi indicatori pentru o perioadă de 12 luni anterioare aplicării, amortizorul SyRB este stabilit la nivelul de 0 la sută, 1 la sută sau 2 la sută. Încadrarea pentru fiecare dintre aceste rate ale amortizorului se face prin raportare la pragurile de referință stabilite (Tabel 3.8).

Tabel 3.8. Metodologia de calcul a nivelului amortizorului de capital pentru riscul sistemic

Rata creditelor neperformante	Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante	Rată amortizor ⁵³
<5%	>55%	0
>5%	>55%	1
<5%	<55%	1
>5%	<55%	2

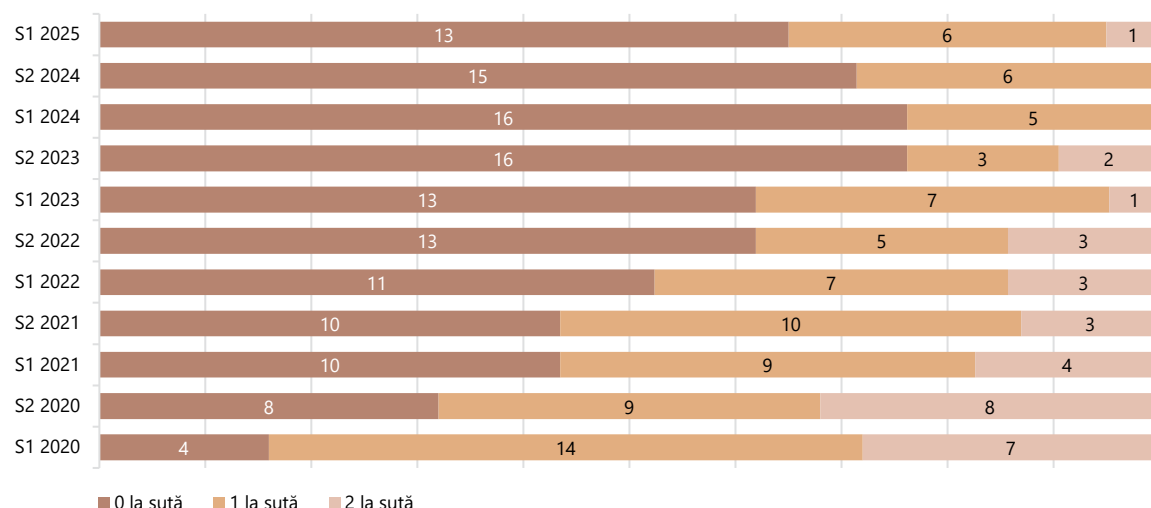
Sursa: CNSM

Încă de la implementarea acestuia, amortizorul și-a dovedit eficiența în România. Creditele neperformante au avut o tendință descrescătoare pe parcursul perioadei analizate, cu unele mici excepții, aferente perioadei de început a pandemiei COVID-19 (primul semestru din anul 2020). Dacă înaintea aplicării SyRB, rata creditelor neperformante se situa la 6,16 la sută, în cel de al treilea trimestru al anului 2024 această rată atinge valoarea de 2,54 la sută, conform datelor BNR.

Analizând în dinamică distribuția instituțiilor de credit în funcție de rata amortizorului, se observă faptul că, de la momentul introducerii instrumentului macroprudențial, instituțiile au migrat către categoriile inferioare ale ratei amortizorului SyRB.

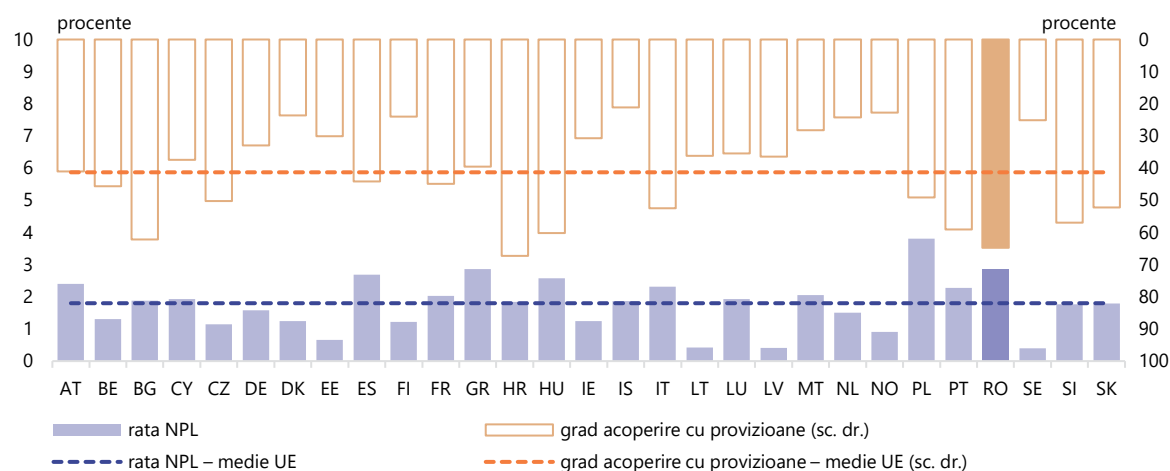
⁵³ Ratele amortizorului se aplică asupra expunerilor totale ale instituției de credit, calculate la cel mai înalt nivel de consolidare.

Grafic 3.17. Numărul de instituții în funcție de rata amortizorului SyRB

Sursa: BNR

Grafic 3.18. Rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane în statele SEE, T4 2024

Notă: Datele se bazează pe standardele tehnice de raportare ale ABE, stabilite conform Regulamentul UE nr. 680/2014, cu modificările ulterioare.

Sursa: ABE

Conform analizei periodice referitoare la aplicarea amortizorului de capital pentru risc sistemic în perioada ianuarie-iunie 2025, doar o singură instituție de credit, cu o cotă de piață foarte scăzută, aplică rata maximă a instrumentului, de 2 la sută. Se observă, totodată, în ultimii ani, că numărul instituțiilor cu o rată a amortizorului SyRB de 0 la sută a crescut de la patru până la 13 instituții (Grafic 3.17).

În pofida eforturilor susținute ale instituțiilor de credit în procesul de curățare a bilanțurilor și a dinamicii pozitive a ratei NPL, România continuă să se situeze peste nivelul mediu de 1,8 la sută înregistrat per ansamblul statelor SEE (Grafic 3.18). Totuși, România se remarcă prin unul dintre cele mai ridicate grade de acoperire cu provizioane pentru creditelor neperformante din SEE. La finalul anului 2024, acest indicator a ajuns la 64,8 la sută (conform datelor ABE), depășind semnificativ media SEE de 41 la sută.

3.2. Alte instrumente cu impact asupra stabilității financiare

Instrumentele prezentate în continuare sunt implementate de BNR la recomandarea CNSM, fiind aplicabile sectorului bancar. Aceste instrumente oferă informații importante în procesul de implementare a măsurilor, însă nu reprezintă instrumente macroprudențiale *per se*. De asemenea, acestea au rolul de a crește reziliența sistemului financiar prin alte canale comparativ cu instrumentele descrise anterior.

3.2.1. Aplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurilor macroprudențiale adoptate de alte state membre

Aplicarea măsurilor macroprudențiale are potențialul de a îmbunătăți stabilitatea sistemului financiar în ansamblu, ceea ce poate reduce probabilitatea apariției și severitatea crizelor financiare. Sistemul financiar al UE se caracterizează printr-o interconectare puternică, iar prezența activităților de intermediere financiară transfrontalieră este una ridicată. Ca urmare a acestei strânse conexiuni, adoptarea măsurilor macroprudențiale la nivel național poate genera și efecte financiare transfrontaliere negative. Astfel, un exemplu în acest sens îl reprezintă măsurile macroprudențiale care pot fi eludate prin intermediul băncilor care nu sunt vizate de măsura în cauză. Pentru a asigura condiții concurențiale echitabile (engl. *level playing field*), conceptul de reciprocitate voluntară a fost încorporat în cadrul de politică macroprudențială din UE, cu scopul de a eficientiza măsurile adoptate, prin emiterea de către CERS a Recomandării CERS/2015/02 privind evaluarea efectelor transfrontaliere ale măsurilor de politică macroprudențială și aplicarea prin reciprocitate voluntară a acestor măsuri. În același timp, acordarea reciprocității implică extinderea aplicabilității măsurilor macroprudențiale și asupra expunerilor băncilor nerezidente în statul membru respectiv, astfel încât să se reducă riscul de externalități transfrontaliere și arbitrajul de reglementare.

La sfârșitul anului 2024, lista măsurilor în vigoare recomandate de CERS statelor membre pentru reciprocitate era alcătuită din 10 măsuri macroprudențiale (Tabel 3.9).

Tabel 3.9. Măsurile recomandate pentru reciprocitate în *Recomandarea CERS/2015/02*

Țara	Măsura	Prag de materialitate ⁵⁴	Țări care au acordat reciprocitate
Italia	O rată a amortizorului de risc sistemic sectorial (sSyRB) de 0,5 la sută pentru toate expunerile la riscul de credit și expunerile la riscul de credit al contrapărții situate în Italia, aplicabilă în perioada 31 decembrie 2024 – 29 iunie 2025; majorarea până la 1 la sută a ratei amortizorului de risc sistemic pentru toate expunerile la riscul de credit și expunerile la riscul de credit al contrapărții situate în Italia, aplicabilă de la 30 iunie 2025.	25 miliarde EUR, la nivel de instituție de credit	Până la finalul anului 2024, niciun stat nu și-a exprimat intenția de a acorda reciprocitate măsurii macroprudențiale implementate de Italia

⁵⁴ Acest prag de materialitate este cel propus de autoritatea națională desemnată care solicită măsura. În situația în care CNSM acordă reciprocitate unei măsuri, acesta poate stabili un prag mai redus pentru instituțiile de credit din România, în funcție de materialitatea expunerilor.

Țara	Măsura	Prag de materialitate ⁵⁴	Țări care au acordat reciprocitate
Danemarca	O rată a amortizorului pentru risc sistemic sectorial (sSyRB) de 7 la sută pentru toate tipurile de expuneri situate în Danemarca față de societăți nefinanciare care desfășoară activități imobiliare și de dezvoltare de proiecte de construcții identificate în conformitate cu nomenclatorul statistic al activităților economice din Uniune (NACE), prevăzut în Regulamentul (CE) nr. 1893/2006, cu excepția faptului că partea din fiecare expunere care se încadrează într-un interval al raportului împrumut/garanții cuprins între 0 la sută și 15 la sută este exclusă din expunerile cărora li se aplică amortizorul pentru risc sistemic sectorial.	200 milioane EUR, la nivel de instituție de credit	Suedia
Portugalia	O rată a amortizorului pentru risc sistemic sectorial (sSyRB) de 4 la sută pentru toate expunerile de tip retail cărora li se aplică abordarea bazată pe modele interne de rating față de persoane fizice și garantate cu bunuri imobile locative pentru care garanția este situată în Portugalia.	1 miliard EUR, la nivel de instituție de credit	Belgia și Spania
Belgia	O rată a amortizorului pentru riscul sistemic de 6 la sută pentru toate expunerile IRB de tip retail față de persoane fizice garantate cu bunuri imobile locative pentru care garanția este situată în Belgia.	2 miliarde EUR, la nivel de instituție de credit	Franța, Lituania și Țările de Jos
Suedia	(i) un nivel minim de 35 la sută specific instituției de credit (care utilizează abordarea IRB) pentru media ponderată în funcție de expuneri a ponderilor de risc aplicate portofoliului de anumite expuneri de tip corporate garantate cu ipoteци asupra bunurilor imobile comerciale situate în Suedia, precum și (ii) un nivel minim de 25 la sută specific instituției de credit (care utilizează abordarea IRB) pentru media ponderată în funcție de expuneri a ponderilor de risc aplicate portofoliului de anumite expuneri de tip corporate garantate cu ipoteци asupra bunurilor imobile locative situate în Suedia.	5 miliarde SEK, la nivel de instituție de credit	(i) Belgia, Finlanda, Franța și Lituania (ii) Finlanda și Franța
Norvegia	(i) Implementarea unei rate a amortizorului pentru riscul sistemic de 4,5 la sută pentru toate expunerile de pe teritoriul Norvegiei, în ceea ce privește toate instituțiile de credit autorizate în Norvegia; (ii) Aplicarea unui nivel minim al ponderilor de risc medii (ponderate în funcție de expuneri) de 20 la sută pentru expunerile garantate cu bunuri imobile locative de pe teritoriul Norvegiei, în ceea ce privește instituțiile de credit autorizate în Norvegia care utilizează abordarea bazată pe modele interne de rating (IRB) pentru calcularea cerințelor de capital reglementat; (iii) Aplicarea unui nivel minim al ponderilor de risc medii (ponderate în funcție de expuneri) de 35 la sută pentru expunerile garantate cu bunuri imobile comerciale de pe teritoriul Norvegiei, existente în bilanțurile instituțiilor de credit autorizate în Norvegia care utilizează abordarea IRB pentru calcularea cerințelor de capital reglementat.	(i) 5 miliarde NOK, la nivel de instituție de credit (ii) 32,3 miliarde NOK (iii) 7,6 miliarde NOK	(i) Germania, Danemarca, Finlanda, Franța, Irlanda, Țările de Jos și Suedia (ii) Finlanda și Suedia (iii) Finlanda și Suedia
Germania	Impunerea unui amortizor pentru riscul sistemic (SyRB) de 2 la sută aplicat tuturor expunerilor față de persoanele fizice și juridice care au drept garanție un imobil rezidențial situat în Germania.	10 miliarde EUR, la nivel de instituție de credit	Belgia, Franța, Italia, Lituania, Țările de Jos și Norvegia
Lituania	Introducerea unui amortizor pentru riscul sistemic sectorial (sSyRB) de 2 la sută aplicat tuturor expunerilor de tip retail garantate cu bunuri imobile locative.	50 milioane EUR, pentru valoarea expunerilor provenite din credite acordate debitorilor din Lituania	Belgia, Franța, Norvegia și Suedia

Țara	Măsura	Prag de materialitate ⁵⁴	Țări care au acordat reciprocitate
Țările de Jos	Aplicarea unei limite inferioare a ponderii de risc medii de 12 la sută expunerilor față de persoane fizice garantate cu bunuri imobiliare locative situate în Țările de Jos pentru partea din împrumut care nu depășește 55 la sută din valoarea de piață a bunului adus garanție și de 45 la sută pentru partea rămasă din împrumut.	5 miliarde EUR, la nivel de instituție de credit	Franța, Germania, Lituania și Norvegia
Luxemburg	Limite obligatorii pentru creditele ipotecare noi, acordate în scopul achiziționării unor imobile rezidențiale situate în Luxemburg, cu limitarea raportului între valoarea creditului imobiliar și garanții (LTV) diferențiat astfel: (i) o limită a LTV de 100 la sută pentru cumpărătorii care achiziționează pentru prima dată o locuință; (ii) o limită a LTV de 90 la sută pentru debitorii care nu se încadrează în categoria expusă anterior, dar locuința pe care o vor achiziționa devine domiciliu; (iii) o limită a LTV de 80 la sută pentru alte credite ipotecare (inclusiv segmentul <i>buy-to-let</i>).	350 milioane EUR (1 la sută din totalul pieței imobiliare luxemburgheze) sau 35 milioane EUR (pragul de semnificație specific instituției pentru totalul împrumuturilor ipotecare transfrontaliere acordate Luxemburgului).	Belgia, Franța, Germania, Lituania, Norvegia și Portugalia

Sursa: CERS

În anul 2024, CNSM a analizat la nivel național măsurile macroprudențiale adoptate de Portugalia, Italia și Danemarca în vederea evaluării oportunității aplicării reciprocității prin recunoaștere voluntară a măsurilor macroprudențiale adoptate de aceste țări (restul măsurilor prezentate în Tabelul 3.9 au fost discutate în anii precedenți)⁵⁵.

În cadrul ședinței din data de 18 iunie 2024 a fost emisă Decizia CNSM nr. D/4/2024 privind neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurii macroprudențiale adoptate de Portugalia, având în vedere expunerile nesemnificative ale instituțiilor de credit persoane juridice române față de acest stat. Măsura vizează aplicarea unei rate a amortizorului pentru risc sistemic sectorial (*sSyRB*) de 4 la sută pentru toate expunerile de tip retail cărora li se aplică abordarea bazată pe modele interne de rating, față de persoane fizice și garantate cu bunuri imobile locative pentru care garanția este situată în Portugalia. Astfel, conform datelor disponibile la 30 aprilie 2024, un număr de 11 instituții de credit persoane juridice române aveau expuneri totale față de Portugalia în valoare de aproximativ 619 milioane lei (124 milioane euro), ceea ce reprezintă aproximativ 12,44 la sută din pragul de materialitate sugerat pentru o singură instituție de credit. Expunerile relevante, creditele garantate cu bunuri imobile rezidențiale acordate persoanelor fizice, se cifrau la aproximativ 1,4 milioane lei (0,3 milioane euro), ceea ce reprezintă 0,3 la sută din pragul asociat măsurii.

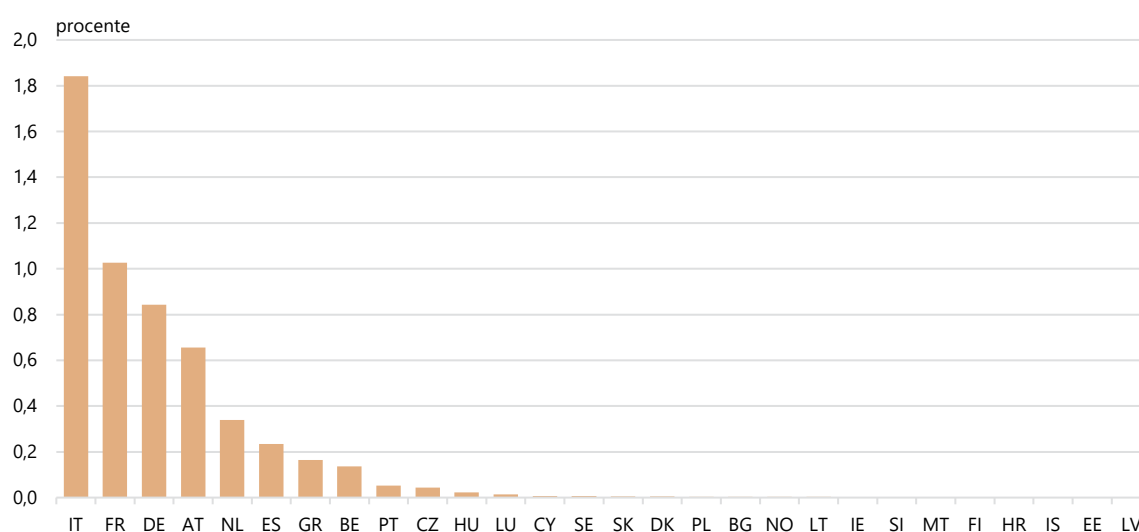
Cu ocazia ședinței din 17 octombrie 2024, Consiliul general al CNSM a hotărât, prin Decizia CNSM nr. D/5/2024, neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurii macroprudențiale adoptate de Italia, constând în: (i) implementarea unei rate a amortizorului de risc sistemic sectorial (*sSyRB*) de 0,5 la sută pentru toate expunerile la riscul de credit și expunerile la

⁵⁵ A se vedea secțiunile dedicate măsurilor de reciprocitate din Rapoartele anuale ale CNSM din anii precedenți, precum și secțiunea specifică a site-ului CNSM. Măsurile recomandate pentru reciprocitate în Recomandarea CERS/2015/02 în intervalul 2017-2025 | Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (cnsmro.ro)

riscul de credit al contrapărții situate în Italia, în perioada 31 decembrie 2024 – 29 iunie 2025; (ii) majorarea până la 1 la sută a ratei amortizorului pentru toate expunerile la risc de credit și expunerile la risc de credit al contrapărții situate în Italia, aplicabilă de la 30 iunie 2025. Pe baza datelor COREP disponibile pentru 30 decembrie 2023, expunerea tuturor instituțiilor de credit persoane juridice române față de Italia era de 10,7 miliarde lei, echivalentul a 2,1 miliarde euro. Având în vedere pragul de materialitate de 25 miliarde de euro propus de autoritățile naționale din Italia, expunerea cumulată a tuturor instituțiilor de credit persoane juridice române față de Italia, în valoare de 2,1 miliarde euro, reprezintă doar 8,6 la sută din acest prag, ceea ce indică un nivel redus în raport cu pragul de referință stabilit.

Tot în cadrul ședinței din data de 17 octombrie 2024, Consiliul general al CNSM a adoptat Decizia CNSM nr. D/6/2024 privind neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurii macroprudențiale adoptate de Danemarca. Autoritățile din acest stat au decis aplicarea unei rate a amortizorului de risc sistemic sectorial (sSyRB) de 7 la sută pentru toate tipurile de expuneri situate în Danemarca față de societăți nefinanciare care desfășoară activități imobiliare și de dezvoltare de proiecte de construcții identificate în conformitate cu nomenclatorul statistic al activităților economice din Uniune (NACE) prevăzut în Regulamentul (CE) nr. 1893/2006, cu excepția faptului că partea din fiecare expunere care se încadrează într-un interval al raportului împrumut/garanții cuprins între 0 la sută și 15 la sută este exclusă din expunerile cărora li se aplică amortizorul de risc sistemic sectorial. Conform datelor disponibile pentru data de 31 iulie 2024, un număr de 12 instituții persoane juridice române aveau expuneri către Danemarca, în valoare de aproximativ 22 milioane lei (4,4 milioane euro), ceea ce reprezintă 2,2 la sută din pragul de materialitate asociat măsurii (200 milioane euro). Dintre acestea, cele mai multe expuneri erau către sectorul financiar (18,25 milioane lei, 3,7 milioane euro), iar cele relevante – către societățile nefinanciare – erau în valoare apropiată de zero.

Grafic 3.19. Ponderea expunerilor sectorului bancar românesc către statele SEE (decembrie 2024)

Sursa: BNR

Pe baza analizei datelor disponibile în Bilanțul monetar elaborat pentru data de referință 31 decembrie 2024, rezultă faptul că expunerile totale ale instituțiilor de credit persoane juridice române înregistrau valoarea de 656,3 miliarde lei (131,9 miliarde euro). Din totalul acestora, 94,6 la sută reprezintă expuneri naționale, iar din perspectiva celor europene, cele mai importante expuneri sunt față de Italia, Franța, Austria și Germania (Grafic 3.19). Astfel, se poate remarca faptul că ponderea expunerilor sectorului bancar românesc față de statele SEE nu este de natură a genera riscuri de contagiune prin canalul creditelor externe. CNSM monitorizează periodic expunerile față de aceste state, urmând a adopta măsurile necesare în cazul în care acestea devin semnificative.

3.2.2. Evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital

Statele membre stabilesc țările terțe față de care sectorul lor bancar național are expuneri semnificative, bazându-se, în principal, dar nu neapărat exclusiv, pe informațiile cantitative privind expunerile instituțiilor autorizate la nivel național. Totodată, statele membre monitorizează dinamica acestor expuneri, pentru identificarea eventualelor creșteri excesive ale creditului în țările terțe.

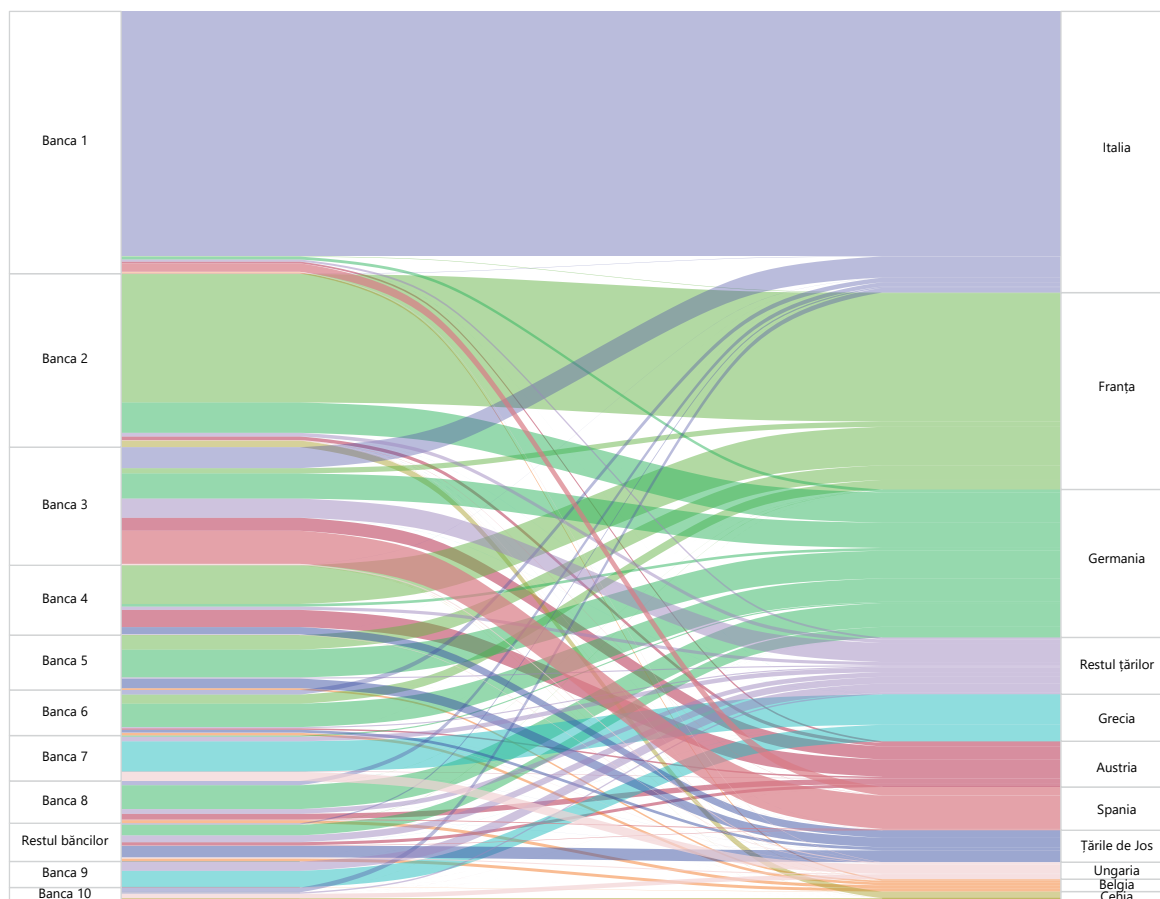
Astfel, pe lângă statele terțe semnificative identificate de CERS, autoritățile naționale au identificat și alte state relevante pentru sectorul financiar autohton.

Similar altor state membre, metodologia utilizată de BNR pentru acest scop a fost dezvoltată pornind de la procedurile aplicate de CERS pentru evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sectorul bancar al SEE în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Pentru robustețea rezultatelor, abordarea CERS a fost completată la nivel național prin includerea unor indicatori suplimentari, care să permită determinarea cât mai exactă a situației expunerilor externe, conform metodologiei agreate în ședința CNSM din data de 14 iunie 2017.

Ulterior stabilirii țărilor terțe semnificative, are loc monitorizarea acestora și, în cazul în care se consideră că riscurile generate de expunerile în statele respective nu sunt abordate satisfăcător, pot fi stabilite rate CCyB pentru acele expuneri.

Raportările aferente de la finalul anului 2023 indică o pondere dominantă a creditului intern în structura portofoliului sectorului bancar românesc (de 93,5 la sută). Distribuția creditului extern al băncilor persoane juridice române (Grafic 3.20) indică faptul că cele mai importante expuneri externe sunt orientate către Italia, Franța, Germania, Grecia, Austria, Spania și Țările de Jos. Statele extracomunitare cu expunerile cele mai însemnate sunt Elveția, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii, însă fiecare sub nivelul de 0,1 la sută din total credite. Mai mult, nu sunt înregistrate credite direct acordate sectorului real din statele terțe.

Grafic 3.20. Legătura dintre băncile românești și alte state prin intermediul creditelor bilanțiere

Sursa: BNR

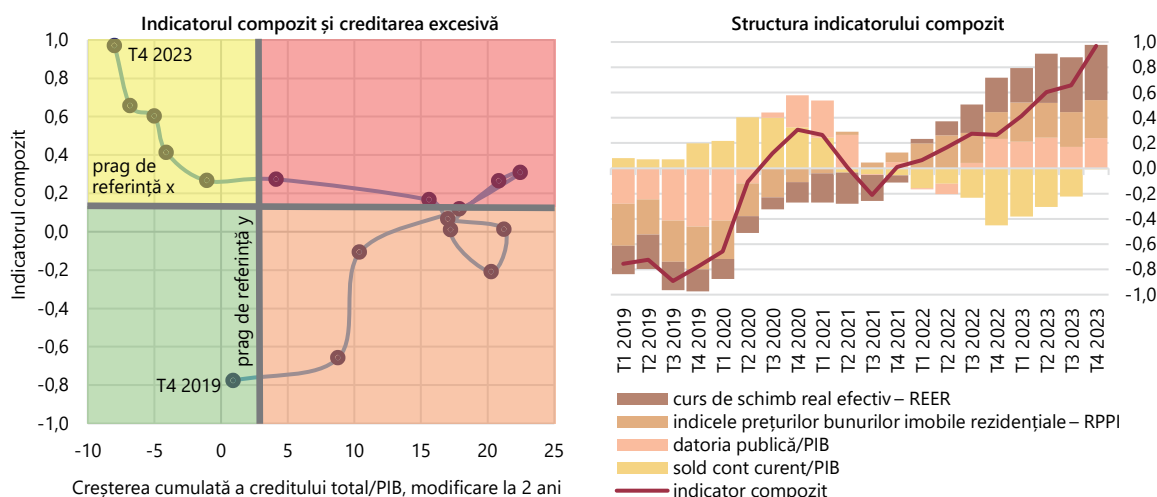
În general, se remarcă o legătură strânsă a instituțiilor de credit de tip subsidiară a unor grupuri străine cu țările în care activează băncile-mamă. Asemănător cu analiza precedentă, detaliată în cadrul *Raportului* anterior, se observă o diversificare sporită a expunerilor transfrontaliere pentru majoritatea băncilor, pe când în 2021 existau bănci care efectuau plasamente într-un număr redus de state. Se poate remarca în continuare existența a două tipuri de țări: (i) state pentru care majoritatea expunerilor provin din plasamentele unui număr limitat de bănci (Franța, Grecia, Spania, Țările de Jos, Ungaria și Cehia), respectiv (ii) state care atrag expuneri de la un număr mai ridicat de instituții (Italia, Germania, Austria sau Belgia).

Potrivit Recomandării CERS/2015/1 privind recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice pentru expunerile față de țări terțe, ulterior identificării țărilor terțe semnificative, are loc monitorizarea acestora, și, în cazul în care se consideră că riscurile generate de expunerile în statele respective nu sunt abordate satisfăcător, pot fi stabilite rate CCyB pentru acele expuneri.

În urma identificării Republicii Moldova ca țară terță semnificativă pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital pentru anul 2023, BNR monitorizează evoluțiile economico-financiare ale acestui stat, semnalând Consiliului general al CNSM necesitatea impunerii unui astfel de amortizor.

Conform analizei realizate, care a fost prezentată Consiliului general al CNSM din iunie 2024, expunerile față de Republica Moldova nu mai îndeplinesc cele două condiții ca o țară să fie identificată drept stat terț semnificativ, respectiv: (i) de cel puțin 1 la sută pentru cel puțin unul dintre indicatorii menționați în metodologie în fiecare dintre cele două trimestre anterioare datei de referință și (ii) media aritmetică a expunerilor față de țara terță respectivă în cele opt trimestre anterioare datei de referință să fie de cel puțin 1 la sută pentru cel puțin unul dintre cei trei indicatori. În acest context, s-a avut în vedere metodologia prin care se stabilește eliminarea unui stat de pe lista țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc, care prevede ca: (i) media aritmetică a expunerilor față de țara respectivă în cele 12 trimestre anterioare datei de referință să fie mai mică de 1 la sută pentru toți cei trei indicatori și (ii) expunerile în fiecare dintre cele două trimestre anterioare datei de referință să fie mai mici de 1 la sută pentru cei trei indicatori. Conform calculului, criteriul privind media subunitară a ultimelor 12 trimestre a expunerilor nu a fost îndeplinit, prin urmare Republica Moldova și-a menținut statutul de țară terță semnificativă pentru sectorul bancar românesc și pe parcursul anului 2024.

Grafic 3.21. Evoluția indicatorului compozit și a creditării

Sursa: BNM, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Refinitiv, calcule BNR

Cu scopul realizării monitorizării, s-a avut în vedere o listă de indicatori care să ajute la conturarea situației macroeconomice și financiare din Republica Moldova. Complementar acestora, similar metodologiei CERS, s-a avut în vedere utilizarea unui indicator compozit de avertizare timpurie și a unui indicator de măsurare a creditării excesive (Grafic 3.21). Indicatorul compozit, în cazul Republicii Moldova, are la bază patru dintre cei cinci indicatori utilizați de CERS, ca urmare a absenței indicelui pieței de capital. Pragurile de referință ale indicatorului compozit au fost menținute la valorile utilizate de CERS în 2022, în raportul aferent monitorizării statelor terțe semnificative pentru SEE.

Pentru Republica Moldova, reprezentarea bidimensională arată că aceasta se situează în zona galbenă, fapt ce reflectă o situație în care creditarea nu este excesivă, dar în care sunt

evidențiate unele dezechilibre reliefate de indicatorul compozit. Din perspectiva structurii acestuia, în perioada postpandemică, majoritatea componentelor au înregistrat evoluții peste medie, cu excepția ponderii contului curent în PIB, care și-a redus continuu decalajul.

3.2.3. Evaluarea impactului planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală

În cadrul ședinței Consiliului general al CNSM din data de 17 octombrie 2024 a fost înaintată analiza cu privire la evaluarea anuală privind impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală. Această analiză este realizată în contextul subrecomandării A3 din Recomandarea Comitetului European pentru Risc Sistemic din 20 decembrie 2012 (CERS/2012/2) privind finanțarea instituțiilor de credit, prin care se recomandă autorităților naționale de supraveghere și altor autorități cu mandat macroprudențial „să evalueze impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală”. Având în vedere recomandarea CERS, la nivel național, CNSM a emis Recomandarea CNSM nr. 10/2017 privind impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală, prin care se recomandă ca Banca Națională a României să evalueze periodic acest impact.

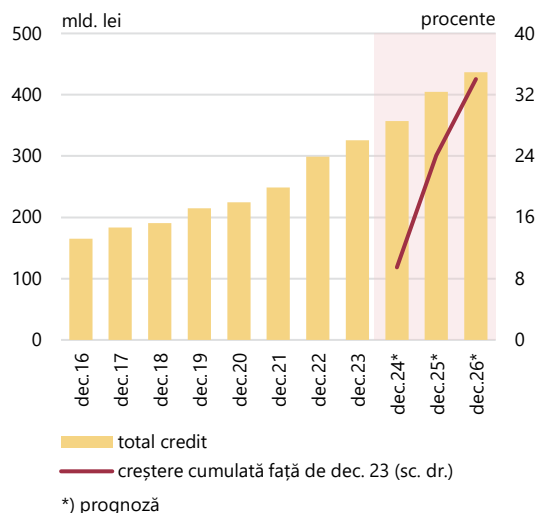
Din perspectiva utilității pentru politica macroprudențială, această analiză are beneficiul că, în baza datelor transmise de instituțiile de credit se pot extrage informații de tip *forward looking* referitoare la dinamica creditării sau identificarea de timpuriu a vulnerabilităților și a evoluției eventualelor riscuri la adresa stabilității financiare, astfel fiind create condițiile pentru activarea/dezactivarea din timp a instrumentelor macroprudențiale, crescând în acest mod eficiența și eficacitatea acestora. Pe de altă parte, monitorizarea anuală a planurilor de finanțare: (i) oferă o imagine asupra perspectivelor de creștere a creditării, pe ansamblu și pe componente, precum și a eventualelor modificări structurale în activitatea instituțiilor de credit; (ii) are rolul de măsură de *backtesting*, prin realizarea de comparații între valorile realizate și cele previzionate de instituțiile de credit, în vederea stabilirii fiabilității datelor și (iii) permite identificarea unor modificări în apetitul la risc al instituțiilor de credit. Mai mult, întrucât aceste date se bazează pe previziuni, ele pot fi utilizate și alături de alte analize, precum *Sondajul privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației*, *Sondajul privind riscurile sistemice*, exercițiile de testare la stres etc., astfel încât să furnizeze semnale importante cu privire la modul în care trebuie aplicate instrumentele de politică macroprudențială.

Exercițiul anual de raportare a planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit se desfășoară în primul trimestru al anului și cuprinde raportări pe un orizont de trei ani.

În ceea ce privește instituțiile de credit incluse în această analiză, au existat un număr de nouă instituții raportoare⁵⁶, toate făcând parte din grupa băncilor de importanță sistemică.

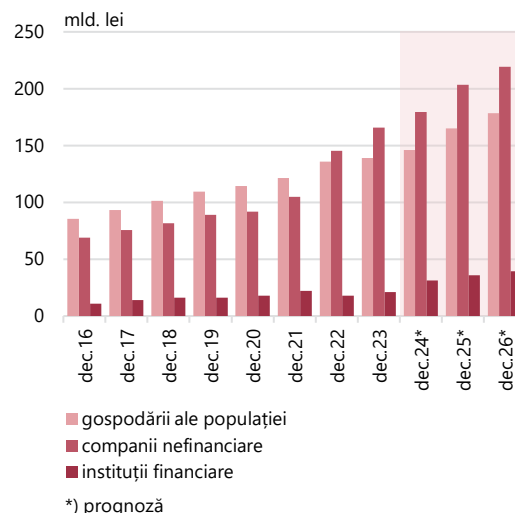
⁵⁶ Raportarea privind planurile de finanțare a fost transmisă, la nivel consolidat, de Banca Transilvania, Banca Comercială Română, BRD – Groupe Société Générale, Raiffeisen, Unicredit, OTP Bank și CEC Bank, respectiv la nivel individual, de Alpha Bank și EXIM Banca Românească.

Grafic 3.22 Activitatea de creditare

Sursa: BNR, raportările instituțiilor de credit privind planurile de finanțare

Grafic 3.23 Evoluția creditului pe componente

Sursa: BNR, raportările instituțiilor de credit privind planurile de finanțare

Entitățile care au transmis aceste raportări cumula la data de 31 decembrie 2023 aproximativ 81 la sută din activele totale și 80 sută din creditele acordate sectorului privat, fapt ce conferă eșantionului o bună reprezentativitate pentru sectorul bancar românesc.

Analizând planurile de finanțare ale instituțiilor raportoare, a reieșit faptul că rata de creștere a creditului, cumulată pe cei trei ani relevă următoarele evoluții previzionate: (i) creșterea finanțării, atât a sectorului real, cât și a celui financiar, mai accentuată în cazul celui de al doilea (+86,7 la sută), (ii) creșterea creditului acordat sectorului real (+30,4 la sută), evoluție pozitivă estimată atât pe segmentul populației (+28,2 la sută), cât și pe cel al societăților nefinanciare (+32,3 la sută) (Graficele 3.22 și 3.23⁵⁷) și (iii) un ritm de creștere a stocului de titluri de datorie inferior celui al creditării neguvernamentale (+19,2 la sută cumul pe trei ani).

Avansul pronunțat al activității de creditare a companiilor din ultimii ani, impulsionată de programele guvernamentale de stimulare, a condus la mărirea decalajului dintre creditele acordate gospodăriilor și cele acordate societăților nefinanciare ca pondere în structura activelor în anul 2023 în favoarea creditelor acordate societăților nefinanciare. Acestea au consemnat o pondere mai mare cu 4 puncte procentuale în totalul activelor față de creditele acordate gospodăriilor (spre comparație, în anul 2022 creditele acordate gospodăriilor aveau un avans de 1,7 puncte procentuale în totalul activelor față de împrumuturile acordate societăților nefinanciare). Conform datelor raportate, este așteptat ca situația să se mențină (creditarea sectorului societăților nefinanciare să fie mai rapidă decât creditarea populației, ca procent în total activ), maximum urmând a fi atins în 2026 (+5 puncte procentuale).

Estimările băncilor sunt ca ritmul de creștere a creditului ipotecar acordat rezidenților să se plaseze în jurul valorii de 27,3 la sută. Ponderea creditelor locative în totalul creditelor acordate gospodăriilor populației este previzionată să se mențină pe tot orizontul de raportare în

⁵⁷ Ambele grafice se referă la creditul neguvernamental.

jurul valorii de 63 la sută. Pentru următorii trei ani nu se întrevăd schimbări semnificative în strategia băncilor de creditare a companiilor nefinanciare, proporția creditelor către IMM în totalul creditelor către sectorul companiilor nefinanciare diminuându-se marginal de la 61 la sută în 2023 până la 59 la sută în 2026.

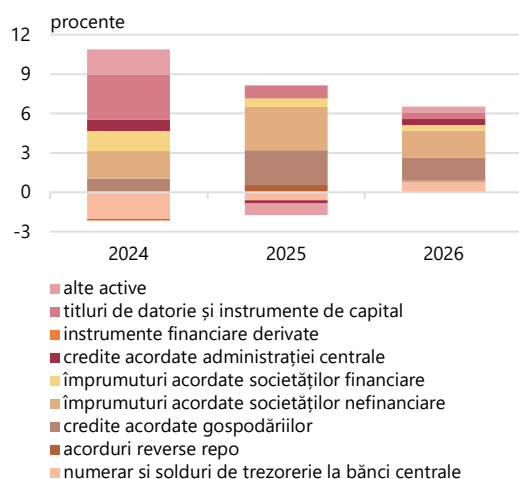
O analiză amănunțită a prognozelor realizate de bănci referitor la creșterea creditelor acordate sectorului real relevă o eterogenitate sporită. Pentru întreaga perioadă de prognoză, intervalul de variație a creditării este cuprins între -0,8 și 28,7 la sută. Este de remarcat faptul că, pentru anul 2024, doar o bancă preconizează o contracție a portofoliului de credite față de anul 2023, urmată de o stagnare în 2025 și 2026. Conform prognozelor pentru următorii ani, pe primele trei poziții ale clasamentului privind portofoliul de credite se vor înregistra schimbări începând cu anul 2024.

În perioada 2024-2026, cele nouă bănci raportoare au previzionat o creștere cumulată a activului de 23,3 la sută față de decembrie 2023, în vreme ce la nivel european, rata de creștere cumulată a activelor este previzionată să atingă nivelul de 6,85 la sută⁵⁸. Analiza pe componente a evoluției bilanțiere indică faptul că principalele elemente de activ care contribuie la creșterea cumulată pe trei ani a bilanțului celor nouă bănci sunt creditele acordate sectorului real, titlurile de datorie și instrumentele de capital, precum și numerarul. Împrumuturile acordate societăților nefinanciare contribuie cu 8,1 puncte procentuale la creșterea activului total, creditele acordate gospodăriilor cu 5,9 puncte procentuale, în vreme ce titlurile de datorie contribuie cu 5 puncte procentuale (Grafic 3.24). Se poate observa schimbarea ordinii primelor trei categorii de active față de raportarea precedentă și creșterea împrumuturilor acordate gospodăriilor în detrimentul titlurilor de datorie, ca o consecință a diminuării ratelor de dobândă și a scăderii costurilor asociate creditului. În ceea ce privește titlurile de datorie, acestea continuă să dețină o pondere importantă în creșterea activelor sectorului bancar, fapt datorat menținerii unor randamente ale titlurilor de stat românești încă peste cele ale statelor cu economii similare, constituind astfel modalități de investire atractive. Deținerile de numerar înregistrează o contribuție negativă la creșterea activelor, practic o inversare a tendinței observate în ultimii ani (-1,8 puncte procentuale, față de 5,4 puncte procentuale în anul precedent). Acest lucru poate semnaliza un sentiment de siguranță al băncilor cu privire la evoluțiile din mediul macroeconomic, precum și o înclinație mai mare înspre digitalizarea operațiunilor bancare.

În ceea ce privește contribuțiile la creșterea anuală prognozată a pasivului, depozitele gospodăriilor și cele ale societăților nefinanciare au cele mai importante aporturi (Grafic 3.25). Astfel, pentru perioada 2024-2026, principalele surse de finanțare a activității vor continua să fie depozitele, care își vor menține ponderea în pasiv la circa 82 la sută. Ponderea depozitelor acoperite de o schemă de garantare este estimată a se menține în jurul valorii de 56 la sută pe tot orizontul de raportare. Din perspectiva contului de profit și pierdere, așteptările băncilor pot fi sintetizate astfel: (i) profitul băncilor va crește în perioada analizată pe fondul unei majorări a rezultatului din exploatare peste

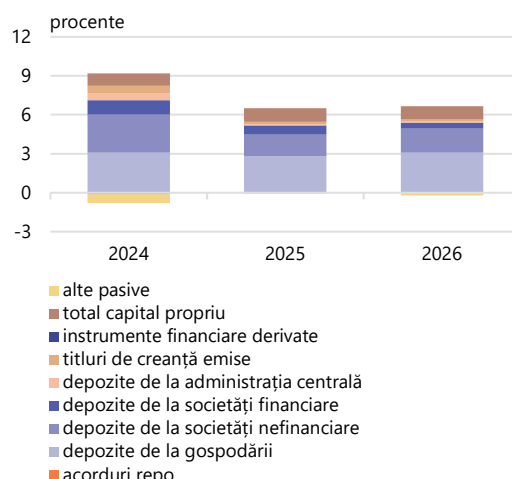
⁵⁸ Conform raportului EBA Asset side | European Banking Authority (europa.eu)

Grafic 3.24. Contribuția elementelor de activ la creșterea anuală (prognoză)

Sursa: BNR, raportările instituțiilor de credit privind planurile de finanțare

Grafic 3.25. Contribuția elementelor de pasiv la creșterea anuală (prognoză)

Sursa: BNR, raportările instituțiilor de credit privind planurile de finanțare

dinamica cheltuielilor operaționale, (ii) indicatorul ROE se va reduce ușor în anii următori, (iii) indicatorul de eficiență a activității cost/venituri este așteptat a se menține în apropierea valorii de 49 la sută pentru acest grup de bănci și (iv) rata NPL este estimată a se majora în următorii ani, mai ales pe segmentul gospodăriilor.

3.3. Interacțiunea dintre amortizoarele de capital și alte cerințe minime aplicate instituțiilor de credit

Legislația europeană (CRD V/CRR II și BRRD II/SRMR II⁵⁹) include trei cadre paralele care privesc cerințele de capital aplicabile băncilor (vezi Tabelul 3.10), respectiv: (i) un cadru al cerințelor determinate în funcție de risc (engl. *risk-weighted framework*), care vizează reziliența băncilor în funcție de riscul asumat, în care sunt cuprinse și amortizoarele de capital, (ii) cadrul indicatorului efectului de levier (*leverage ratio framework*), care limitează acumularea îndatorării, fiind un complement al primului prin considerarea expunerilor bilanțiere și extrabilanțiere neajustate în funcție de risc și (iii) cadrul de redresare și rezoluție (engl. *recovery and resolution framework*).

Suprapunerea cerințelor derivă din faptul că aceleași elemente de fonduri proprii de nivel 1 de bază (CET1) pot fi folosite pentru acoperirea simultană a celor trei categorii de cerințe. Astfel, dacă în primul cadru cerințele sunt cumulative, respectiv amortizoarele de capital se adaugă cerințelor de Pilon 1 și 2, nu există o distincție în ceea ce privește utilizarea fondurilor proprii de nivel 1 de bază, adică acele fonduri din care se constituie amortizoarele de capital, pentru acoperirea cerințelor privind efectul de levier (LR) sau cerința minimă de

⁵⁹ CRD V – Capital Requirements Directive V; CRR II – Capital Requirements Regulations II; BRRD II – Bank Recovery and Resolution Directive II; SRMR II – Single Resolution Mechanism Directive II

fonduri proprii și datorii eligibile bazată pe efectul de levier (MREL-LR⁶⁰). Suprapunerea cerințelor este relevantă, în special în ceea ce privește utilizarea/eliberarea amortizoarelor de capital, un element definitoriu al modului de funcționare al acestora, utilizare care faptic ar putea să nu aibă loc, întrucât aceleași elemente de fonduri proprii de nivel 1 de bază, care au fost utilizate pentru îndeplinirea cerințelor privind amortizoarele de capital, sunt folosite și pentru acoperirea unor cerințe minime de capital privind efectul de levier sau cerințe MREL. Într-o astfel de situație, doar acea parte a rezervelor de capital aferente amortizoarelor care nu este folosită pentru îndeplinirea altor cerințe minime este utilizabilă. Cu alte cuvinte, folosirea acelorași elemente de CET1 în scopuri multiple poate afecta în mod direct capacitatea băncilor de a-și utiliza amortizoarele de capital și eficiența instrumentelor macroprudențiale, în cazul în care alte cerințe acționează ca o constrângere.

Tabel 3.10. Prezentare generală a cadrelor paralele stabilite de legislația europeană

Cerința de reglementare	Scopul	Numitorul raportului pentru determinarea cerințelor de reglementare	Numărătorul raportului pentru determinarea cerințelor de reglementare
Cerința de capital ponderată la risc (RW)	Prevenirea instituțiilor din a-și asuma mai multe riscuri pentru creșterea profitabilității, fără a deține un nivel adecvat de fonduri proprii pentru acoperirea riscului.	Totalitatea expunerilor ponderate la risc	Fonduri proprii de nivel 1 de bază (CET1), fonduri proprii de nivel 1 suplimentare (AT1) și fonduri proprii de nivel 2 (T2)
Cerința de capital privind efectul de levier (LR)	Limitarea acumulării unui grad ridicat de îndatorare în faza de expansiune a ciclului și atenuarea riscurilor care pot decurge din cerințele de capital subestimate, determinate pe baza modelelor interne.	Totalitatea expunerilor	Fonduri proprii de nivel 1 (T1): CET 1 și AT1
Cerințe privind fondurile proprii și datoriile eligibile (MREL)	Permit instituțiilor de credit absorbirea pierderilor în caz de rezoluție și recapitalizarea după implementarea acțiunilor prevăzute în planul de rezoluție.	Totalitatea expunerilor ponderate la risc (MREL-RW) sau totalitatea expunerilor (MREL-LR)	Fonduri proprii (CET1, AT1, T2) și datorii eligibile (datorii eligibile subordonate și alte datorii eligibile)

Sursa: prelucrare BNR

Pentru fiecare cadru, reglementările europene aplicabile stabilesc o autoritate competentă sau statele membre au obligația de a desemna o autoritate cu atribuții în respectivele domenii. În acest context, este deosebit de importantă urmărirea unei abordări coerente și a colaborării intrainstituționale și, în special, a celei interinstituționale, între autoritățile cu atribuții referitoare la diferitele cerințe de capital. Menționăm că în cazul României, BNR acționează în calitate de autoritate de supraveghere microprudențială și de rezoluție pentru instituțiile de credit, iar CNSM este autoritatea desemnată pentru stabilirea amortizoarelor de capital.

Din perspectiva autorității desemnate pentru stabilirea amortizoarelor de capital, realizarea unei evaluări a tuturor cerințelor de capital aplicabile instituțiilor de credit este deosebit

⁶⁰ Cerința MREL este calculată în raport de două baze de calcul, activele ponderate la risc (RWA) și expunerea aferentă efectului de levier (LRE)

de importată, atât în faza de constituire, cât și în cea de eliberare a amortizoarelor. Astfel, dacă se are în vedere doar cadrul prudential bazat pe ponderi la risc (din care fac parte amortizoarele de capital), rezervele voluntare de care dispun acestea ar putea să fie supraestimate. De asemenea, o eventuală decizie de reducere a cerințelor privind amortizoarele de capital, pentru susținerea economiei în situații de criză, s-ar putea ca *de facto* să nu se producă în cazul existenței unei suprapuneri între cerințele privind amortizoarele de capital și alte cerințe minime obligatorii. În acest fel, poate fi afectată eficiența și eficacitatea amortizoarelor de capital.

Analiza realizată în cursul anului 2024 a vizat studierea modului de interacțiune pe trei paliere, respectiv: (i) suprapunerea amortizoarelor de capital cu cerințele privind efectul de levier, (ii) suprapunerea dintre amortizoarele de capital și cerințele MREL și (iii) suprapunerile dintre cele trei tipuri de cerințe în ansamblu.

i) Suprapunerea amortizoarelor de capital cu cerințele privind efectul de levier

Stabilirea unei cerințe minime obligatorii privind efectul de levier (LR – engl. *Leverage ratio*) s-a realizat prin CRR II cu scopul de a acționa ca o barieră de protecție pentru cerințele de capital bazate pe risc prin limitarea creării unei îndatorări excesive în perioadele de creștere economică. Cerința presupune menținerea unui nivel corespunzător de Fonduri proprii de nivel 1 pentru expunerea totală a băncilor. În calculul acestei expuneri sunt cuprinse elementele de activ neponderate la risc, precum și elemente extrabilanțiere, cu unele ajustări⁶¹.

Nivelul minim al indicatorului este de 3 la sută, aplicarea acestuia începând cu data de 28 iunie 2021. În plus, cadrul CRD V permite autorităților naționale cu competențe de supraveghere impunerea unor cerințe ale efectului de levier suplimentare, calibrate individual pentru fiecare instituție de credit.

Deși gama de elemente de capital utilizată este mai extinsă decât în cazul amortizoarelor de capital, întrucât acestea din urmă folosesc doar fonduri proprii de nivel 1 de bază (CET 1), există o suprapunere între elementele bilanțiere cu care cele două cerințe sunt îndeplinite, mai ales în cazul băncilor cu o complexitate redusă, care nu folosesc instrumente adiționale de fonduri proprii de nivel 1 (AT1).

Utilizarea amortizoarelor este obstrucționată sau rezervele voluntare sunt afectate dacă, în termeni nominali, componenta CET1 a cerinței minime privind efectul de levier este mai mare decât componenta CET1 a cerinței minime bazate pe ponderi de risc.

În cazul sectorului bancar românesc, calculele derulate de BNR pe baza raportărilor aferente datei de 30 iunie 2024, la cel mai înalt nivel de consolidare, arată că cerințele privind indicatorul efectului de levier nu împiedică utilizarea/eliberarea amortizoarelor de capital

⁶¹ Calculul indicatorului efect de levier se realizează conform art. 429. lit.a-f din CRR II.

ciclice și structurale stabilite de CNSM. De asemenea, nicio posibilă folosire temporară a amortizorului de conservare a capitalului nu este restricționată de cerințele LR minime⁶².

ii) Suprapunerea dintre amortizoarele de capital și cerințele MREL

Criza financiară care a debutat în 2007 a semnalat deficiențe majore în modul de soluționare a problemelor financiare ale instituțiilor financiare. Astfel, multe instituții de importanță majoră pentru sistemul financiar global au fost salvate cu ajutorul fondurilor publice, folosind banii colectați de la contribuabili. Pentru a evita apariția unor noi situații în care instituții private să fie salvate de la faliment cu bani publici, cadrul european de rezoluție a fost îmbunătățit prin emiterea în anul 2014 a directivei BRRD, actualizată în 2019 prin BRRD II.

Cadrul de rezoluție este relevant în contextul suprapunerii cerințelor de capital deoarece băncile trebuie să mențină niveluri minime de fonduri proprii și datorii eligibile, astfel încât să acopere anumite ținte stabilite de autoritățile cu competențe în domeniul rezoluției. Legislația prevede menținerea a două tipuri de cerințe MREL:

- MREL-RW reprezintă o țintă calculată ca procent din expunerea ponderată la risc a băncilor;
- MREL-LR reprezintă o țintă calculată ca procent din expunerea totală folosită pentru calculul indicatorului efectului de levier.

Dacă în primul caz posibilitatea de suprapunere este limitată de prevederile legale, care stabilesc că amortizoarele de capital nu pot fi folosite pentru îndeplinirea altor cerințe de capital bazate pe risc (engl. *CBR on top*), informațiile disponibile pentru data de referință 30 iunie 2024 sugerează faptul că toate instituțiile de credit îndeplinesc cerințele MREL-LR fără a utiliza capitalul menținut pentru amortizoarele de capital, nefiind cazul, așadar, de suprapuneri între aceste cerințe. Mai mult, pentru majoritatea băncilor această țintă este îndeplinită cu ajutorul datoriilor eligibile și a capitalului menținut pentru cerințele minime de solvabilitate.

iii) Suprapunerile dintre cele trei tipuri de cerințe în ansamblu

În precedentele două secțiuni, cerințele de capital prudențiale au fost analizate din perspectiva suprapunerii fie cu cerințele de efect de levier, fie cu cele de rezoluție însă cele trei tipuri de cerințe de capital trebuie îndeplinite simultan de toate instituțiile de credit. Astfel, coroborând analizele precedente se poate ajunge la o concluzie definitivă asupra suprapunerii între cele trei cerințe. Rezultatele confirmă faptul că, utilizând raportările cu data de referință 30 iunie 2024, nu există o suprapunere între măsuri care să afecteze amortizoarele de capital.

⁶² Potrivit cadrului european de reglementare, spre deosebire de celelalte amortizoare de capital care sunt stabilite de autoritățile desemnate din fiecare stat membru în funcție de particularitățile specifice, amortizorul de conservare este stabilit uniform la nivelul european (cu o rată de 2,5 la sută) fără a putea fi redus/eliberat de autorități. Totuși, acesta poate fi utilizat de instituțiile de credit, la decizia acestora, ca urmare a flexibilității conferite amortizoarelor în general, cu respectarea restricțiilor referitoare la distribuiri și a întocmirii unui plan de conservare a capitalului.

4. Implementarea politicii macroprudențiale

În conformitate cu prevederile art. 1 alin. 2 din *Legea nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național*, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) are misiunea de a asigura coordonarea în domeniul supravegherii macroprudențiale a sistemului financiar național, prin stabilirea politicii macroprudențiale și a instrumentelor adecvate pentru punerea în aplicare a acestora.

În vederea implementării la nivel național a măsurilor necesare pentru prevenirea sau diminuarea riscurilor sistemice, în baza prevederilor art. 4 alin.1 lit. a) și lit. b) din *Legea nr. 12/2017*, CNSM este împuternicit: a) să emită recomandări și avertizări adresate Băncii Naționale a României și Autorității de Supraveghere Financiară, în calitate de autorități naționale de supraveghere financiară sectorială; b) să emită recomandări adresate Guvernului, în scopul menținerii stabilității financiare.

Având în vedere faptul că, în România, autoritatea macroprudențială națională a fost înființată ca structură de cooperare interinstituțională, fără personalitate juridică, implementarea recomandărilor emise de Consiliul general al CNSM este realizată de autoritățile membre (Banca Națională a României, Autoritatea de Supraveghere Financiară și Guvernul), care sunt destinatari ai recomandărilor CNSM. În conformitate cu prevederile art. 4 alin. 2 din *Legea nr. 12/2017*, destinatarii recomandărilor sau avertizărilor CNSM pot să adopte măsurile corespunzătoare, inclusiv emiterea de reglementări, în vederea respectării recomandărilor sau, după caz, pot să întreprindă acțiuni în vederea diminuării riscurilor asupra cărora au fost avertizați. Destinatarii trebuie să informeze CNSM cu privire la măsurile adoptate sau, în cazul în care nu au adoptat astfel de măsuri, informarea va cuprinde motivele neadoptării acestora.

Consiliul general al CNSM are competența de a asigura monitorizarea măsurilor adoptate de destinatari în urma avertizărilor și a recomandărilor emise de CNSM, pe baza informațiilor comunicate de autorități. Analizele privind modul de implementare de către destinatari a recomandărilor și avertizărilor emise de CNSM au o periodicitate anuală.

În perioada ianuarie-decembrie 2024, CNSM a emis un număr de șase recomandări, după cum urmează:

- ➔ în ședința din data de 28 martie 2024 – Recomandarea CNSM nr. R/1/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România;
- ➔ în ședința din data de 18 iunie 2024 – Recomandarea CNSM nr. R/2/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România; Recomandarea CNSM nr. R/3/2024 privind conformarea cu prevederile Ghidului EBA/GL/2023/10 de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/14 privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică;
- ➔ în ședința din data de 17 octombrie 2024 – Recomandarea CNSM nr. R/4/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România;

- ➔ în ședința din data de 16 decembrie 2024 – Recomandarea CNSM nr. R/5/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România; Recomandarea CNSM nr. R/6/2024 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România.

Situația privind stadiul implementării de către destinatari a recomandărilor emise de Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială în perioada ianuarie-decembrie 2024, precum și a celor emise în perioada anterioară, care nu au fost finalizate sau care au un termen permanent pentru implementare, este următoarea:

- (i) un număr de șase recomandări au fost implementate de autoritățile destinate, respectiv: Recomandarea CNSM nr. R/1/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România; Recomandarea CNSM nr. R/2/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România; Recomandarea CNSM nr. R/3/2024 privind conformarea cu prevederile Ghidului EBA/GL/2023/10 de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/14 privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică; Recomandarea CNSM nr. R/4/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România; Recomandarea CNSM nr. R/5/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România; Recomandarea CNSM nr. R/6/2024 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România;
- (ii) patru recomandări sunt în curs de implementare, respectiv:
 - a) Recomandarea CNSM nr. 3/14.06.2017 privind îmbunătățirea informațiilor statistice necesare analizelor privind piața imobiliară – CERS a emis Recomandarea din 21 martie 2019 de modificare a Recomandării CERS/2016/14 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobile (CERS/2019/3), care stabilește noi termene-limită pentru raportările către CERS privind disponibilitatea indicatorilor. Astfel, obligația autorităților macroprudențiale naționale de a transmite rapoartele finale privind subrecomandarea D este scadentă la data de 31 decembrie 2025 (dacă informațiile privind punctul a) din recomandarea D punctul 2 nu sunt disponibile până la data de 31 decembrie 2021);
 - b) Recomandarea CNSM nr. R/6/2020 privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare – cea mai mare parte a măsurilor aflate în responsabilitatea Guvernului, respectiv cele legate de implementarea strategiei în domeniul agriculturii au termen de implementare între 1 și 3 ani, iar măsura privind implementarea unei politici industriale pentru sectorul alimentară care să conducă la îndeplinirea mai bună a rolului statului în susținerea sectorului agroalimentar are termen de implementare între 3 și 5 ani. De asemenea, responsabilitățile aflate în sarcina BNR referitoare la revizuirea, cel puțin o dată la doi ani, a metodologiei pentru identificarea firmelor care ar putea fi campioni naționali în domeniul agroalimentar și diseminarea de date statistice suplimentare pentru îmbunătățirea accesului la finanțare al firmelor din domeniul agroalimentar au termen de implementare periodic, începând cu decembrie 2020, ceea ce conferă un caracter permanent sarcinilor

care derivă din subrecomandările menționate; direcțiile de acțiune sunt în linie cu recomandările; o parte dintre subrecomandări au fost finalizate, restul fiind în curs de realizare, în diferite stadii.

- c) Recomandarea CNSM nr. R/6/2021 privind sprijinirea finanțării verzi – o parte dintre subrecomandări au fost finalizate, restul fiind în curs de realizare, în diferite stadii.
 - d) Recomandarea CNSM nr. R/3/2022 privind creșterea sustenabilă a intermediarii financiare – o parte dintre subrecomandări au fost finalizate, restul fiind în curs de realizare, în diferite stadii.
- (iii) trei recomandări au termen permanent, presupunând elaborarea unor analize periodice de către destinatari. Toate cele trei recomandări din această categorie (Recomandarea CNSM nr. 2/14.06.2017 referitoare la țările terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, Recomandarea CNSM nr. 10/18.12.2017 privind impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală, Recomandarea CNSM nr. R/4/2018 privind implementarea instrumentelor macroprudențiale pentru îndeplinirea obiectivelor intermediare cuprinse în Cadrul de ansamblu privind strategia politicii macroprudențiale a Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială) au fost puse în aplicare de destinatari prin analizele elaborate în anii 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023 și 2024, care au fost supuse analizei Consiliului general al CNSM.

În legătură cu recomandările CNSM care se află în curs de implementare, este de menționat faptul că o parte dintre termenele stabilite pentru punerea în aplicare a unor subrecomandări sunt depășite, ceea ce necesită eforturi mai consistente din partea autorităților destinate în vederea finalizării implementării acestora.

Detaliile privind măsurile adoptate de destinatari în vederea implementării recomandărilor CNSM emise în anul 2024, a căror punere în aplicare este finalizată, precum și a celor care au un termen permanent, sunt prezentate în Anexă.

În ceea ce privește recomandările care sunt în curs de implementare, detaliile privind măsurile adoptate până în prezent de autoritățile care au calitatea de destinatari sunt publicate pe website-ul CNSM.

Anexă

Măsurile adoptate de destinatari în vederea implementării recomandărilor CNSM emise în anul 2024, a căror punere în aplicare este finalizată, precum și a celor care au un termen permanent

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
Recomandarea CNSM nr. 2/14.06.2017 referitoare la țările terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital (termen permanent)	BNR	Recomandarea a fost implementată prin efectuarea unor evaluări periodice de către BNR, care au fost supuse analizei și deciziei Consiliului general al CNSM, în urma cărora au fost emise: (i) Decizia CNSM nr. D/8/2018 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital; (ii) Decizia CNSM nr. D/2/2019 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital; (iii) Decizia CNSM nr. D/3/2020 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital; (iv) Decizia nr. D/5/2021 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital; (v) Decizia CNSM nr. D/5/2022 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Prin deciziile menționate s-a stabilit că, aferent anilor 2018, 2019, 2020, 2021 și 2022, nu au fost identificate țări terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. În anul 2023, pe baza analizei efectuate de BNR, a fost emisă Decizia CNSM nr. D/2/2023 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, care stabilește faptul că, pentru anul 2023, Republica Moldova este identificată ca țară terță semnificativă pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Analiza a fost reluată de BNR în anul 2024, fiind adoptată Decizia CNSM nr. D/3/2024 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, care confirmă faptul că, pentru anul 2024, Republica Moldova este identificată ca țară terță semnificativă pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital.
Recomandarea CNSM nr. 10/18.12.2017 privind impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală (termen permanent)	BNR	Recomandarea a fost implementată prin analizele realizate în anul 2018 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2017), în anul 2019 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2018), în anul 2020 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31.12.2019), în anul 2021 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2020), în anul 2022 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2021), în anul 2023 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2022) și în anul 2024 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2023) cu privire la impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală, inclusiv din perspectiva politicii macroprudențiale, care au fost prezentate în ședințele Consiliului general al CNSM. Analizele au relevat evoluția prognozată a creditului acordat sectorului real (atât pe componenta companiilor nefinanciare, cât și pe cea a gospodăriilor populației) și a gradului de intermediere financiară, a gradului total de îndatorare raportat la PIB, dinamica profilului de finanțare și de lichiditate al instituțiilor de credit, impactul planurilor de finanțare asupra indicatorilor de solvabilitate și profitabilitate.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
Recomandarea CNSM nr. R/4/2018 privind implementarea instrumentelor macroprudențiale pentru îndeplinirea obiectivelor intermediare cuprinse în Cadrul de ansamblu privind strategia politicii macroprudențiale a Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (termen permanent)	BNR, ASF	Banca Națională a României BNR realizează analize periodice privind riscurile și vulnerabilitățile identificate la nivelul sistemului financiar și al economiei reale, precum și oportunitatea implementării/recalibrării/dezactivării instrumentelor macroprudențiale, care sunt prezentate Consiliului general al CNSM pentru analiză și decizie. Până în prezent, BNR a implementat următoarele instrumente macroprudențiale: amortizorul de conservare a capitalului; amortizorul anticiclic de capital (CCyB); amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII); amortizorul pentru risc sistemic (SyRB); cerințe privind raportul împrumuturi/garanții (LTV); cerințe privind raportul serviciul datoriei/venituri (DSTI). Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) ASF realizează analize periodice privind riscurile și vulnerabilitățile identificate la nivelul celor trei piețe financiare nebancale supravegheate, precum și oportunitatea implementării instrumentelor macroprudențiale existente. Pentru societățile de servicii de investiții financiare (SSIF), Autoritatea de Supraveghere Financiară a implementat amortizorul de conservare a capitalurilor în 4 rate anuale egale de 0,625 la sută din valoarea totală a expunerilor ponderate la risc în perioada 2016-2019, urmând ca ulterior să se mențină nivelul de 2,5 la sută: • De la 1 ianuarie 2016 – 0,625 la sută • De la 1 ianuarie 2017 – 1,25 la sută • De la 1 ianuarie 2018 – 1,875 la sută • De la 1 ianuarie 2019 – prezent – 2,5 la sută În ceea ce privește amortizorul anticiclic de capital și amortizorul de capital pentru riscul sistemic, acestea se mențin în continuare la nivelul 0 la sută, nefiind identificate condiții care să determine creșterea acestora în cazul societăților de servicii de investiții financiare. Implementarea regimului prudențial prevăzut de pachetul legislativ IFD/IFR (Regulamentul UE 2033/2019 și Directiva 2034/2019) nu mai prevede pentru firmele de investiții amortizoare de capital. Amortizoarele de capital sunt aplicabile doar societăților supravegheate în conformitate cu prevederile Directivei UE 36/2013 și care îndeplinesc următoarele condiții: (a) valoarea totală a activelor consolidate ale firmei de investiții este mai mare sau egală cu 15 miliarde EUR, calculată ca medie a ultimelor 12 luni, excluzând valoarea activelor individuale ale oricărei filiale stabilite în afara Uniunii care desfășoară oricare dintre activitățile menționate în prezentul paragraf; (b) valoarea totală a activelor consolidate ale firmei de investiții este mai mică de 15 miliarde EUR, iar firma de investiții face parte dintr-un grup în cadrul căruia valoarea totală a activelor consolidate ale tuturor întreprinderilor din grup care în mod individual au active a căror valoare totală este mai mică de 15 miliarde EUR și care desfășoară oricare dintre activitățile menționate la punctele 3 și 6 din secțiunea A a anexei I la Directiva 2014/65/UE este mai mare sau egală cu 15 miliarde EUR, totul calculat ca medie a ultimelor 12 luni, excluzând valoarea activelor individuale ale oricărei filiale stabilite în afara Uniunii care desfășoară oricare dintre activitățile menționate la prezentul paragraf; sau (c) firma de investiții face obiectul unei decizii a autorității competente în conformitate cu articolul 5 din Directiva (UE) 2019/2034. Conform celei mai recente evaluări, nu au fost identificate societăți de servicii de investiții financiare care să îndeplinească unul dintre cele trei criterii mai sus menționate. În cazul în care ASF va identifica societăți de servicii de investiții financiare care aplică regimul prudențial aplicabil instituțiilor de credit, va menține cel puțin nivelul amortizoarelor conform celor mai sus menționate.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
	BNR, ASF	În cazul societăților de asigurare, sunt implementate următoarele instrumente macroprudențiale: – indicele de lichiditate al societăților de asigurare: monitorizarea și analiza cu frecvență cel puțin trimestrială a coeficientului de lichiditate aferent societăților de asigurare; – planul de redresare: în perioada 2017-2022, mecanismul de redresare a fost utilizat pentru șase societăți de asigurare. – Certasig - Societate de Asigurare și Reasigurare S.A. (Decizia 479/19.04.2018) – Gothaer Asigurări-Reasigurări S.A. (actuala Allianz-Tiriac Unit Asigurări S.A.) (Decizia 781/06.06.2019) – Ergo Asigurări de Viață S.A. (actuala Signal Iduna Asigurări de Viață S.A.) (Decizia 1461/22.11.2019) – Euroins Romania Asigurare-Reasigurare S.A. (Decizia 1137/28.09.2020) – City Insurance (Decizia 325/10.03.2021) – Euroins Romania Asigurare-Reasigurare S.A. (Decizia 1162/21.12.2021) – ABC Asigurări-Reasigurări S.A. (Decizia nr. 880/11.07.2022) În perioada 2023-2024 mecanismul de redresare nu a fost utilizat pentru nicio societate de asigurare. – În perioada 2017 – decembrie 2021, Fondul de Garantare al Asiguraților (FGA) a efectuat plăți către creditorii societăților aflate în insolvență/faliment în valoare totală de aproximativ 1 miliard lei (Astra, Carpatica și Forte, Grup AS, Metropol Lig, Certasig și City Insurance). În toate aceste cazuri, Fondul efectuează plăți de indemnizații/despăgubiri rezultate din contractele de asigurare facultative și obligatorii, în condițiile legii, cu respectarea plafonului de garantare prevăzut de lege de 450 000 lei pe un creditor de asigurare al asiguratorului în faliment. Conform Fondului de Garantare a Asiguraților (FGA), valoarea totală a plăților efectuate în 2022 a fost de 665,6 milioane lei. Din totalul cererilor analizate în 2022, 60 686 de cereri sunt aferente creditorilor de asigurări ai Societății de Asigurare-Reasigurare City Insurance SA, cu o valoare achitată de 583,2 milioane lei. Valoarea plăților efectuate în anul 2023 de FGA a fost de 846 930 379 lei. Plățile efectuate în anul 2023 au fost efectuate în proporție de 76,92 la sută către creditorii S.A.R. City Insurance (651 500 399 lei), 19,02 la sută către creditorii Euroins (161 107 211 lei), 2,84 la sută către creditorii Carpatica (24 014 942 lei) și 1,10 la sută către creditorii Astra (9 348 144 lei). În primele nouă luni ale anului 2024, suma aprobată pentru plata daunelor de către FGA a fost în valoare totală de aproximativ 930 milioane lei, din care circa 98 la sută reprezintă sume aferente asigurărilor RCA. Valoarea totală a plăților efectuate de Fondul de Garantare a Asiguraților în perioada 2016 – septembrie 2024 pentru societățile aflate în insolvență se situează la 3,5 miliarde lei, din care 68 la sută (2,35 miliarde lei) reprezintă plăți efectuate pentru societățile City Insurance și Euroins România. În cazul pieței pensiilor private, ASF a menținut în perioada 2017-2022 instrumentul macroprudențial referitor la restricțiile privind expunerile semnificative reglementate prin Legea nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat, Legea nr. 204/2006 privind pensiile facultative, Norma nr. 11/2011 privind investirea și evaluarea activelor fondurilor de pensii private, cu modificările și completările ulterioare. În cazul administratorilor fondurilor de pensii private, pentru a evita concentrarea pe un număr redus de emitenți, s-a impus limitarea expunerii față de un emitent la 5 la sută din activul net, iar expunerea față de un grup de emitenți și persoanele afiliate acestora nu poate depăși 10 la sută din activele fondului de pensii private.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		Totodată, Autoritatea de Supraveghere Financiară a susținut adoptarea, de către Guvernul României, a Ordonanței de urgență pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul pensiilor private, care aduce modificări Legii nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Legii nr. 204/2006 privind pensiile facultative, cu modificările și completările ulterioare, precum și Legii nr. 187/2011 privind înființarea, organizarea și funcționarea Fondului de garantare a drepturilor din sistemul de pensii private, care au vizat îmbunătățirea guvernanței corporative, a cadrului investițional și a regimului sancționatoriu. Pentru toate entitățile supravegheate, ASF aplică cerințe privind siguranța sistemelor IT. Acestea au fost implementate prin Norma nr. 6/2015 privind gestionarea riscurilor operaționale generate de sistemele informatice utilizate de entitățile reglementate, autorizate/avizate și/sau supravegheate de ASF, conform căreia entitățile financiare nebankare supravegheate transmit anual la ASF autoevaluări ale riscurilor IT, precum și rapoarte de audit IT (a căror frecvență diferă în funcție de clasa de risc în care este încadrată fiecare entitate). În urma analizei informațiilor colectate, ASF a îmbunătățit cerințele privind securitatea sistemelor IT prin emiterea Normei nr. 4/2018, cu modificările și completările ulterioare, care abrogă Norma nr. 6/2015 și prin care introduce suplimentar cerința de efectuare periodică de teste de penetrare și exerciții de scanare a vulnerabilităților. În anul 2022, în considerarea tendinței de creștere a riscurilor cibernetice a fost aprobată Norma nr. 24/2022 (modifică și completează Norma nr. 4/2018), stabilindu-se entitățile care sunt încadrate în categorii ridicate de risc din perspectiva riscurilor operaționale care pot fi generate de sistemele informatice, misiunile de audit IT la nivelul acestora urmând a se realiza cu o frecvență anuală. În anul 2024 au fost aduse noi completări prin Norma nr. 26/2024 (în vigoare din ianuarie 2025) care detaliază, printre altele, ciclurile de auditare IT.
Recomandarea CNSM nr. R/1/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM privind aplicarea nivelului de 1 la sută al amortizorului anticiclic de capital începând cu data de 23 octombrie 2023 prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2022 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în <i>Monitorul Oficial al României</i> , Partea I, nr. 1187 din 12 decembrie 2022).
Recomandarea CNSM nr. R/2/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM privind aplicarea nivelului de 1 la sută al amortizorului anticiclic de capital începând cu data de 23 octombrie 2023 prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2022 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în <i>Monitorul Oficial al României</i> , Partea I, nr. 1187 din 12 decembrie 2022).
Recomandarea CNSM nr. R/3/2024 privind conformarea cu prevederile Ghidului EBA/GL/2023/10 de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/14 privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică	BNR, ASF	În considerarea recomandării CNSM în sensul conformării cu prevederile Ghidului EBA/GL/2023/10 de modificare a Ghidului EBA/GL/2020/14 privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică, Consiliul de administrație al BNR a decis, în ședința din 11 iunie 2024, ca, la data la care va exista o instituție de tip G-SII, persoană juridică română, direcția de specialitate din cadrul BNR să asigure opozabilitatea față de instituțiile de credit vizate de prevederile ghidului EBA, prin derularea unei analize în vederea identificării unei soluții optime de completare a cadrului de reglementare (emitere de instrucțiuni sau regulament/ordin care va include sarcinile de raportare aplicabile G-SII). Până în prezent, în sectorul bancar românesc nu au fost identificate instituții de importanță sistemică globală (G-SII) ca urmare a dimensiunii relativ reduse a instituțiilor care activează pe piața bancară națională comparativ cu băncile de talie internațională. Pragul de la care o entitate poate fi clasificată în categoria G-SII, astfel cum este stabilit la punctul 6 din Ghidul EBA/GL/2020/14, este de 200 miliarde de euro, pe bază consolidată sau individuală, aplicabil la indicatorul de măsurare a expunerii utilizat pentru calcularea indicatorului efectului de levier.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
Recomandarea CNSM nr. R/4/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM privind aplicarea nivelului de 1 la sută al amortizorului anticiclic de capital începând cu data de 23 octombrie 2023 prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2022 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în <i>Monitorul Oficial al României</i> , Partea I, nr. 1187 din 12 decembrie 2022).
Recomandarea CNSM nr. R/5/2024 privind amortizorul anticiclic de capital în România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM privind aplicarea nivelului de 1 la sută al amortizorului anticiclic de capital începând cu data de 23 octombrie 2023 prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2022 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în <i>Monitorul Oficial al României</i> , Partea I, nr. 1187 din 12 decembrie 2022).
Recomandarea CNSM nr. R/6/2024 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România	BNR	BNR a implementat Recomandarea CNSM nr. R/6/2024 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România prin emiterea Ordinului BNR nr. 1/2025 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII) (publicat în <i>Monitorul Oficial al României</i> , Partea I, nr. 168 din 25 februarie 2025).

Abrevieri

ABE/EBA	Autoritatea Bancară Europeană
ACPR	Autoritatea de Control Prudențial și Rezoluție
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
ATC	ATC Analysis Working Group
BCE	Banca Centrală Europeană
BCBS	Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară
BIS	Banca Reglementelor Internaționale
BNR	Banca Națională a României
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive
BVB	Bursa de Valori București
CCyB	Contercyclical Capital Buffer
CE	Comisia Europeană
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CET	Common Equity Tier
CLIFS	Country Level Index of Financial Stress
COREP	Common Reporting
CRD	Capital Requirements Directive
CRR	Capital Requirements Regulation
DSTI	Debt service to income
DTI	Debt to income
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority
ESMA	European Securities Market Authority
FMI	Fondul Monetar Internațional
G-SII/O-SII	Global/Other Systemically Important Institutions
IFN	Instituție financiară nebancară
IFRS	Standarde Internaționale de Raportare Financiară
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IRB	Internal Rating Based (abordarea bazată pe modele interne de rating)
ISD	Investiții străine directe
LCR	Liquidity coverage ratio
LTV	Loan to value
MF	Ministerul Finanțelor
MREL	Cerințe minime pentru fonduri proprii și datorii eligibile
NPL	Credite neperformante (non-performing loans)
NSFR	Net stable funding ratio
PIB	Produs intern brut
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență

ROE	Rentabilitatea capitalului propriu
SCR	Solvency Capital Requirements
SEE	Spațiul Economic European
SMT	Sistemul Multilateral de Tranzacționare
SyRB	Systemic Risk Buffer
sSyRB	Sectoral Systemic Risk Buffer
TFST	Task Force on Stress Testing

Listă tabele

Tabel 2.1	Randamentele burselor de acțiuni	36
Tabel 3.1	Centralizator măsuri macroprudențiale 2024	43
Tabel 3.2	Ratele CCyB aplicate în statele SEE la 31 decembrie 2024 și cele anunțate pentru anul 2025	49
Tabel 3.3	Calibrarea amortizorului O-SII prin metoda intervalelor de valoare	60
Tabel 3.4	Instituțiile de importanță sistemică și amortizorul O-SII aplicabile în perioada 1 ianuarie 2024 – 31 martie 2025	61
Tabel 3.5	Instituțiile de importanță sistemică și amortizorul O-SII aplicabil începând cu 1 aprilie 2025	63
Tabel 3.6	Indicatorii utilizați în calibrarea SyRB	71
Tabel 3.7	Aplicarea amortizorului de capital pentru riscul sistemic în statele SEE	72
Tabel 3.8	Metodologia de calcul a nivelului amortizorului de capital pentru riscul sistemic	76
Tabel 3.9	Măsurile recomandate pentru reciprocitate în <i>Recomandarea CERS/2015/02</i>	78
Tabel 3.10	Prezentare generală a cadrelor paralele stabilite de legislația europeană	89

Listă figuri

Caseta B

Figura B.1	Principalele motive pentru adoptarea unei PNR CCyB	52
------------	--	----

Listă grafice

Grafic 2.1	Indici de incertitudine cu privire la politicile economice, în Europa și la nivel global	16
Grafic 2.2	Creșterea economică la nivel global, în UE și țări emergente europene	16
Grafic 2.3	Evoluția piețelor de capital și a volatilității implicite a acestora, în SUA și Europa	17
Grafic 2.4	Deficitul bugetar	20
Grafic 2.5	Situația contului curent și a principalelor componente în țările din UE (T4 2024)	20
Grafic 2.6	Îndatorarea sectorului privat, după tipul creditorului și valută	21

Grafic 2.7	Distribuția numărului și valorii necesarului de recapitalizare, după nivelul necesarului de recapitalizare	22
Grafic 2.8	Evoluția ratei creditelor neperformante aferente sectorului companiilor nefinanciare, în perioada postpandemică	23
Grafic 2.9	Evoluția creditelor și depozitelor sectorului populației	23
Grafic 2.10	Structura creditului nou după gradul de îndatorare la acordare (fluxuri cumulate pe 12 luni)	24
Grafic 2.11	Evoluția componentelor ratei fondurilor proprii totale	25
Grafic 2.12	Evoluția profitabilității și a eficienței operaționale	26
Grafic 2.13	Evoluția structurii depozitelor sectorului real și a principalilor indicatori ai poziției de lichiditate	28
Grafic 2.14	Evoluția unor elemente de activ bilanțier	28
Caseta A		
Grafic A.1	Valoarea medie lunară a retragerilor lunare de numerar de la bancomate în funcție de județ (lei/persoană, 2023)	30
Grafic 2.15	Aportul creanțelor guvernamentale în bilanțul băncilor și rolul băncilor în finanțarea guvernamentală	31
Grafic 2.16	Tratamentul contabil al titlurilor de datorie	32
Grafic 2.17	Calitatea activelor bancare	33
Grafic 2.18	Indicatori de tensiune financiară (CLIFS)	35
Grafic 2.19	Volatilitatea indicilor BVB, model GARCH(1,1), distribuție Student-t	37
Grafic 2.20	Evoluția volumului de prime brute subscrise pe categorii de activități (AG și AV) (societăți autorizate de ASF și sucursale)	39
Grafic 2.21	Repartizarea volumului de prime brute subscrise pe categorii de activități (AG și AV) (societăți autorizate de ASF și sucursale)	39
Grafic 2.22	Valoarea activelor totale ale sistemului de pensii private	41
Grafic 3.1	Numărul de state care aplică o rată CCyB mai mare de 0 la sută	47
Grafic 3.2	Rata CCyB în țările SEE la sfârșitul anului 2020	48
Grafic 3.3	Rata CCyB în țările SEE anunțată pentru anul 2025	48
Grafic 3.4	Măsurile de creștere și cele de scădere aplicate ratei CCyB pe parcursul anului 2024	48
Grafic 3.5	Deviația creditului în PIB față de tendința sa pe termen lung în statele membre (T3 2024)	50

Caseta B

Grafic B.1	Distribuția statelor SEE în funcție de poziția acestora cu privire la utilizarea PNR CCyB	51
Grafic B.2	Nivelul anunțat al PNR CCyB, precum și rata CCyB aplicată	52
Grafic 3.6	Nivelul ratei CCyB în statele SEE	54
Grafic 3.7	Analiza amortizorului anticiclic de capital pentru România (T4 2000 – T4 2024), în ipoteza unui ciclu financiar lung (Indicator Basel)	55
Grafic 3.8	Analiza amortizorului anticiclic de capital pentru România (T4 2000 – T4 2024), în ipoteza unui ciclu financiar scurt (Indicator alternativ)	55
Grafic 3.9	Ratele anuale de creștere a soldului creditelor acordate companiilor nefinanciare	55
Grafic 3.10	Ratele anuale de creștere a soldului creditelor acordate populației	56
Grafic 3.11	Numărul de instituții identificate ca fiind O-SII în statele SEE în 2024	59
Grafic 3.12	Rata maximă a amortizorului O-SII în statele SEE în 2024	59
Grafic 3.13	Indicatori de prudență și eficiență ai instituțiilor de importanță sistemică (dec. 2024)	66
Grafic 3.14	Rata de creștere anuală a creditelor și avansurilor acordate populației și societăților nefinanciare de instituțiile de tip O-SII și non-O-SII	68
Grafic 3.15	Ratele SyRB și sSyRB anunțate/aplicate la nivelul SEE în decembrie 2024	75
Grafic 3.16	Gradul de supra/subapreciere a pieței imobiliare în T3 2024	75
Grafic 3.17	Numărul de instituții în funcție de rata amortizorului SyRB	77
Grafic 3.18	Rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane în statele SEE, T4 2024	77
Grafic 3.19	Ponderea expunerilor sectorului bancar românesc către statele SEE (decembrie 2024)	81
Grafic 3.20	Legătura dintre băncile românești și alte state prin intermediul creditelor bilanțiere	83
Grafic 3.21	Evoluția indicatorului compozit și a creditării	84
Grafic 3.22	Activitatea de creditare	86
Grafic 3.23	Evoluția creditului pe componente	86
Grafic 3.24	Contribuția elementelor de activ la creșterea anuală (prognoză)	88
Grafic 3.25	Contribuția elementelor de pasiv la creșterea anuală (prognoză)	88

